

Pētījums “Kuldīga. Laiki, cilvēki un ainava”

Pilsētībūvnieciskās un sadzīviskās situācijas raksturojums pilsētas attīstības plānošanā būtiskos laika posmos.

Darbs “Kuldīgas pilsētībūvnieciskās situācijas analīze vēsturiskā skatījumā, pilsētas attīstības gaitas un lūzumu cēloņsakarību izvērtējums.”

Jana Jākobsone, Dr. arch.

Darba mērķis ir izpētīt un analizēt Kuldīgas pilsētībūvniecisko situāciju vēsturiskā kontekstā, izvērtēt pilsētas attīstības un bez attīstības posmu cēloņsakarības. Pētīt un izvērtēt Kuldīgas pilsētībūvniecības un arhitektūras mantojuma nozīmi Kuldīgas kā vienotā dabas un kultūras mantojuma vietas saglabāšanā un attīstībā.

Darba uzdevumi:

1. Izvērtējot iepriekš veiktos pētījumus, raksturot Kuldīgas pilsētas telpiskās struktūras veidošanos laika gaitā: apbūves paplašināšanās un koncentrēšanās, ielu tīkla veidošanās, kvartālu veidošanās un to nozīme u.c.;
2. Seno un jauno pilsētas apbūves kvartālu un bloku izvērtējums - to pilsētībūvnieciskā, arhitektoniskā, sociālā un ekonomiskā loma;
3. Raksturot Vecpilsētas telpisko struktūru un robežas - pastāvošos normatīvus un uztveri, raksturīgās pazīmes, sevišķi – ar mantojuma nozīmi, un stāvokli. Izvērtēt Vecpilsētas īpašā zonējuma nepieciešamību - aizsardzības mehānisms, ietekme uz procesiem pilsētvidē u.c.;
4. Izvērtēt pilsētas arhitektūras mantojumu : arhitektūras pieminekļus, kultūrvēsturiski nozīmīgas ēkas, ierindas ēkas, fona apbūve, jaunā apbūve;
5. Izpētīt dažādo noteikumu un tradīciju lomu un izpausmes Kuldīgas pilsētvides attīstības gaitā un saskatāmās pazīmes šodienas veidos - arhitektu darbi, amatnieku vai saimnieku darbi; stilu un noteikumu diktētie nosacījumi un to pārmantojamība līdz mūsdienām;
6. Izvērtēt *tukšās apbūves vietas* un zudušo apbūvi vai pārveidoto apbūvi Vecpilsētā, pastāvošo apbūves noteikumu un apbūves pamattipu nozīmi pilsētas kultūras mantojuma saglabāšanā un attīstībā, Veikt kartogrāfisko un datu analīzi;
7. Balstoties uz izpēti materiāliem un salīdzinājuma ar citām senajām Kurzemes pilsētām, izvērtēt Kuldīgas pilsētas telpiskās struktūras, t.sk. tās veidošanās un unikalitātes pazīmes, kā arī kopējās laikmetu iezīmes.
8. Apkopot informāciju par pilsētas infrastruktūras objektiem dažādos laikos: apgaismojums, akas pagalmos un uz ielām, dabiskie ūdens avoti, ūdensapgādes un kanalizācijas attīstība u.c.

Pētījuma metodika.

Izstrādātais darbs balstās uz vēstures datu, ieskaitot padziļinātu arhīvu un agrāko pētījumu, apzināšanu, pašreizējās situācijas izpēti un salīdzinošo analīzi. Darbā apskatītas un analizētas dažādu ar kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanu un attīstību saistītu tēmu un jomu kopsakarības pilsētas attīstības kontekstā.

Pētījumā apkopotā informācija ir iepriekš veiktā pētījuma “Kuldīga. Arhitektūra un pilsēt būvniecība”¹ secīgs turpinājums, pētot Kuldīgas pilsēt būvniecību un arhitektūru vēstures, sociālo un citu aspektu kontekstā. Pētījuma dati kārtoti saskaņā ar darba struktūru, ir fragmentāri papildinājumi un konkrētizējumi, papildus informācija. Pētījuma dati nav kārtoti hronoloģiskā secībā, bet tematiski.

Pilsētas ģenēzes analīzes metodikas pamatā izvēlēts tipoloģiskais princips – attīstība analizēta, izvērtējot pilsēt būvnieciski nozīmīgus aspektus un faktorus.

Lai izvērtētu dažādus aspektus, izveidots papildus kartogrāfiskais materiāls, piemēram, shēma, kas ataino mūsdienu Kuldīgas vecpilsētas ēku materiālus un funkcijas.

Pētījuma materiālu apkopojuma struktūra.

1. Dažādi pilsētas noteikumi ar pilsētvidi saistītās jomās:

1.1. Noteikumi - obligāti lēmumi līdz pirmajam brīvvalsts laikam;

1.2. Noteikumi, īpaši - Būvniecības kontrole - Pirmās brīvvalsts laikā. Likumi, saistošie noteikumi, lēmumi un sarakste;

1.3. Pirmie lēmumi par kultūras pieminekļu glabāšanas plāniem, arhitekta iecelšanu Kuldīgā, pēc apstiprinātā 1974.g. ģenplāna risinājumiem.

2. Pilsētas īpašumi un saimniecība:

2.1. Pilsētas zemes (hronoloģiski);

2.2. Pilsētas un valsts ēkas;

2.3. Pilsētas dzīvokļu saimniecība;

2.4. Pilsētas ielas, ceļi uz apkārtni un laukumi;

2.5. Pilsētas ugunsdzēsības nodrošināšana un plānotie aizsprosti Alekšupītē;

2.6. Gaisa osta Kuldīgā. Gaisa pasts;

2.7. Zirgu pasta ēkas un pietātnes;

2.8. Komunikācijas un to ierīkošana pilsētā;

2.9. Ielu nosaukumi;

2.10. Plūdi Ventas upē un applūstošās pilsētas vietas;

2.11. Amatnieku darbība pilsētvidē.

3. Pilsēt būvnieciskās un sadzīviskās situācijas raksturojums pilsētas attīstības plānošanā būtiskos laika posmos. Lozungi. Simboli:

3.1. Kuldīgas pilsētas ģerboņi dažādos laika posmos;

¹ Krastiņš J. “Kuldīga. Arhitektūra un pilsēt būvniecība”, Kuldīga, 2014, 535.lpp.

- 3.2. Svētki;
- 3.3. Pilsētvides detaļa - izkārtnes dažādos laika posmos;
- 3.4. Pilsētvides izmaiņas - nepieciešamība, plāni, realizācija, publikācijas;
4. Pilsētbūvnieciskās izmaiņas un karšu apzīmējumu analīze:
 - 4.1. Atvērtie pagalmi;
 - 4.2. Saglabājamā ielas telpa Kuldīgas pilsētā un ēkas ārpus vecpilsētas robežām. Kopš 2000.g. izstrādātās pilsētbūvnieciskās koncepcijas;
 - 4.3. Karšu apzīmējumu analīze;
 - 4.4. Pilsētvides izmaiņu analīzes skices;
 - 4.5. Dažas vēsturiskās fotofiksācijas, kas ilustrē saistītas jomas un detalizē izpētīto.

1. Dažādi pilsētas noteikumi.

1.1. Noteikumi - obligāti lēmumi līdz pirmajam brīvvalsts laikam. Noteikumus par dažādu jomu regulēšanu pilsētā (ēku materiāli, ārstēšanās slimnīcā, ļoti detalizēti tirdzniecības noteikumi, rīcību ugunsgrēka laikā, tuaļu ierīkošanu, piegulošo ietvju tīrīšanu, ceptuvju, gaļas tirdzniecības, frizētavu ierīkošanu un uzturēšanu) laika posmā 1897. - 1912.g. sastādīja Goldingenas pilsētas Dome vietējiem iedzīvotājiem, (*pārsvarā stājas spējā pēc trīskārtējas publikācijas Kurlandes Guberņas Vēstnesī (publikāciju datumi nav zināmi, parakstījis Mītavas gubernators)*) Noteikumi kārtoti hronoloģiski. Minēto noteikumu nosaukums ir **OBLIGĀTS LĒMUMS:**

- **par ar lipīgām slimībām slimu personu nosūtīšanu uz pilsētas slimnīcu, 1889. gada 13. martā,** "Ar lipīgām slimībām slimie Goldingenes iedzīvotāji, kuriem nav atsevišķas istabas, kur viņus izmitināt un apkopt, ir pienākums un pie vajadzības viņi ir spiesti doties ārstēties uz Goldingenes pilsētas slimnīcu."²
- **par izīrējamo ekipāžu uzturētāju pienākumu, nodot savus zirgus ugunsgrēka laikā vietējās brīvprātīgās ugunsdzēsēju komandas rīcībā. 1894. gada 31. maijs** "Izīrējamo ekipāžu uzturētājiem ir pienākums savus zirgus ugunsgrēka laikā nodot vietējās brīvprātīgās ugunsdzēsēju komandas rīcībā par maksu 60 kap. stundā par katru zirgu ar pavadoni."³
- **par jaunu dzīvojamo namu būvi, 1897. gada 19. februāris** "Jauni dzīvojamie nami jābūvē tikai no ķieģeļiem vai akmens."⁴ Šie noteikumi ļoti būtiski tālāk ietekmē pilsētas būvniecību.
- **par personu un laukumu uzturēšanu tīrībā Goldingenas pilsētā 1900. gada 18. maijs**
Noteikumos noteikts, tāpat kā tas ir mūsdienu Kuldīgas noteikumos, ka "Personu trotuāru, grāvju, notekgrāvju un laukumu uzturēšana kārtībā pieder pie piegulošo namu un zemes gabalu īpašnieku pienākumiem. Tīrīšana jāveic katru nedēļu trešdienās un sestdienās, bet citās dienās ārkārtas piesārņojuma gadījumā. Ziemā trotuāri pēc nepieciešamības jānotīra no sniega un jānokaista ar smiltīm. Tīrīšanas laiks tiek noteikts no 1 aprīļa līdz 31. augustam līdz pulksten 8 rītā, bet no 1. septembra līdz 31. martam līdz pulksten 11 rītā."⁵
Šajos noteikumos pēc 5 gadiem - 1905. gada 28. februāris, veiktas izmaiņas - lai noteiktu, ka no rīta ietvei jābūt tīrai nevis līdz 11, bet līdz 10 rītā.⁶
- **par iekšējo kārtību tirgos 1904. gada 25. septembris** Tirgus tirdzniecībai tiek noteiktas sekojošas vietas: a/ liels tirgus laukums; b/ mazais tirgus laukums; c/ laukums pie pasta mājas

² LVVA, fonds 421, apraksts 2, lieta 278, 200. lp.

³ LVVA, fonds 421, apraksts 2, lieta 276, 22. lp.

⁴ LVVA, fonds 421, apraksts 2, lieta 277, 51. lp.

⁵ LVVA, fonds 421, apraksts 2, lieta 278, 203. lp.

⁶ LVVA, fonds 421, apraksts 2, lieta 278, 204. lp.

uz Vindavas ielas;_d/ laukums uz Kalnu un Mītavas ielu stūra;_e/ laukums pie katoļu baznīcas; f/ laukums pie pilsētas labības noliktavas bezmaksas tirdzniecībai. Tirdzniecība ar priekšmetiem, kas tiek pārdoti tirgos, aizliegta visās citās vietās un ielās, kas nav norādītas; tikai pienu, saldo krējumu un krējumu drīkst pārdot uz ielas." Detalizēti noteikti tirdzniecības laiki pārsvarā katru dienu, vietām - otrdienas un piektdienas.

Tirdzniecība tirgū atļauta ar sekojošiem priekšmetiem: _a/ uz lielā tirgus laukuma: lauksaimniecības- saimniecības produkti, tajā skaitā sālīta un kūpināta gaļa, izņemot dažāda veida desas, kuru tirdzniecība tirgos vispār aizliegta, dzīvas cūkas un vispār mājlopi, izņemot liellopus un zirgus; zivis, vēži, augļi, ogas un zemnieku mājas darba izstrādājumi; _b/ mazajā tirgus laukumā: piena produkti, olas un zivis; _c/ laukumā uz Vindavas ielas un Kalna un Mītavas ielas stūra tikai malku; _d/ laukumā pie pilsētas labības noliktavas: bezmaksas tirdzniecība ar lauksaimniecības produktiem no uz laiku novietotiem ratiem, liellopus un zirgus; _e/ laukumā pie katoļu baznīcas tikai tam paredzētās segtās bodēs: svaigu gaļu, dārzeņus, ceptu maizi, podnieku, virpotāju un Mucenieku amatnieku darbus, pilsētas rūpniecības izstrādājumus un drēbes.

Vietas tirgos tiek piešķirtas tirgotājiem, kurus šim nolūkam iecēlušī pilsētas valdes tirgus komisāri. Vietu sadale notiek tā, lai tie, kas tirgojas ar viena veida priekšmetiem, pēc iespējas, atrastos viens otram blakus, un lai pie visām vietām varētu brīvi piekļūt. Ārpus ierādītajām vietām aizliegt novietot preces vai jebkādu īpašumu

.a/ Lielajā tirgus laukumā aizliegts turēt zirgus pie ratiem, bet gan tūlīt pēc ratu ierašanās tirgū, zirgi jāaizved uz iebraucamajām vietām, dīseles jānovieto zem ratiem, ilksis - paceltas uz augšu. c/ Laukumā pie katoļu baznīcas tirdzniecība ar šajā vietā tirdzniecībai paredzētajiem priekšmetiem atļauta tikai segtās bodēs, kuras ierīko pilsētas valde pēc saviem ieskatiem.

Aizliegts bez tirgus komisāra atļaujas mainīt noteikto vietu vai nodot to citai personai.

Tirgotājiem atļauts ierīkot nojumes virs viņiem piešķirtajām vietām, tikai tādā nolūkā, lai nojumes būtu ierīkotas pēc pilsētas tirgus policijas tuvākiem norādījumiem un tādā veidā, lai tās netraucētu brīvai saskarsmei un vispār netraucētu publikai. Nepieciešamības gadījumā tās nekavējoties jānovāc pēc pirmās pilsētas tirgus policijas prasības.⁷

- **par pilsētas lopkautuves izmantošanu un par gaļas un gaļas izstrādājumu kontroli un pārvešanu 1904. g.**

Interesanti konstatēt īpaši nozīmīgās dienas "Darbs nenotiek: 1/ pirmajā un otrajā Kristus Dzimšanas dienā 2/ Jaunā Gada dienā, 3/ dienu pirms Lielās Piektdienas, 4/ Lieldienu pirmajās divās dienās, 5/ Sv. Trīsvienības dienā."

Desu ieviešana aizliegta. Vienlaikus ar to, aizliegta tirdzniecība tirgū ar jebkāda veida desām. Goldingenes pilsētas robežās atļauts atvest svaigu gaļu sekojošā veida: liellopus ceturtdaļās, teļus, aitas, kazas, cūkas un sivēnus veselus. Aizliegts ievest gaļas subproduktus un nelielus gaļas gabalus⁸.

IZMAIŅAS UN PAPILDINĀJUMI par pilsētas sabiedriskās lopkautuves izmantošanu un gaļas un gaļas produktu kontroli un pārvadāšanu._1909. gada 28. aprīlis Gubernators KŅAZEVS⁹

- **par gaļas tirdzniecības rindu un veikalu ierīkošanu un uzturēšanu Goldingenes pilsētā 1905. gada 22.maijs**

Gaļu un gaļas izstrādājumus var pārdot gan telpās, ko šim nolūkam iekārtojusi pilsētas pārvalde, gan arī privātos veikalos, izņemot pagrabus.

⁷ LVVA, fonds 421, apraksts 2, lieta 278, 193 - 194. lp.

⁸ LVVA, fonds 421, apraksts 2, lieta 278, 195. lp.

⁹ LVVA, fonds 421, apraksts 2, lieta 278, 202. lp.

Noteikti materiāli, apgaismojums, tīrība, instrumentiem, gaļas piegādi, ventilācijas nepieciešamību, utt.

Gaļai, ko no veikaliem piegādā uz pasūtījuma, jāatrodas uz tīra, koka paliktņa un jābūt apklātai ar tīru drānu.

Personām, kuras nodarbojas ar gaļas tirdzniecību, jābūt apģērbtām tīros baltos garos priekšautos ar krūšu siksnām; pārdevējiem jābūt veseliem un viņi nedrīkst ciest no lipīgām vai ādas slimībām.¹⁰

- **par frizētavu uzturēšanu 1905. gada 2. septembris**

Pašiem frizieriem, viņu palīgiem un mācekļiem darba laikā jāvalkā tīri balti priekšauti ar uzročiem, kas aizver krūtis, vēderu un kājas līdz pus lielam. Pirms katra darba viņiem savas rokas jāmazgā ar ziepēm.

Jebkuru ķirurģisko instrumentu lietošana un mazo ķirurģisko operāciju izdarīšana frizētavās, tādu kā: dēļu, banku uzlikšana, asins nolaišana utt., kategoriski aizliegta.

Aizliegts lietot rotējošas birstes, kā arī pūdera slotiņas, pēdējās jānomaina pret higroskopisko vati, kuru izmet pēc katras lietošanas.¹¹

- **par tualešu iekārtošanu un tīrīšanu 1909. gada 20. februāris** : Kas nosaka, ka "Visas tualetes Goldingenes pilsētā jābūvē ar cementētu iztīrāmu bedri, kas jāiekārto sekojošā veidā" un nosaka detalizēti materiālus, sienu biezumu, tualetēm jābūt ventilācijas caurulēm, kas pēc iespējas ieliktas dūmvados. Smeļamā bedre jāiekārto ne mazākā attālumā kā 10 asis no akām. Cementēto bedru iekārtošanai, kur tādu nav, noteikts termiņš pusgads.¹²

- **par ceptuvju un maizes tirdzniecības uzņēmumu iekārtošanu un uzturēšanu. 1909. gada 25. februāris**

Telpām maizes cepšanai jābūt gaišām un jākalpo tikai maizes cepšanai. Ceptuvju ierīkošanas termiņš saskaņā ar šo obligātā lēmuma. noteikts 1909. gada 12. Septembrī.¹³

1.2. Noteikumi, īpaši - Būvniecības kontrole - Pirmās brīvvalsts laikā. Likumi, saistošie noteikumi, lēmumi un sarakste.

Pilsētas prasības 1935., 1936.g.

- Iekšlietu ministrijas Būvniecības pārvaldes Kuldīgas apriņķa būvinspektors 26.11.1935. nosūta uzdevumu Kuldīgas pilsētas valdei "**Saskaņā ar likumu par sagruvušu būvju savešanu kārtībā vai nojaukšanu un instrukciju pie šī likuma 1. pantā minētām būvēm Kuldīgas pilsētā. Sarakstu lūdzu iesniegt apriņķa būvinspektoram līdz 1936.g. 1. janvārim.**"¹⁴ Minētā likuma 1. pants nosaka, ka ", biezi apdzīvotās vietās, bet uz laukiem līdz 500m attālumā no dzelzceļa šosejas, 1. un 2. šķiras zemes ceļiem, kas pēc sevišķas komisijas atzinuma atrodas sagruvušā stāvoklī, to īpašniekiem jāsaved kārtībā vai jānojauc, ja komisija to atrod par nepieciešamu. Būves nojaukšanai vai savešanai kārtībā, komisija nosaka laiku līdz 2 gadiem."¹⁵ Mūsdienās arī būvinspektoriem jāsniedz šādas ziņas un jāgatavo atzinumi, jāveido saraksti un saskaņā ar mūsdienu likumdošanu, nesakārtoto īpašumu sarakstus apstiprina pašvaldība un var piemērot paaugstinātu nekustamā īpašuma nodokli. Konkrētus likumus iespējams atrast.
- Tāpat kā 1909.g. arī šajā laikā pieņemti noteikumi un notiek tālākas Iekšlietu ministrijas Būvniecības pārvaldes un apriņķu būvinspektoru rīcības **par tualešu (šajā laikā sauktas par atejām) sakārtošanu.** Iekšlietu ministrijas vēstule 29.04.1936.: "Paskaidroju, ka pēc

¹⁰ LVVA, fonds 421, apraksts 2, lieta 278, 198. lp.

¹¹ LVVA, fonds 421, apraksts 2, lieta 279, 97. lp

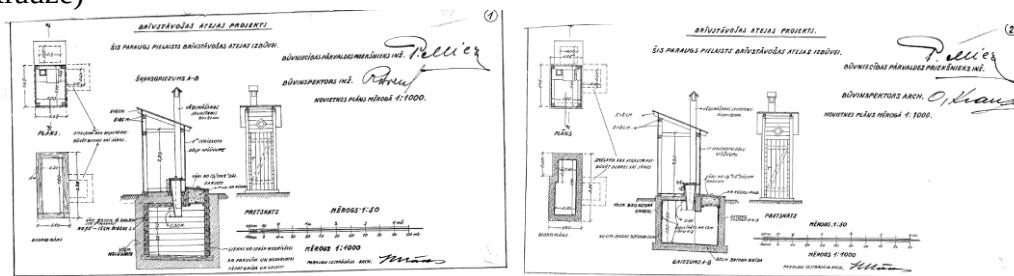
¹² LVVA, fonds 421, apraksts 2, lieta 277, 52. lp.

¹³ LVVA, fonds 421, apraksts 2, lieta 278, 196. lp.

¹⁴ LVVA, fonds 5542, apraksts 3, lieta 157, 10. lp.

¹⁵ Valdības vēstnesis, 04.10.1935.Nr. 226, 1. lp.

Būvniecības pārvaldes rīkojuma, kas izsludināts valdības vēstnesī 1935.g. 151 numura visas pastāvošās atejas un sanmezglu bedres un mēslu tvertnes pilsētās un bieži apdzīvotās vietās, kas neatbilst.... noteikumiem.. visu atēju un tvertņu projekti un to novietnes jāapstiprina apriņķu būvinspektoriem tādā pašā kārtībā, kā pārējie būvju projekti." ¹⁶ Grozījumi (1935) Pie pastāvošām dzīvojamām ēkām, kur atejas nav iebūvētas ēkās un to iebūve saistīta ar lielākām pārbūvēm, var atļaut ierīkot brīvi stāvošas atejas ar ūdenscietām bedrēm, kas izbūvējamas saskaņā ar šiem noteikumiem" 1927.g. Noteikumi par atejas vietu un sanmezglu bedru ierīkošanu pilsētās, miestos un bieži apdzīvotās vietās - pārsvarā nosaka ka atejām jābūt katrā dzīvoklī, ar logu uz āru, izmērus, ūdensnecaurlaidīgus materiālus bedrēm, jāpārbūvē 5 gadu laikā)¹⁷ Iekšlietu ministrijas vēstule 28.07.1936.: "Nosūtu 2 eks. brīvstāvošu atēju paraugus Nr.1 un šādi paraugi saņemami Būvniecības pārvaldē par Ls 0.10 gabalā. Uz būvinspektora atzinuma pamata ir atļauts izbūvēt brīvstāvošas atejas. Šie paraugi domāti tiem gadījumiem, kad paredzamas brīvstāvošas atejas un zemesgabala īpašnieks vēlas šādu paraugu izmantot. Iezīmējot paraugā novietnes plānu, šāds projekts apstiprināms parastā kārtībā." (Paraugi, ko apstiprinājis Būvniecības pārvaldes priekšnieks, inženieris. Un būvinspektors arch. O. Krauze)¹⁸

Atšķiras ar bedru materiālu un risinājumu un konfigurāciju. Šādas atejas vēl nesen bija novērojamas Kuldīgā. Pašlaik viena atrodas - Torņa ielā, kas būtu uzstādāma kaut kur kā piemērs, ne nojaucama.

Kuldīgas apriņķa būvinspektora, arhitekta darba adrese ir Kuldīgā, Liepājas ielā 14 1936.g.¹⁹

- Izpildot Tautas vadoņa Dr. K. Ulmaņa kunga aicinājumu izdaiļot un sakārtot mūsu pilsētas, komisija sastādījusi aktu ar sakārtojamām lietām Kuldīgas pilsētā 1936.g.:
 - pārkrāsot un sakārtot fasādi - piem., Baznīcas 3,5,2,4,6,7,9,10,11,12,15,14 (arī vārtus), 17, 21,25,27,29,24,28,30 un ierīkot trotuāru, Policijas 1,3, 15. maija ielā 1,2,6, Kalna ielā sakārtot ēkas pamatus Baznīcas 19, notīrīt jumtu Pils 8, sakārtot fasādi un notekas Liepājas 20.²⁰
 - Izdaiļošanas sarakstā ir 93 ieraksti** par Baznīcas, Kalna, Pils, Liepājas, Policijas un 15. maija ielām, sarakstā minētie darbi pārsvarā ir tikai kosmētiska ēku sakārtošana - nokrāsot fasādes, pielikt renes, sakārtot žogus un vārtus. Šīs arī bijušas tā laika nozīmīgākās ielas, jo

¹⁶ LVVA, fonds 5542, apraksts 3, lieta 157, 35. lp.

¹⁷ Valdības vēstnesis, 18.06.1927..Nr.133, 1. lp.

¹⁸ LVVA, fonds 5542, apraksts 3, lieta 157, 63.,64. lp.

¹⁹ LVVA, fonds 5542, apraksts 3, lieta 157, 35. lp.

²⁰ LVVA, fonds 5542, apraksts 3, lieta 157, 5.,6. lp.

pārējās nav apsektas. Vislielākā uzmanība sarakstā pievērsta Baznīcas ielai, kuras garumā uzdots sakārtot un nokrāsot gandrīz visas ēkas.

Līdztekus veidots arī **saraksts noplēšamiem un atjaunojamiem žogiem un īpašumiem Kuldīgas pilsētā, kurā ir 49 ieraksti** 15. maija, katoļu, Ventpils, Smilts, Pētera, Kapu, Ēdoles, Liepājas, Planīcas, Liepājas, Aizputes, Ād. Alunāna, Virkas, Mālu, Policijas, Rumbas, Mucenieku un L. Dzirnāvu ielas. Ir minēti nami sagrūšanas stāvoklī, piem. 15.maija 15, Ventpils 15, ēku drupas Liepājas 59, 54,50,48,44,45,Aizputes 3,4, veci šķūņi ielas malā Ād. Alunāna 4, Ventpils - Virkas ielas stūrī, Mālu 1, Rumbas 15 utml.²¹

Latvijas pilsētu savienība 03.09.1936. izsūtījusi vēstuli visām pilsētu valdēm: "Valdības vēstnesī Nr.150 no š.g., 8. jūlija publicēti **noteikumi par būvprojektu un aprēķinu apstiprināšanu un būvdarbu uzraudzību pilsētās**. Noteikumu 2. punktā paredzēts, ka projektiem un aprēķiniem jābūt parakstītiem no personām, kas bauda būvtiesības un reģistrētas būvniecības pārvaldē. 7. pantā norādīts, ka par darbu vadītājiem tāpat var būt tikai personas ar būvtiesībām. ņemot vērā, ka vairums pilsētās nav īpašu būvju nodaļu ar attiecīgiem speciālistiem, kā arī to, ka atsevišķām mazpilsētām uz vietas nebūs pieejams būvju speciālists.. " lūdzu pilsētu valdei informāciju par iespējām."²² Kuldīgas pilsētas atbilde 14.09.1936. "1/ **būvprojektus un aprēķinus paraksta vietējais rajona ceļu inženieris J. Biezais**, 2/ pilsētas valdes rīcībā nav attiecīgs būvju speciālists, 3/pilsētā neatrodas un iedzīvotājiem nav pieejams vajadzīgais speciālists attiecībā uz būvju parakstīšanu un būvju uzraudzību, izņemot vietējais rajona ceļu inženieri, 4/ tā kā pilsētai nav vajadzīgais speciālists ar tiesībām parakstīt būvplānus un uzņemties darbu atbildību un šī speciālista sadabūšana saistīta ar neērtībām un prāviem izdevumiem, būtu vēlams, ka mazākās būves, pēc būvinspektora ieskata, atsvabinātu no speciālista uzraudzības..5/savienībai saistīties ar attiecīgu personu un tādu izsūtīt uz vietām pēc vajadzības, radīs būvju īpašniekiem lielas grūtības un būs saistīta ar neparedzētiem lieliem izdevumiem."²³

Latvijas pilsētu savienība 08.10.1936. izsūtījusi vēstuli Kuldīgas pilsētas valdei, ka jautājums būtu risināms šādi: "...vairākas viena apgabala pilsētas, kuras atsevišķi nespēj savām vajadzībām speciālistu ar būvtiesībām uzturēt, saistītu un algotu kopīgi (eventuāli piesaistot arī tuvējās lauku pašvaldības) vienu personu, kas tad apkalpotu zināmu apgabalu."²⁴

- Būvtechnikā palīdzība lauksaimniekiem 1924. Šajā gadā pabalstu 120 apmērā saņēmuši 18 zemnieki. Zemkopības departamenta vēstule Kuldīgas apriņķa pašvaldības likvidācijas valdei „Saskaņā ar 1923.g. 24. Marta rakstu Nr.20188 apriņķa pašvaldības likvidācijas valdes rīcībā ir pārvesti 4300 Ls. Izmaksām paraugu jaunsaimniecību ēku celšanai pēc lauksaimniecības departamenta (pārvaldes rīkojumiem) Sarakste kā iztērēti šie piešķirtie pabalsti, kas uzbūvēti”²⁵
- **Kuldīgas pilsētas valde. Sarakste ar iestādēm tirdzniecības un būvniecības jautājumos. 1937-1938**²⁶
- Latvijas lauksaimniecības kameras vēstule Kuldīgas pilsētas valdei ar aicinājumu „Esam pārliecināti, ka arī **Jūsu pilsētā žurkas izdara lielu postu un viņu uzturēšana Jums izmaksā pārāk dārgi, tādēļ būtu vēlams, lai arī Jūs stātos pie žurku iznīcināšanas organizētā veidā**. Lai arī Jūs darbs gūtu panākumus, tad esam ar mieru zem līdzīgiem noteikumiem, kā ar Rīgas pilsētas valdi, piegādāt žurku apkarošanas līdzekļus Jūsu pilsētai un izdalīt tos namīpašniekiem.

²¹ LVVA, fonds 5542, apraksts 3, lieta 157, 11. lp.

²² LVVA, fonds 5542, apraksts 3, lieta 157, 83. lp.

²³ LVVA, fonds 5542, apraksts 3, lieta 157, 86. lp.

²⁴ LVVA, fonds 5542, apraksts 3, lieta 157, 84. lp.

²⁵ LVVA, fonds 3796, apraksts 1, lieta 377

²⁶ LVVA, fonds 3796, apraksts 1, lieta 311

” Rīgas pilsētas valde ar rīkojumu rīko žurku apkarošanas dienas, kur bija izsniegtas apm. 16000 porcijas līdzekļu.²⁷

- **Saistošie noteikumi par tirgošanās kārtību nedēļas, gada un lopu tirgos Kuldīgas pilsētā.** Pieņemti Kuldīgas pilsētas valdes ar domes tiesībām 1937.g. 26. Novembra sēdē un apstiprināti ar Iekšlietu ministrijas pašvaldības departamenta 1938.g. 12. Janvāra rakstu Nr. 12082. – nedēļas tirgus pastāv pirmdienās, trešdienās un piektdienās no plkst. 6-14;-- preču gadatirgus 30.septembrī,1.un2. oktobrī,10 un 11 maijā, 21., 22. Un 23. decembrī tirgus laukumā;-- lopu tirgus 17.01.,21.02, 14.03., 25.04, 14.05, 18.06, 18.07.,22.08, 01.09, 02.10, 15.11, 03.12. tirgus laukumā vai citā pilsētas valdes norādītā vietā, -- kārtību uztur tirgus uzraugs;-- uzbraucējiem tirgū, kā arī sīktirgotājiem uz galdiņiem un citiem preču pārdevējiem, jānostājas pilsētas valdes vai tirgus uzrauga norādītās telpās, vietās vai rindās. Zirgi pret košanu nodrošināmi ar uzpurņiem vai galvā uzmauktām kulēm. Aizliegts tirgus laukumā un ielās atstāt zirgus bez uzraudzības; -- uzbraukt tirgus laukumā bez tirgošanās vajadzībām, nolūkā atpūtināt vai paēdināt zirgus, aizliegts; -- tirgošanās uz ceļiem, ielām, sētās un iebraucamās vietās aizliegta kā tirgus, tā arī pārējās dienās. Ne tirgus dienās tirgošanās tirgus laukumā var notikt ar pilsētas valdes atļauju;-- tirgus nodevu iekasē tirgus uzraugs; -- uzbraucēju ratiem, kā arī sīktirgotāju galdiņiem vai traukiem, kuros novietotas preces jābūt priekšzīmīgi tīriem. Mēriem un svāriem jābūt apzīmogotiem, saskaņā r likuma prasībām.²⁸ utt.
- Par tirgus ainām 20.gs. sākumā iespējams spriest fotofiksācijās; Par tirgošanos rātslaukumā no zirgu pajūgiem, kuros iejūgti zirgi - tātad vēlāk noteikumi mainīti, jo 1904.g. noteikumos tas nebija atļauts.²⁹

²⁷ LVVA, fonds 3796, apraksts 1, lieta 311, 2-4 lp.

²⁸ LVVA, fonds 3796, apraksts 1, lieta 311, 11-12.lp

²⁹ KNPNB digitālais foto arhīvs

- Namsaimnieku un būvētāju ievērībai! Kuldīgas pilsētas valde izdevusi atsevišķā brošūrā **Kuldīgas saistošos būvnoteikumus**. Brošūras cena Ls 0.25. katram nama un grunts īpašniekam kā arī amatniekam nepieciešami jāzina pastāvoši noteikumi pilsētā, kāpēc brošūra ietiecama katram. Brošūra dabūnama pilsētas valdes kasē. Kuldīgas pilsētas valde.³⁰
- **Kuldīgas pilsētas Saistošie būvnoteikumi**³¹
- **Noteikumi par zemes gabalu obligātorisku pievienošanu Kuldīgas (Cēsu pārsvītrots) kanalizācijas tīklam**. 1937.g. 23.sept. „Pilsētas pašvaldības kanalizācijas tīklam vai apakšzemes noteku ierīcei obligātoriski jāpievieno šīs kanalizācijas tīkla rajonā esošie zemes gabali grunts un lietūs, tāpat arī virtuves, vannu un mazgājamo ūdeņu novadīšanai. Piezīme. Noteikumi neattiecas uz klozetu ūdeņiem, kas pievienojami tikai pēc pilsētas valdes un iekšlietu ministrijas būvniecības pārvaldes katrreizējas atļaujas saņemšanai. ” – pēc šo notikumu publicēšanas jāpievieno gada laikā; -- maksāšanas termiņus izdevumiem par pieslēgšanos valde var sadalīt termiņā līdz 3 gadiem; -- par pievienošanas pilsētas kanalizācijai zemes gabalu īpašnieki maksā pilsētai gadskārtēju atlīdzību ¼% no nekustamu īpašumu ienesīguma vērtības.³²
- Kuldīgas pilsētas valdes 03.07.1936. Lēmums” Satiksme braucējiem pa 15. Maija ielu, sākot no Katoļu ielas gala līdz tirgus laukuma un Pasta ielu tik neērta, ka pretim braucējiem nav iespējams viens otram garām aizbraukt un var gadīties, ka notiek sadursmes. Ņemot vērā sacīto, vienbalsīgi nolemj: **aizliegt braukt ar zirgiem, automobiļiem, motocikletiem, velosipēdiem un citiem mehāniskiem satiksmes līdzekļiem pa 15. Maija ielu, sākot no Katoļu ielas gala virzienā līdz tirgus laukumam un pa Pasta ielu virzienā no tirgus laukuma uz kalna ielu.** ” un „Kalpaka ielā atrodas pilsētas slimnīca un smagā satiksme gar slimnīcas logiem traucē grūti slimos”³³
- Saistoši noteikumi **par veselības pārbaudi personām, kas nodarbinātas Kuldīgas pilsētas robežās esošos uzņēmumos**. Pieņemti 1937.g. 23. Marta sēdē un apstiprināti... Noteikumi darbojās uz personām, kas strādāja 1.desu darbnīcās, gaļas veikalos un lopkautuvēs, 2.viesnīcās, restorānos un ēdienu veikalos. 3. iebraucamo vietu naktsmītnēs, 4.piena, pārtikas un delikatesu veikalos, 5.kafejnīcās un konditorejās, 6.maiznīcās. 7. Alus brūžos un augļūnuūdens iestādēs. 8. Kioskos, kur tirgojas ar pārtikas produktiem un saldējumu, 9. Frizētavās, 10. Pienīcās un citos saldumu un pārtikas produktu ražošanas un pārdošanas uzņēmumos. 11. personām, kuras uz tirgus pastāvīgi ar pārtikas un gaļas produktiem.—jādodas pie pilsētas ārsta izdarīt veselības pārbaudi.³⁴
- Saistošie noteikumi **par tirgošanos ar pienu, krējumu un piena produktiem Kuldīgas pilsētā** (iepriekšējie no 1927.g.) tagad 1937.g. pārgrozījumi. "pilnpienam jābūt tādām, kam nav nekas pielikts nedz atņemts, kas ražots no vienas vai vairāk govīm, brīvām no tuberkulozes, lipīgās izmešanās un citām sērgām. Pilnpienam jāsaturs ne mazāk par 3.2% taukvielas pie 15gr.C ar īpatnējo svaru 1,032 līdz 1.034. ” utt.³⁵
- Saistošo noteikumu **par ateju vietu izvešanu Kuldīgā pārgrozījumi** 15.04.1937. , kas nosaka” nav atļauts ateju vietu bedres saturu izliet namsaimniekiem arī savā dārzā, pilsētas bieži apdzīvotajā rajonā, bez pilsētas valdes piekrišanas.”³⁶
- **Pagaidu noteikumi par ēku obligatorisko apdrošināšanu 10.03.1922.** Lietu uzraudzība koncentrēta finansu ministrijas kredīta departamenta apdrošināšanas nodaļā. Līdz attiecīga

- ³⁰ LVVA, fonds 3796, apraksts 1, lieta 311, Skrejlapa 16.lp

³¹ LVVA, fonds 3796, apraksts 1, lieta 311, 17-30 lp.

³² LVVA, fonds 3796, apraksts 1, lieta 311, 32.lp

³³ LVVA, fonds 3796, apraksts 1, lieta 311, 4- 45 lp

³⁴ LVVA, fonds 3796, apraksts 1, lieta 311, 56-57.lp

³⁵ LVVA, fonds 3796, apraksts 1, lieta 311, 59.lp.

³⁶ LVVA, fonds 3796, apraksts 1, lieta 311, 61-62 lp.

apdrošināšanas likuma izdošanai, uz šo noteikumu pamata pieņemtos īpašumus var pārāpdrošināt tālāk privātās apdrošināšanas iestādēs, kā arī pieņemt kustamu mantu, tikai ar finansu ministra atļauju, uz apriņķa pašvaldības lūgumu. Savstarpējo obligatorisko apdrošināšana pret uguni pārraudzība uzticēta vietējām apriņķa pašvaldības iestādēm. Ēkas apdrošina apriņķa pašvaldība kā obligatoriski, tā arī uz īpašnieka vēlēšanos. Obligatoriķi jāapdrošina visas lauku saimniecību ēkas, kā privātas, tā sabiedriskas. Var apdrošināt arī citas. Par apdrošināto ēku pārbūvi jāziņo apdrošinātājam.³⁷

Sarakste par Obligatoriķu ēku apdrošināšanu:³⁸

- Finansu ministrijas kredīta departamenta Apdrošināšanas nodaļas 1924.g. 5. Augusta vēstule Nr. 3560 Kuldīgas apriņķa valdei „Atsaucoties uz 1922.g. „Valdības vēstneša” Nr.59., 60 un 61. Iespīestiem pagaidu noteikumiem par obligatoriķo uguns apdrošināšanu (p.1.) ar šo Jums lūdzam pazīnot apdrošināšanas nodaļai: 1) Ar kādu datumus sākot ir ieviesta apriņķī obligatoriķa apdrošināšana?2) No kāda līdz kādam datumam skaitās obligatoriķas apdrošināšanas gads?3) Vai pie apriņķa valdes vispārīgi skaitās vai ir skaitījuķies obligatoriķi apdrošināmi īpaķumi , jeb vaj apriņķī visi obligatoriķai apdrošināšanai padotie īpaķumi ir apdrošināti privātas apdrošināšanas iestādes (pag. Prot. 10)? 4) Cīk apriņķa valde ir ieņēmusi, resp. Cīk viņai pienāķās ieņemt notecējuķos obligatoriķas apdrošināšanas darbības gados (par katru darbības gadu atsevišķi un uzradot no kāda līdz kādam laīkam) apdrošināšanas prēmījas: a) par apdrošinājumiem pēc obligatoriķām un papildu apdrošināšanas normām un b)par brīvpārītīgiem apdrošinājumiem (pag. Noteīkumu p. 70-80)? 5) Cīk tanīs pašos gados un par kādam summām (par katru darbības gadu atsevišķi) ir bijuķi ugunsgrēķu zaudējumi, uzradot vai tie ir samaksāti...
- Obligatoriķa ēku apdrošināšana 1923 LVVA, fonds 3796, apraksts 1, lieta 306
- Obligatoriķa ēku apdrošināšana 1929³⁹
- Aīzputes apriņķa pašvaldības likvidācijas valdes 19.08.1924.g. vēstule Kuldīgas apriņķa pašvaldības likvidācijas valdei, kurā tā „...lūdz Jūs samaksāt visdrīzākā laīka par pasūtītam 1922.g. obligatoriķām uguns apdrošināšanas blankām..”
- Vēstule Turlavas apriņķa priekķsnīekam: „Turlavas piensaimnīeku bīedrība, kura īemīt apriņķa p.l. valdei īznomātās telpās Vilgales kroga ar 5.tek.sept. N.46 ziņo, ka naktī uz 5.septembtī no nezināmiem cēloņiem nodeguķas kroga klēts un kūts ēka. Lūdzam Jūsu rīcību, laī tīktu noskaidroti ugunsgrēķa cēloni un par īzmeklēšanas panākumiem lūdzam mums paziņot.
Pīezīmējam, ka Vilgales kroga ēkas apdrošinātas Finansu ministrijas Kred.d-a apdrošināšanas nodaļā par Ls 890.- kopvērtībā”⁴⁰
- IeM. Kuldīgas apriņķa pašvaldības likvidācijas valdes 11.09.1924.g. vēstule 1757 visam pagastu valdēm „nereti pēc kādas pagasta sabīedrības ēkas nodegšanas īzradās, ka ēka bījusi apdrošināta ļoti zemu un ka saņemtā apdrošināšanas nauda tāpēc sedz tīkai nelielu dalu no tiem īzdevumiem, kādī saīstītī ar ēkas atjaunošanu. Ieverot to, ka ēku celķana vai atjaunošana tagad prasa ļoti lielus īzdevumus un laī ugunsgrēķa gadījums pagastu nenovestu pīe smagiem zaudējumiem, apriņķa valde uzdod pagastu valdēm savas sabīedrīķas ēkas apdrošināt par papildu vērtību. Arī darbā esoķas ēkas vai būvmaterīāli apdrošināmi.”
- **Ēdoles pagasta valde ziņo, ka :”visas pagastā esoķas, īzņemot valsts īpaķumus ir apdrošinātas”**⁴¹
- **Uguns apdrošināšanas aplīecība** .. Tāda uz speciālas blankas bīja katraī apdrošinātai ēkai, un arī zīme uz ēkas.⁴²

³⁷ Valdības vēstnesis, 14.03.1922.Nr. 59,60,51, 1., 2. lp.

³⁸ LVVA, fonds 3796, apraksts 1, lieta 423, 21.lp

³⁹ LVVA, fonds 3796, apraksts 1, lieta 311, 22.lp.

⁴⁰ LVVA, fonds 3796, apraksts 1, lieta 311, 33.lp.

⁴¹ LVVA, fonds 3796, apraksts 1, lieta 311, 1.lp.

- „FM KD AP N apliecina, ka viņa pieņēmusi apdrošināšana pret uguni uz Latvijā nodibināto un apstiprināto akciju apdrošināšanas biedrību vispārējo uguns apdrošināšanas pamata..”⁴³
- Vispārējas Apdrošināšanas sabiedrības nelaimes gadījumos vēstule Kuldīgas pilsētas valdei 27.05.1929. „lūdzam nekavējoši sniegt mums ziņas par visām būvēm, pārbūvēm un kapitālremontiem, kuri pieteikti vai izvesti Kuldīga laika no 1927.g. ..”⁴⁴
- **Kuldīgas pilsētas valdes saraksts „par personām, kurām laikā no 1. Janvāra līdz 31. Decembrim 1933.g. apstiprināti būvplāni:** -koka dzīvojamai ēkai Stendes šos. uz gab. 197F, Vītola 11, L. Dzirnau iela, Lauku 2, Piltenes 1, Dzelzceļa 6 (mūra), Liepājas 57, Vijolišu 4, Nemieru 9 (mūra), un Māzera 3, L. Dzirnau uz apb.gab.447F (mūra), saimniecības Mucenieku 23, Fasādes pārbūvei Liepājas 15, saimniecības (Mucenieku 23, Ēdoles 6.”⁴⁵
- **Organizēti veikt obligāto aplikšanas apdrošināšanu.** Ēku, govju un zirgu obligāto aplikšanas apdrošināšanu izdara katru gadu. Šogad šo darbu veiks no 1. jūlija līdz 25. augustam. Lai varētu izdarīt obligāto aplikšanas apdrošināšanu, apdrošināšanas darbiniekiem — inspektoriem jāreģistrē atbilstošais īpašums. Tādēļ valsts apdrošināšanas orgāniem aprīņķī būs jāveic liels un atbildīgs darbs. Īsā laika sprīdī jāizdara visu objektu pareiza uzskaitē, iztaujājot apdrošinātājus sapulcēs un desmitos. Pareiza jāizreķina apdrošināšanas nomaksa un laikā jāizsniedz apliecības maksātājiem. Šis darbs jādara ātri un organizēti; Ciemu un pagastu izpildu komitejām jāpalīdz apdrošināšanas darbiniekiem. Visīsākā laikā jāieved kārtība saimniecību uzskaites grāmatās, jo apdrošināšanas inspektori tās lietos uzskaitāmo objektu pārbaudei. Visiem pilsoņiem, katram desmita pilnvarotam un galvenokārt ciemu un pagastu izpildkomitejām jāpalīdz apdrošināšanas inspektoriem izdarīt pareizu apdrošināmo objektu uzskaiti. Veikt noteiktā termiņā obligātās aplikšanas apdrošināšanas darbus ar pareizu objektu uzskaiti—ir aprīņķa apdrošināšanas darbinieku goda lieta. L.Širokichs.⁴⁶
- 16.lp. Liepājas pilsētas kopējas slimo kases vēstule Kuldīgas pilsētas valdei „saskaņā ar „Valdības Vēstneša” 1921.g. 105. Nr. Iespiestiem „noteikumiem par bezmaksas ārstēšanu slimnīcās” uz pašvaldības iestāžu rēķina ārstējamās vai kopjamās valsts, komunāl un privāt slimnīcās visas personas, kas saslimušas ar kādu lipīgu slimību un sava iedzīve nevar tikt izolētas..”⁴⁷
- 139.lp. Kuldīgas pilsētas valdes vēstule 12.12.1923. Kuldīgas aprīņķa priekšnieka 1. Iec. Palīgam: „Kuldīgas pilsētas valde lūdz paziņot zem pašrocīga paraksta apakšā minētiem namu īpašniekiem, ka saistošo noteikumu **par skursteņu un dūmu vadu tīrīšanu**, neizpildīšanas gadījumā tie tiks nodoti tiesai dēļ saukšanas pēc atbildības: 2 Dārza iela, 14 Grants iela, 6 GB. Malu iela, 10 gb. Ēdoles ielā un visiem Kapu ielā esošo namu īpašniekiem”⁴⁸
- 140.lp. saistošie noteikumi **Kuldīgas pilsētā par skursteņu un dūmu vadu tīrīšanu 12.07.1922.** Kuldīgas pilsēta tiek iedalīta 2 dūmu vadu tīrīšanas iecirkņos. Katrā iecirknī pilsētas valde ieceļ pārbaudītu iecirkņa skursteņu tīrītāju , kuram jāuzņemas visu namu skursteņu un dūmu vadu kārtīgu tīrīšanu. Īpašniekiem Jāļauj katrā laikā aplūkot skursteņus un jāpilda viņa rīkojumi. Ieskanēti noteikumi mapē pie attēliem⁴⁹ .
- **Pilsētas satversme:1. Atstāt pilsētām pašvaldīšanas tiesības patrimonialapgabalos, 2. Jaunā nolikumā paredzēt pilsoņa tiesības pēc 2 nodzīvotiem gadiem, 3. Komisāriska pārvaldība no valdības puses nevēlama, 4. Iekšlietu ministrija nevar piespiest pilsētas izdot**

⁴² LVVA, fonds 3796, apraksts 1, lieta 311, 5.lp..

⁴³ LVVA, fonds 3796, apraksts 1, lieta 311, 11.lp

⁴⁴ LVVA, fonds 5542, apraksts 3, lieta 226, 1. lp.

⁴⁵ LVVA, fonds 5542, apraksts 3, lieta, 22.lp.

⁴⁶ Padomju Kuldīga. Nr. 75. 30.06.1947. 2.lp.

⁴⁷ LVVA, fonds 5542, apraksts 3, lieta 227, 16. lp

⁴⁸ LVVA, fonds 5542, apraksts 3, lieta 227, 139. lp

⁴⁹ LVVA, fonds 5542, apraksts 3, lieta 227, 140. lp

obligatoriskus noteikumus, bet tādi izdodami vienīgi no Domes, saskaņā ar vietējam vajadzībām. 5. Iekšlietu ministrijai piekriņ vienīgi tikai pārraudzība par likumību. 5. Nodokļu noteikšanu vienīgi atstāt Domei, neparedzēt likuma. 7. Pie līgumu slēgšanas neparedzēt piekrišanu no valdības puses. 8. Rezerves kapitālus jaunajā nolikumā neparedzēt. 9. Budžeti apstiprināmi no ministrijas. 10. Emblēmas nešanas tiesības nepiešķirt.⁵⁰

- Ā.M. galvenais štābs Mobilizācijas daļa. 18.02.1922. **Saskaņā ar rīkojumu par zirgu un transporta līdzekļu rekvizēju karaspēka vajadzībām** (valdības vēstnesis Nr. 187, 1921.g.) cenas rekvizējamām priekšmetiem noteiks apsardzības ministrs, saskaņā ar finanšu un iekšlietu ministriem. Rekv. priekšmetu cenu noteikšanai nepieciešamas ziņas par pastāvošām tirgus cenām. Šo ievērojot lūdzu Jūs ievākt no vietējām pašvaldības administrācijas iestādēm un iesūtīt organizācijas mobilizācijas daļā visdrīzākā laikā pastāvošās ziņas par sekojošiem priekšmetiem: "kavalērijas zirgiem (par katru sīks apraksts...), smagās artilērijas zirgiem, vieglās artilērijas zirgiem, vezuma zirgiem, divjūgu rati uz dzelzs asīm, divjūgu rati uz koka asīm, vienjūga rati uz dzelzs asīm, vienjūga rati uz koka asīm, ādas pajūgu un striķu pajūgu.⁵¹

1.3. Pirmie lēmumi par kultūras pieminekļu glabāšanas plāniem, arhitekta iecelšanu Kuldīgā, pēc apstiprinātā 1974.g. ģenplāna risinājumiem.

(LVVA Liepājas filiāle) 12 Izpildedirektora vietnieks par celtniecību. Šajā laikā bijusi Arhitektu nodaļa : - arhitektu nodaļas vadītājs - arhitekts projektētājs- valsts celtniecības kontroles inspektors- speciālists. 9.1. protokols Nr.17. 11.09.1973.g. izpildu komitejas sēde p.1. Kuldīgas rajona darbaļaužu deputātu padomes izpildu komitejas lēmums Nr.130 no 13.09.1973.g. „Par Latvijas PSR Ministru Padomes 1967.gada 29.12. lēmuma Nr.596 „**Par vēstures un kultūras pieminekļu stāvokli un pasākumiem to aizsardzības uzlabošanai Latvijas PSR**” izpildes gaita Kuldīgas rajonā” izpilde. Nolēma :a) atstāt kontrolē b) uzdot pilsētas izpildu komitejas priekšsēdētājam J. Rautiņam izveidot komisiju, kura līdz šā gada 1.oktobrim izstrādātu pasākumu plānu vēstures un kultūras pieminekļu atjaunošanai tuvākiem 2 gadiem. protokols Nr.19. 02.10.1973. izpildu komitejas Par pasākuma plāna „Par vēstures un kultūras pieminekļu atjaunošanu Kuldīgas pilsētā” apstiprināšanu – nolemj : -apstiprināt 1974.-1975.g.

Nr.p.k.	Pasākuma veids	Izpildes termiņš	Atbildīgais par izpildi
1.	Kapitāli atremontēt dzīvojamo ēku Rīgas ielā 11	1974.g.	Dzīvokļu saimn. pārvalde Restaurācijas darbu kantoris
2.	Kapitāli atremontēt dzīvojamo māju pēc izstrādātā projekta Padomju ielā Nr.3/5	1975.g.	Rajona kultūras nodaļa Restaurācijas darbu kantoris
3.	Izgatavot dokumentāciju 3 dzīvojamo ēku (pieminekļu) atjaunošanai pēc pilsētas arhitekta norādījuma	1975.g.	Dzīvokļu saimn. Pārvalde Pilsētas arhitekts
4.	Pasūtīt dokumentāciju Ventas krasta nostiprināšanai pie Bendes	1974.g.	Pilsētas izpildu komiteja

⁵⁰ LVVA, fonds 5542, apraksts 3, lieta 227, 161. lp

⁵¹ LVVA, fonds 3796, apraksts 1, lieta 182, 4. lp

	namiņa uz Ventas labā krasta pie Rumbas		
5.	Veikt pasākumus Ventas aizaugšanas ierobežošanai lejpus Rumbas	1974.g.	Pilsētas izpildu komiteja KŪK
6.	Pasūtīt dokumentāciju tilta un Mārtiņsalas pie Rumbas atjaunošanai	1974.g.	Pilsētas izpildu komiteja KUK
7.	Atjaunot ieejas velvi Ordeņa pilskalniņā vecajā pils parkā	1974.g.	Pilsētas izpildu komiteja SCO
8.	Savest kārtībā Trīssavienības baznīcas ēkas fasādi, atjaunot nogrūvumus un krāsojumus ārējā fasādē	1974.g.	Baznīcas valde
9.	Nostiprināt Ventas krastu pēc izgatavotā projekta lejpus Rumbas līdz tiltam upes labajā krastā	1975.g.	PIK, DzKR „Kuldīga”
10.	Risināt jautājumu par veco kāpņu Ļeņina un Parka ielās labiekārtošanu	1975.g.	Pilsētas izpildu komiteja

- 9. protokols Nr.1. no 16.01.1973. lēmums Nr.1 „Par darba plāna apstiprināšanu 1973.g.1.ceturksni”, nolemj : apstiprināt saskaņā ar pielikumu II Izpildu komitejas sēdes p.4. „Par padomju tradīciju padomes darbu 1972.g. un pasākumiem tradīciju izvešanā 1973.g. – 27.februārī protokols Nr.4. no 27.02.1973.g. 1.p. apstiprināt un uzdot veikt pasākumu „Padomju tradīciju padomes Darba plānam” 1973.g. II daļa – organizatoriskais masu darbs līdztekus tikās ar dzejnieku, pilngadības svētkiem, bērnības svētkiem un svecīšu vakaram arī „Ekskursiju pa Kuldīgas ievērojamākajām vietām” jūlijā. protokols Nr.13. no 28.06.1973. lēmums Nr. 45. **apstiprināt par Kuldīgas pilsētas arhitektu Nikolajevu Vladimiru Aleksandra d.**

2. Pilsētas īpašumi un saimniecība

2.1. Pilsētas zemes (kārtoti pēc dokumenta gada)

- Pilsētas galvas veltījums - Oberhaufmaņa vidma. 1897.g. Iedzīvotāju daudzums pilsētas apkaimēs.

Пригородныя слободы и селенія Курляндской губерніи:

НАЗВАНІЯ ГОРОДОВЪ.	Название приго- родовъ.	1) Присоединенныя при разработкѣ къ городамъ:			2) расположенныя вблизи городовъ, но къ нимъ не присоединенныя:			
		Въ нихъ жителей.			Название поселеній.	Въ нихъ жите- лей.		
		м.	ж.	об. п.		м.	ж.	об. п.
г. Митава.	Пригородъ Замковый островъ	123	133	256				Т
	Постройка по Кальвенскому шоссе	74	130	204				
	" Бауской дорогѣ	237	247	484				
	" Гривенскому шоссе	238	253	491				
	Городское имѣніе Мезитъ	595	593	1.188				
	Пригородъ	18	20	38				
г. Пильтенъ .	Предмѣстье г. Пильтена	201	206	407				
г. Газенпотъ .	Городскія усадьбы	33	24	57				
г. Гольдингенъ.	Имѣніе Альтъ-Гольдингенъ	9	12	21	1.			Т
	Усадьба Сколеркальнъ	7	12	19	2.			
	" Кребвицень	36	29	65	3.			
	Имѣніе Фейтгофъ	25	26	51	4.			
	" Оленбекъ	9	9	18	5.			
	Пишваренный заводъ	10	6	16	6.			
	Хуторъ Пейканъ	2	1	3	7.			
	Известковый заводъ	3	2	5	8.			
	Поселокъ Гутгофъ	4	10	14	9.			
	Слобода Штофрегень	9	7	16	10.			
	Усадьба Гоне	3	5	8	11.			
	Гольдингенская Обергауптманская выдѣла	163	143	306	12.			

1. Veckuldīga. 2. Skoleskalni (ZR no katlaukiem - LR armijas karte), 3 - Krebicas pretim raidstacijai - Kuldīga 1921, 5-Olarāji - pretim maizes ceptuvei - Kuldīga 1921, Florianas alus brūzis - maizes ceptuve - Kuldīga 1921, 9 - cepurīšu muiža, 10 - Matkaras krogs Planīcas ielā. - Saraksts skatāms kopā ar **Kuldīgas 1921.g. plānu** ar esošo pilsētu, pievienojamām daļām. Šis pēc būtības uzskatāms par pirmo Kuldīgas ģenplānu, kas risina pilsētas plānu - robežu pārkārtošanu un plānotās apbūves zemes. Pilsētas robežās šajā laikā - 1921.g. ir arī Būdenieku meži - milzīga koku bagātība.

Piešķirtie apbūves gabali (1928-1934)

- **Privātmuižu rentnieku saraksts 1920-21.** Rentes līguma Nr. No 594 līdz 795, bet kopskaitā 18 ieraksti, Izīrētās zemes 3 lietām: 1) aramās no 0,5 līdz 57,7 ha, vidēji 10 ha; 2) plāvējam no 2-13

ha, vidējais 5 ha; 3) ganībām 5 ha.⁵² Pār būves projekts namam Kuldīgā, Baznīcas ielā 20 . ģpašnieks Zemkopības ministrija. Tāmes, remontdarbu pieņemšanas akti utt.⁵³

- Kuldīgas apriņķa valsts zemju inspektors. **Sarakste par Veckuldīgas muižas nomāšanu un zemes apstrādāšanu 1921.g.** 1921.g. noma līgums ar Kuldīgas Zemes ierīcības komiteju par zemes izmantošanu⁵⁴.
- Kuldīgas pilsētas Valdes 07.08.1928.g. vēstule Centrālajai zemes ierīcības komitejai „Zemkopības ministrija nozīmēja Kuldīgas pilsētas apbūves plāna uzmērīšanas darbus 1922.g., bet tos faktiski iesaka 1923.g. rudenī un pēc neilga laika atkal tos pārtrauca neskatoties uz **zemes pieprasītāju protestiem un aso nemieru sakara ar dzīvokļa krīzi Kuldīgas pilsētā**. Šie darbi turpinājās ar vairākiem garākiem un īsākiem pārtraukumiem līdz 1928.g. sākumam. Lai sekmētu zemes uzmērīšanas darbu ātrāku nokārtošanu, pilsētas valde vairākas reizes griezusies pie ministrijas, **bet tikai š.g.25. jūlijā tika apstiprināts apbūves plāns kurā paredzēts piešķirt 234 apbūves gabalus vietējo iedzīvotāju vajadzībām. Kaut gan jau tagad pieprasa zemi 251 persona bet šis skaitlis var dubultoties pie piešķiršanas..** Ņemot vērā, ka noteikumi par zemes piešķiršanu Latvijas brīvības cīņtājiem apstiprināti Centrālajā zemes ierīcības komitejā š.g. 27. Jūnijā, bet pilsētas apbūves plāns pēc viena mēneša un tanī paredzēti apbūves gabali vietējiem iedzīvotājiem, **ka piešķirot apbūves gabalus Latvijas brīvības cīņtājiem, kuri pa lielākai daļai būs ārpilsētnieki, netiks veicināta vietējo būvniecības attīstība, bet gan zināmā mērā spekulācija ar valsts fonda zemēm**, jo tie no apbūves gabalu apsaimniekošanas nevarēs pārtikt, bet tos pārdos ka ar apbūves gabalu piešķiršanu uz jauno noteikumu pamata pilsētai būs jāatmaksā uzmērīšanas maksa līdzšinējiem zemes pieprasītājiem, bet pilsētai atkal jāpieprasa no Zemkopības ministrijas mērīšanas izdevumu atmaksa, **Kuldīgas pilsētas valde pamatojoties uz pilsētas Domes lēmumu š.g. 31. Jūlijā, lūdz Jūs neieskaitīt saskaņā ar 3. Punktu Latvijas brīvības cīņtājiem piešķiramo zemju saraksta pilsētas apbūves gabalus, vel vairāk tamdēļ, ka ar 1918.gada notikušo ugunsnelaimi gandrīz 1/5 no Kuldīgas namiem aizgāja bojā..**”⁵⁵
- 2.lp. Centrālās Zemes ierīcības Tehniskas komisijas 1928.g. 28. Jūnijā sēdes protokols Nr. 1704 p.11. Apsprieda „**Kuldīgas apr. Kuldīgas pils. Valsts fonda zemes no vec. mērn. K. Andersona sastādītu sadalīšanas projektu. Zemes platība 302.416ha.** Sadalījums: 5 piegr. Mazzemniekiem no 0.011-0.276 ha, 9 jauni gabali sabiedriski. Un kulturel. vajadzībām no 0.390-2.960 ha, 9 gab. pastāv. sabiedrisk. un kulturel. vajadzībām no 0.050-1.642 ha, 69 pastāv. Pilsētu apb, gabali no 0.017-0.842 ha, 234 jaunprojektēti pils. apb. gab. no 0.034-2.393 ha, 7 gab. Valsts vajadzībām no 0.075-7.962 ha, zem ūdeņiem 24.002 ha, 2 gab. Rūpniecības iestādēm no 0.303-6.830 ha, 21 zaļvieta un parki no 1.743-21.676 ha, ielas un laukumi 21.483 ha, 1 gab. Paliek zemes fonda 45.092 ha. Nolēma: a) ielu gar gabalu 322F strīpot, bet ja viņa nākotnē būs nepieciešama, tad pilsētai jāvienojas ar 323F ieguvēju, b) rūpniecības gabalu skaitu paplašināt ar gabaliem no 270F-284F. C) jautājienu par 39F nodošanu izšķirt piešķiršanas ceļā d) 2F un 3F neapstiprināt, bet sastādīt papildus projektu e) pārējā daļā apstiprināt projektu, noraidot sūdzības”⁵⁶
- Kuldīgas pilsētas valdes tehniskas padomes sēde Nr. 115 23.05.1928. **nolemj: 1) uz plāna jāuznes ielu regulēšana un jāparedz galvenās ielas iztaisnošana, kura iet no Ēdoles uz tiltu, 2) aizdambējums likvidējams, jeb pazemināms tik daudz, lai nebūtu skādīgs pārējiem ģpašniekiem, tas ir apmēram līdz 25 horizontālei..4)privātās akmeņu lautzuves**

⁵² LVVA, fonds 7154, apraksts 2, lieta 35, 1.-2.lp

⁵³ LVVA, fonds 5542, apraksts 3, lieta 157, 36 .lp

⁵⁴ LVVA, fonds 7154, apraksts 1, lieta 1430

⁵⁵ LVVA, fonds 5542, apraksts 3, lieta 211, 1.lp.

⁵⁶ LVVA, fonds 5542, apraksts 3, lieta 211, 2.lp.

pie tilta ierobežojamas tā, lai neskādetu tiltam un upei, kādā lietā jāgriežas pie šosejas-zemes ceļu un jūrniecības departamentiem, 5) sakara ar varbūtēju rumbas izbūvi, uz plāna jāuzprojektē ūdens uzplūšanas līnija, saskaņā ar jūrniecības departamentu. Ārpus darba kartības priekšsēdētājs inž. Miezis liek priekšā pārrunāt jautājumu par **materiālu izmēģināšanas komisijas nodibināšanu**. Tāda komisijas nodibināšana pie būvniecības pārvaldes neesot iespējama..dibināma pie universitātes..Prof. K. Rejevskis paskaidro, ka pie universitātes nav iespējams nodibināt tādu komisiju un universitātē var nākt tikai pretim ar savam laboratorijām, kuras par zināmu atlīdzību, var izdarīt vajadzīgos mēģinājumus..⁵⁷

- 1929.g. 5. Novembrī Komisija, pastāvoša no Zemkopības ministrijas pārstāvja mērnika, kā arī priekšsēdētāja, un loceklis, Kuldīgas pilsētas valdes priekšstāvja, **apskatīja no Kuldīgas apriņķa valsts zemju inspekcijas iznomāto Kuldīgas Kalna, Putnudārza un Ķeļšu muižas valsts fonda zemes, saskaņā ar nomas līgumiem, pie kam konstatēts, ka Kuldīgas Kalna muižas fonda 19 nomnieki un 4 Putnodārza nomnieki nav nomāto zemi uzaruši, bet to lietojuši uzganīšanai un arī pa daļai pļāvuši, pārējie šai aktā neminētie ir apstrādājuši, uzarot, pēc ražas novākšanas visu vai daļēji. Ņemot vērā iepriekš minēto, komisija nāk pie slēdziena, ka minētām personām nākošā saimniecības gadā nav dodama priekšroka nomāt no valsts aramzemi, jo viņi šogad visu nomāto zemi izmantojuši tikai uzganīšanai un pļaušanai. Visumā situācija atzīstama par apmierinošu.**⁵⁸
- 1930.g. 27. Martā Kuldīgas pilsētas valde nosūta Kuldīgas apriņķa zemes ierīcības komitejai protokolu **par piešķirtiem un noraidītiem zemesgabaliem izlozes ceļā. Noraidīšanas iemesli: „nav spēcīgs apbūvēties, pieder jaunsaimniecība, skaitās, ka mantinieks, sievai pieder nekustamais īpašums, tēvam pieder nams Kuldīgā, pieder nams Kuldīgā, vecāks par 65 gadiem, jau piešķirts apbūves gabals, zemes trūkuma dēļ, nav apstrādājis nomāto zemi utt. . Pārējos zemes pieprasītājus skaitā 86 nolemj piešķirt apbūves gabalus izlozēšanas kārtībā ņemot apzīmogotas 86 zīmītes un uz tām uzrakstot 38 brīvo zems gabalu numurus, bet pārējos neparakstītus. ” Izlozē tukšo ložu īpašnieki ir noraidīti.**⁵⁹
- Latvijas pilsētu savienības vēstule **10.05.1930.** visām pilsētu valdēm „Starptautiskā dzīvokļu savienība ..sarīko šogad no 12-20. Augustam **studiju ceļojumu pa Skandināvijas valstīm Dāniju, Zviedriju un Norvēģiju. šis ceļojums dalībniekus speciāli iepazīstinās ar minēto valstu interesantās dzīvokļu būvniecības un modernas pilsētu izbūves labākiem paraugiem.** Apskates papildinās kompetentu lietpratēju referāti un diskusijas..⁶⁰
- 1933.g. 8. aprīlī Kuldīgas apriņķa nodokļu inspektoram Kuldīgas pilsētas valde ziņo, ka **piešķirti 74 apbūves gabali**⁶¹
- 1934.g. 30 janv. Kuldīgas apriņķa nodokļu inspektoram Kuldīgas pilsētas valde ziņo, ka **pilsētā pavisam kopā ir 447 apbūves gabali, tais skaitā rezervēti valsts dzelzceļam, apmaiņas gabali, mantiniekiem, pašvaldības gabali, pašvaldībai, sabiedrībai, sporta laukumi, notekām, paredzēti skolai, rūpniecībai, draudzēm, zāļvietas,**⁶²
- 1936.g. 13. Novembra pilsētas valdes saraksts nosūtīts Zemkopības departamenta Būvniecības nodaļas par „pilsētas robežās esošajām lauksaimniecības rakstura saimniecībām. Sarakstā nav ieviestas dārzsaimniecības rakstura saimniecības un pašai pilsētas valdei piederošas saimniecības.” **Saraksts ar 21 saimniecību un minēts, ka piešķirtas vēl 14 jaunsaimniecības**⁶³

⁵⁷ LVVA, fonds 5542, apraksts 3, lieta 211, 9. lp

⁵⁸ LVVA, fonds 5542, apraksts 2, lieta 147, 38., 39. lp

⁵⁹ LVVA, fonds 5542, apraksts 2, lieta 147, 36., 37. lp

⁶⁰ LVVA, fonds 5542, apraksts 3, lieta 211, 20. lp

⁶¹ LVVA, fonds 5542, apraksts 2, lieta 147, 92. lp

⁶² LVVA, fonds 5542, apraksts 2, lieta 147, 110. - 116. lp

⁶³ LVVA, fonds 5542, apraksts 3, lieta 157, 46. lp

- Iekšlietu ministrijas Būvniecības pārvaldes 28.12.1936. vēstulē minēts, ka 6 pilsētām apstiprināti apbūves plāni, 20 pilsētām iekšlietu ministrs apstiprinājis izlikšanai dabā, 29 caurskatīti tehniska padome un nodoti apkaļ labošanai vai galīgai izstrādāšanai, 5 pilsētas neko nav darījušas šajā lieta. **Kuldīgai izskatīts tehniskajā padomē un atdots atpakaļ labošanai. ..Galvenokārt apbūves plāni izstrādāti pilsētu fondu zemju rajoniem, bez pilsētu vecām daļām. Tas izskaidrojams ar to, ka pilsētu vecās daļas nav uzmērītas. Tāpat nav uzņemtas horizontāles.**⁶⁴
- Statiskas ziņas par „Noteikumi par zemes ierīcību” sastāvošiem projektiem 1937-1938
Statistikas žurnāls latv. val. par veiktajiem zemes ierīcības projektiem Kuldīgas apriņķī, ieskaitot visus pagastus. Piem.
- Kuldīgas apriņķis, Kuldīgas pagasts, Kuldīgas Kalna saimniecības un Kļaviņu Nr.13F māju zemes apmaiņas projekts 1 vienība, piegriezumam, atgriezumam kopplatība 0,10 ha, Regulēto robežu garums 0,23 km (ierakstījis 1. Šķiras zīmētājs. Projekts apstiprināts mūsu zemes ierīcības sēdē 1938.g. 22. Jūlijā.⁶⁵
- Kuldīgas apriņķis, Kuldīgas pagasts, Rumbenieku Nr.58m un Kuldīgas meža nov. zemes apmaiņas projekts: zemju apmaiņas ar valsts fonda zemi, saimniecību skaits, kurām izdarītas apmaiņas, kopplatība no valsts fonda izdots 2,5 ha, fondā ieņemts 2 ha 1 gab. Ar apmaiņu likvidētie starp gabali 1, 2,5 ha platībā. Projekts apstiprināts zemes ierīcības komitejā 1938.g. 10.novembrī.⁶⁶
- Kuldīgas apriņķis, Kuldīgas pagasts, Zveju Nr.61 un Kalna zveju Nr.62 robežu regulēšanas projekts: 1 vienība, piegriezumam, atgriezumam kopplatība 1.01 ha, Regulēto robežu garums 0,45 km (ierakstījis 1. Šķiras zīmētājs. Projekts apstiprināts mūsu zemes ierīcības sēdē 1939.g.15.septembrī.⁶⁷
- Kopsavilkumi pa gadiem:
- 1937.g. vienību skaits 3, piegriezumam – atgriezumam skaits 3,17, regulēto robežu garums 0,7 km. Zemju apmaiņas ar valsts fonda zemi: no valsts fonda izdots 1 gab.4,04 ha, fondā ieņemts 1 gab.1,8 ha. Servitūtu likvidēšana – 1.⁶⁸
- 1938.g. vienību skaits 1, piegriezumam – atgriezumam skaits 0.10, regulēto robežu garums 0,23 km. Zemju apmaiņas ar valsts fonda zemi: 14 saimniecībām, no valsts fonda izdots 19 gab.49,24 ha, fondā ieņemts 22 gab.45,91 ha. Starp privātpašniekiem: 4 saimniecībām, 6,95 ha kopplatībā. Ar apmaiņu likvidēti starp gabali 5 saimniecībām, 7 gab. 14,27 ha kopplatībā. Servitūtu likvidēšana – 3.⁶⁹
- 1939.g. vienību skaits 5, piegriezumam – atgriezumam skaits 1,79 ha, regulēto robežu garums 1,12 km. Zemju apmaiņas ar valsts fonda zemi: 11 saimniecībām, no valsts fonda izdots 13 gab.43,25 ha, fondā ieņemts 19 gab.44,81 ha. Starp privātpašniekiem: 6 saimniecībām, 31,43 ha kopplatībā. Ar apmaiņu likvidēti 10 saimniecībām, starp gabali 15 gab. 63,57 ha kopplatībā. Lauksmāimn. nolk.182.panta. 1p. kārtībā kopīpašn. daļīb. skaits 11, sadalāmo kopīpašnieku gab. skaits 7, kopplatība 14,54 ha. Lauksmāimn. Nolk.182.panta. 3-4p. kārtībā kopīpašn. daļīb. skaits 1, sadalāmo kopīpašnieku gab. Skaits 7, kopplatība 80,49 ha. Servitūtu likvidēšana – 31.⁷⁰

⁶⁴ LVVA, fonds 5542, apraksts 3, lieta 211, 31.lp.

⁶⁵ LVVA, fonds 7154, apraksts 1, lieta 247, Prot.Nr.10,p.4 18. Lp.

⁶⁶ LVVA, fonds 7154, apraksts 1, lieta 247, Prot.Nr.22,p.7 21. Lp.

⁶⁷ LVVA, fonds 7154, apraksts 1, lieta 247, Prot.Nr.12,p.6 46. Lp.

⁶⁸ LVVA, fonds 7154, apraksts 1, lieta 247, 57. Lp.

⁶⁹ LVVA, fonds 7154, apraksts 1, lieta 247, 58. Lp.

⁷⁰ LVVA, fonds 7154, apraksts 1, lieta 247, 59. Lp.

- Pilsētas paplašināšanās un ganību apbūvēšana. Vizuāli konstatējamas pārmaiņas pie fabrikas Māra Dzirnavu ielā, kur Sv. Annas baznīca uzbūvēta plaša lauka malā - pašlaik apkārtējā teritorijā visa ir apbūvēta.

- Kuldīgas vēstule Arhitektūras lietu pārvaldes priekšniekam **"Izstrādāts 1949/1950. gadā Arhitektūras pārvaldes projektēšanas darbnīcās Kuldīgas pilsētas ģenplānu un arī Kuldīgas pilsētas "Putnu dārza" rajona detaļprojekts. Izstrādātais detaļprojekts, kas ļoti nepieciešams sakarā ar pilsētas izbūvei apbūves laukumu ierādīšanai, ir apstiprināts Arhitektūras Padomē."** Izplānoti zemesgabali, ielu trases, ielu labiekārtojums- ietves abās pusēs, žogi, zaļumi.⁷¹ Ietves ielas abās pusēs plānotas, bet nav izbūvētas - 1. maija, Šķērsu, Krasta, Suvorova, Ventas, Oktobra ielām. Plānotas jaunas ielas - Meža, Komunāru ielas. **Vai šis ir tas detālplānojums? Ja jā - tad kādēļ šo teritoriju šajā laikā sauc par putnu dārzu un vēlāk citu? Minētās ielas šajā plānā ir Pārventā.**

Revolūcijas iela (tagadējā Stendes iela) plānota ar ietvēm abās pusēs, bet ne caur vēsturisko koku rindām (kā atjaunots arī 2013.g.), bet aiz šīm koku rindām abās pusēs. Stendes iela 20.gs.sākumā.⁷²

⁷¹ KNPN arhīvs 8 planšetes

⁷² Attēli no KNM arhīva

Stendes (Revolucionāru) iela šajā plānā. Manuprāt 1949.g. plāni.

- **- Par nepieciešamību izmainīt Kuldīgas pilsētas administratīvās robežas.** Kuldīgas pilsētas līdzšinējā teritorijā ietilpst lielas platības lauksaimniecības rakstura zemes, kas pieslēdzas kolhozu teritorijām, kuras sakarā ar kolhoza robežu regulēšanu ir nepieciešams izslēgt no pilsētas teritorijām. Turpretī Rumbas ciema daļai, kas pieguļ Kuldīgas pilsētas centram otrpus Ventas upes ir pilsētas apbūves raksturs ar ielu tīklu un individuāliem apbūves gabaliem. Šajā teritorijā dzīvo 308 iedzīvotāji, no kuriem 113 ir Kuldīgas pilsētas rūpniecības un iestāžu strādnieki un kalpotāji, kas iztiek no darba algas. Lai paātrinātu Kuldīgas pilsētas kolhozu robežu galīgo noteikšanu, kā arī lai sagādātu Rumbas ciema iedzīvotājiem, kas strādā Kuldīgas pilsētā, labākus dzīves apstākļus, uzlabojot ārējās labierīcības, Kuldīgas rajona darbaļaužu deputātu Padomes izpildu komiteja nolemj: Atzīt, ka Kuldīgas pilsētas administratīvās robežas ir izmaināmas nekavējoties. Lūgt Latvijas P.S.R. Ministru padomi apstiprināt Kuldīgas pilsētas jaunās administratīvās robežas, izdarot teritoriju izslēgšanu un ieslēgšanu.." saskaņā ar iepriekšējo lēmumu Nr. 336 no 08.06.1949. Kuldīgas rajona darbaļaužu deputātu Padomes izpildu komitejas lēmums Nr.533 no 06.12.1950. No Kuldīgas pilsētas izslēdzamā platība 511,780 ha, ieslēdzamā - 197,380 ha. Starpība 314,400 ha. Pašreizējā pilsētas teritorija 1399,000 ha, teritorija pēc ģenplāna 1084,600 ha. Lēmumā sīki aprakstīts ko izslēdz un ko ieslēdz kurus īpašumus un kādās platībās. Kuldīgas rajona darbaļaužu deputātu Padomes izpildu komitejas lēmums Nr.336 no 08.06.1949. Pilsētas robežas izmaiņas 1950.g.⁷³

⁷³ KNPN arhīvs

Kartē redzamas vecās pilsētas robežas, kas veidotas, saskaņā ar 1948.g. ģenplāna risinājumiem.. Un jaunās pilsētas robežas (ar krāsainu), kas ir ievērojami samazinātas, atdodot zemes apkārtējiem pagastiem.

- Uz 1948.g. ģenplāna apstiprināšanas brīdi - Zemes Kuldīgas pilsētā⁷⁴

Kuldīgas pils. zemju kopsavilkums :

1/ Apbūvēto apbūves gabalu platība / pilsētas centrā /	159,35 ha
2/ Neapbūvēto " " "	34,97 "
3/ Rūpniecības teritorija	16,50 "
4/ Sabiedriskie zaļumi	5,30 "
5/ Ģimenes dārziņi	102,12 "
6/ Aranzēme un pļavas palīgsaimniecībām pilsētas teritorijā	276,98 "
7/ Pļavas un ganības	241,67 "
8/ Meži un krūmāji	3,60 "
9/ Ūdeņi - izņemot Ventas upi	7,34 "
10/ Ielas un ceļi	30,10 "
11/ Nederīgā zeme	9,29 "
12/ No līdzšinējās teritorijas pagastiem atdalāmā platība	511,78 "
P a v i s a m :	1399,- ha
1/ Individuāli apbūvētie apbūves gabali	277 gab.
2/ Valsts un viet.padoņu apbūvētie apb. gab.	497 "
3/ Neapbūvētie apbūves gabali	92 "
Kopā apbūves rajonos:	866 apbūves gabali

2.2. Pilsētas un valsts ēkas

- **1908.g. pilsētas budžetā, kurš kopā ir.. paredzēta nauda nekustamā īpašuma sakārtošanai**
 1) pilsētas ēku un pieminekļu uzturēšana – domes remonts 100,-apkure domei un ugunsdzēsējiem 200 2)Pilsētai piederošu ēku apsaimniekošanai – dūmeņu tīrīšanai 80-apdrošināšanai 200,-pasta ēkas remonts 200,-tirgus skolas remonts50,- luterāņu baznīcas un pastorāta remonts 120,- remonts pudrešņai fabrikai 30, - remonts tirgus paviljonam 100 (kopā 1290). Viss budžets kopā 4369630 1910.g.⁷⁵ Kara nodarītie zaudējumi 1920. Lieta lūgums paziņot par karadarbības nodarītiem zaudējumiem un pārsvarā atbildes, ka nav zaudējumi, bet lietas beigas 93.lp.: Iekšlietu ministrijas pašvaldību departaments Kuldīgas apriņķa valdei vēstule 02.10.1920. raksta, ka „”.. saskaņā ar valsts kara zaudējumu paziņojumu no 28 septembra š.g. ..paziņo apriņķa valdes zināšanai, ka saņemtie 7 kara zaudējumu pieteikumi nosūtīti Kuldīgas apriņķa kara zaudējumu komisijai .. **Plaši aprasti par Satiņu skolu**⁷⁶
- Zemkopības ministrijas nama Kuldīgā, Baznīcas ielā 20 pārbūves projekts, akti un sarakste būvniecības jautājumos **1937-1940.** Zemkopības ministrijas ēkas remonta sacensības komisijā par remonta darbu izsoli 10.06.1938.g. būvtehnīķim J. Sīlim un būvinspektoram Zandersonam.⁷⁷
- **Kuldīgas muzejs. Kuldīgas pilsētas valde. Ekspozātu ziedojumu vākšana Kuldīgas muzejam, izstāžu organizēšana un sarakste šinī jautājumā. 1937.g.**⁷⁸
- **Uzaicinājums. Latvijas brīvības cīņu dalībniekiem, latviešu strēlniekiem, 1905.g. darbiniekiem, aizsargiem, skolniekiem, skautiem, mazpulku dalībniekiem, visiem, visiem, kam rūp dzimtenes pagājušo laiku lieciniekus pasargāt no iznīcības.** Mūsu dzimtenes sētās ir vēl daudz šo pagātnes liecinieku, bet ar katru gadu to skaits iet mazumā. Tādēļ ir pēdējais laiks ķerties pie darba. Kuldīgas pilsētas valde ir nodibinājusi muzeju, kur uzglabāt šos senatnes lieciniekus. Vienai iestādei vien nav pa spēkam veikt tik plašu darbu, tādēļ tā laipni

⁷⁴ KNPN arhīvs

⁷⁵ LVVA, fonds 421, apraksts 2, lieta 108, 21-22 .lp

⁷⁶ LVVA, fonds 3796, apraksts 1, lieta 30, 93 .lp

⁷⁷ LVVA, fonds 7154, apraksts 1, lieta 313, 21-22 .lp

⁷⁸ LVVA, fonds 5542, apraksts 3, lieta 108

līdz visus bez izņēmuma nākt talkā. Muzejam ziedotās lietas un to īpašnieku vārdus atzīmēs sevišķā grāmatā. Mantas no kurām to īpašnieki gribētu atteikties, var nodot muzejam glabāšanā, vai arī ļaut tās nofotografēt. Muzejs pieņem: (tālāk necitējot saīsināti, jo par katru ir paskaidrojums sīkāk) ieročus, karavīru apģērbus, piemiņas lietišas, okupācijas laika lietas, fotoattēlus, lauksaimniecības darba rīkus, mājturības piederumus, veclaicīgus aizjūkus, lopkopības piederumus, senos tautiskos apģērbus un rotas lietas, senos auduma izstrādāšanas rīkus, tautas ārstniecībā lietotus rīkus, vecas grāmatas, avīzes, žurnālus, vecas gleznas, zīmējumus, naudas, Latvijas teritorijā lietotas pastmarkas, dažādas valdības pavēlas, pagastu un policijas amatu vīru nozīmes, mūzikas instrumentus.⁷⁹

- Vēsturiskā lielgabala miniatūras un lafetes dāvinājums 15.01. 1937
- Izpreparētu 10 dažādu putna sugu dāvinājums jaundibinātajam muzejam 09.03.1937.⁸⁰
- Lūgums Kuldīgas tipogrāfijai „Kurzemes hercogu dzimtas un seno latvju virsaišu gleznu krāsainās reprodukcijas, kas ievietotas tipogrāfijas izdevumos „Kurzemes hercogs Jēkabs” un „Zinātnē un mākslā”, un grāmatā „Kurzemes hercogs Jēkabs” ievietotos dokumentu atdarinājumus”⁸¹
- Lūgumi vairākiem privātpašniekiem iedot viņu lietas: Pozņaka kungam akmens laikmeta cirvi, Groskaufmaņa kundzei tautas tērpu krājumu, Ausekļa kungam 16. Senkapā izraktu lietu fragmentus, Pampaļu ev. luterā baznīcas draudzes valdei par vecu solu kā agrāko amatnieku darba paraugu un pateicība par dāvinājumu,
- Ilģciema stikla fabrikas direktorai 27.04.1937. Griezamiem pie Jums ar laipnu lūgumu neatteikt sastādīt Kuldīgas pilsētas muzeja vajadzībām kolekciju „kā top Latvijas kristālstikls no Kuldīgas Riežupes smiltīm”, ar attiecīgiem stikla tapšanas stāvokļa paraugiem. Paraugu kolekcija, resp. tābele, būtu vēlama pēc ‘tāda paša parauga kā Jūs savā laikā I.M. skolu muzejam. Gadījumā ja pati sastādīšana Jums radītu grūtības, tad lūdzam piesūtīt tikai vajadzīgos paraugus ar attiecīgiem paskaidrojumiem, pēc kam pārējo darbu padarīsim paši. Jūsu stikla izstrādājumu kolekcija sevišķi interesētu tādēļ, ka Riežupes baltā smilts atrodas pie Kuldīgas un visi muzeja apmeklētāji interesējas par šīs smilts izstrādājumiem.”⁸²
- Tautas labklājības ministrijai muzeja darbinieku un nodabū apraksts ar lūgumu dot papildspēkus materiālu sistematizēšanai.. Nodaļas: 1.vēstures, etnogrāfijas un arheoloģijas, kuru vada Kuldīgas valsts ģimnāzijas skolotājs O.Vanags, 2.Kuldīgas pilsētas kultūrvēstures ar vadītāju vēsturnieku V. Treijs, 3.Dabas zinātņu nodaļa ar vadītāju dabas pētnieku J. Delli, 4. – 14.Kuldīgas aizsardzības pulka nodaļa ar vadītāju Kuldīgas apriņķa lauku pašvaldību vecāko Fr. Viilku. Savāktu eksponātu skaits jau mērāms trūkstošos. Muzejs atrodas Kalpaka ielā 3 un aizņem pagaidām jau 4 lielas telpas⁸³.
- Kuldīgas muzejs atklāts 1937.g. 11. Aprīlī, 1936.g. paziņojums, ka muzeja vēl nebija.⁸⁴
- Lūgums direktoram A. Reinšiseļai kungam izstādīt kolekciju „kā top finieris” 29.lp
- Kuldīgas pilsētas muzeja administratora H. Celmiņa 16.10.1937.g. lūgums Kuldīgas pilsētas valdei „Kuldīgas pilsētas muzeja vajadzībām skolas pārzinis V. Fromholds-Treijs piedāvā pirkšanai savus 47.gab. dažādus zīmējumus no Kuldīgas kultūrvēstures. Par minētiem zīmējumiem, apstākļu spiests, prasa Ls 200 atlīdzību, kas pēc manām domām ir ļoti zema cena, jo katrs zīmējums izmaksā tikai apm. Ls 4.2 Minētie zīmējumi muzejam būtu ļoti vēlami, jo

⁷⁹ LVVA, fonds 5542, apraksts 3, lieta 108, 3.lp.

⁸⁰ LVVA, fonds 5542, apraksts 3, lieta 108, 6 lpp.

⁸¹ LVVA, fonds 5542, apraksts 3, lieta 108, 5.lp.

⁸² LVVA, fonds 5542, apraksts 3, lieta 108, 16.lp

⁸³ LVVA, fonds 5542, apraksts 3, lieta 108, 17.lp

⁸⁴ LVVA, fonds 5542, apraksts 3, lieta 108, 20 lp.

daudzi zīmējumos attēlotie Kuldīgas amatnieku darbi, kā durvis, logi, krāsnis utt. Ar laiku tiks iznīcināti un visus tos muzejs iegūt nevar. .. Pielikumā zīmējumi”⁸⁵

- Ziņas lapa: „Kuldīgas pilsētas muzeja komiteja sarīko pilsētas valdes telpās š.g.10.dec. plkst. 19:00 lekciju „Senlaiku atliekas Kuldīgā” Fronholds-Treus. Ieeja brīva.”⁸⁶
- Nodošanas un pieņemšanas protokoli, ziedojumu vākšana muzeja atvēršanai un paplašināšanai Kuldīgas pilsētā⁸⁷
- **07.09.1936.Nodibināta Kuldīgas pilsētas valdes tūrisma komiteja.** Tās noteikumi.⁸⁸
- Iekšlietu ministrijas Administratīvā departamenta Emigrācijās un tūrisma nodaļa 04.09.1936. vēstule Kuldīgas pilsētas valdei „Nosūtot Kuldīgas pagasta tūristu aģenta rakstu **par virzienrādītājiem uz Smilšu alām**, lūdzu paziņot vai minētos uzrakstus nevarētu izlikt Kuldīgas pilsētas tūrisma komitejā. Aģenta Puciriusa raksts sūtāms atpakaļ.”⁸⁹ un tālāk Kuldīgas pilsētas valde „...nodaļa ir atzinusi par vēlamu uzstādīt tam. 4 ceļa rādītājus ar uzrakstu ”Uz smilšu alām”, ceļa malās, kas ved uz smilšu alām pie Kuldīgas pag. Zveju mājām. ” Lūdz uzstādīt. Pilsētas galva. 19.09.1936.”⁹⁰
- **Kuldīgas pilsētas ielu saraksti un nekustamā īpašuma saraksts 1942-1943 Saraksts par bijušam Kuldīgas pilsētas iekārtu vērtībām pirms Latvijas brīvvalsts pievienošanas Ud SSR: pilsētas slimnīca, aptieka, pirts, elektrības uzņēmums, galdnieku darbnīca, autotransports, lopkautuve, lauksaimniecība, dārzsaimniecība, kūdras purvs (Avotnieku, Rendas pag.)**⁹¹
- **Saraksts par Kuldīgas pilsētas pašvaldības īpašumā esošiem apdzīvotiem un neapdzīvotiem gruntsgabaliem (1942. līdz pievienošanai Ud SSR:1)** Vadoņa iela 1 2 stāvu mūra nams, malkas šķūnis, noliktava, cūku kūts, zeme zem ēkām un pagalmiem 1656 V. m. – piezīmes pilsētas valdes kancelejas un bij. Kuldīgas apr. Arhīvs. 2)Kalpaka iela 2 Nr.106 Vienstāva mūra ēka, virtuves ēka, sekcijas ēka, malkas šķūnis un zemesgab.4383 kv.m.-slimnīca, 3)Kalpaka iela 3 Nr.106 3 stāvu nams, darbnīca, malkas šķūnis, materiālu šķūnis, ceptuve, zemesg.4327. – policija, Vācijas karaspēks, patērētāju biedrības „Darbs” ceptuve 4) Liepājas iela 35 Nr. 106 2 stāvu mūra nams, zemsg. 647 kv. m. aptieka, Ventspils 10 Nr.368 mūra nams, dzīv. un samīn. ēka, malkas šķūnis, zemsg.2722 kv.m. pamatskola 5)”Būdenieku ” mājas Nr.139. dzīvojama ēka, kūts, rīja, stallis, šķūnis-klēts, koka piebūve, zg 44,671 ha 6)”Būdenieku mežsargmāja” Nr.641 ,– dzīvoj. ēka, stallis, šķūnis, cūku kūts, pirts, aramzeme un pļava 22,123 ha-nodotas mēzu departamenta rīcībā 7)Pilsētas dārzs Nr.1032 –restorāna ēka, mūzikas paviljons, dzīvojamā ēka, zeme 17430 kv.m. 8)Strautu 2 Nr.139 depo ēka – ugunsdzēsēju depo, 9)Kalku 25 –lopkautuve, noliktava, malkas šķūnis, dzīvojama ēka, kūts, zemsgab.4830 m2 – lopkautuve nodota lietošana gaļas pārvaldei 9)Strauta 4 Nr.138 dzīvojamā ēka, saimniecības ēka 10)Liepājas 43 – dzīvojamā ēka, saimn. ēka, slimnīca, 11) Kalna 22 Nr.241 – dzīvojamā ēka (pus būve), piebūve, klēts-virtuve, cūku kūts, zg,g 2200 kvm. Auto garāža, 11) Mucenieku 20 un „Pudret” aploks Nr.302 dzīv. ēka, malkas šķūnis, malkas šķūnis, kūts, pajumte, zemsg.15000 un aploks 6,5 pūrv. Zirgu stalli, 12) Berzu iela 14 Nr.28 pirts bij. elektr. stac. ēka, pirts ēka, dzīvojamā ēka, malkas šķūnis, zeme un pagrabs 6840, 13) Berzu 10 patversme 12 ēkas un zeme 3050..... Kopā 19 apbūves kompleksi un 32 zālvietas, kapi un malu bedres, izstādes laukums 42Fsporta-Rupniecības iela Nr.933 29690 kvm. Un publiska peldētava

⁸⁵LVVA, fonds 5542, apraksts 3, lieta 108, 37.lp.

⁸⁶ LVVA, fonds 5542, apraksts 3, lieta 108, 43.lp.

⁸⁷ LVVA, fonds 5542, apraksts 3, lieta 186, 21-22 .lp

⁸⁸ LVVA, fonds 5542, apraksts 3, lieta 186, 61. lp

⁸⁹ LVVA, fonds 5542, apraksts 3, lieta 186, 66.lp

⁹⁰ LVVA, fonds 5542, apraksts 3, lieta 186, 67.lp

⁹¹ LVVA, fonds 5542, apraksts 4, lieta 12, 9. .lp

Nr.145F – Vienības iela zemes gr. Nr. 934 6190 VM., pilsētas mežs, sakņu dārzi, apbūves gabals.⁹²

No šī redzams, ka pirmās Latvijas brīvvalsts laikā pašvaldībai piederējušas saimniecības, ēku kompleksi, kūtis, garāžas, pirtis, staļļi, lopkautuve.. Pamatīga saimniecība, salīdzinoši ar Kuldīgas šī brīža situāciju, kad pārsvarā pieder administratīvās ēkas, skolas, atsevišķi dzīvokļi un neapbūvēti zemes gabali un pagalmi. Šo varētu lūgt papētīt, ja nepieciešams - kādi ir pašvaldības īpašumi tagad Nekustamo īpašumu nodaļai

Iepriekšējā nebija zināmas nama funkcijas. Par ēku Raiņa ielā 3 (tagadējā adrese - Kalpaka iela 1). Arhīvā atrodams, ka **"Tūristi! Kuldīga Jūs aicina ciemā! Jēkaba laika celtnes. Pilskalni. Daudz vēsturisku vietu un priekšmetu. Rūpniecība uzņēmumi. Venta – makšķernieku ideāls. Tūristu mītne atrodas: Kalpaka ielā Nr. 3 1936.g. pārnakšņojuši tūristu mītnē vairāk kā 1000 dzimtenes apceļotāji"**⁹³ Tālāk, ka "sākotnēji ēka nodota FRA skolai - Šā gada 1. augustā Kuldīgā pie finieru fabrikas „Vulkāns” sāks darboties liela FRA skola. Šī arodskola pieņems zemnieku, strādnieku un kalpotāju bērnus 16— 18 gadu vecumā. Tur viņi 6 mēnešu laikā apgūs galdnieku un finieru rūpnīcu strādnieku kvalifikācijas. Jaunajā arodskolā jaunatne mācīsies labāko finieru kombināta „Vulkāns” meistaruru vadībā. Viņu materiālai un kulturālai apgādei tiek piegriezta sevišķi liela vērība. **FRA skolai nodots viens no lielākiem un ērtākiem pilsētas namiem Raiņa ielā.** Pašlaik pabeidz nama kapitālremontu. Audzēkņu internātam izdalītas skaistas un plašas telpas, 2 istabas paredzētas brīvā laika pavadīšanai. Bibliotēka, lasītava, liela vingrošanas zāle, labi organizēta kopēdnīca, ērtas mazgātavas un drēbju žāvētavas — viss tas būs audzēkņu rīcībā. Arodskolas audzēkņi visa mācību laikā būs pilnīgā valsts apgādē. Skolu sākot, katrs saņems 2 komplektus apģērbus un gultas piederumus. Kop-ēdnīca 3 reizes diena izsniegs ēdienus bez atmaksas. 1 Mācības beidzot audzēkņiem izdos vēl 3. drēbju komplektu.”⁹⁴ 1949. gadā nams tika nodots slimnīcas vajadzībām. „Bijušais FRA skolas trīsstāvu nams Raiņa ielā 3 nodots Kuldīgas pilsētas slimnīcas rīcībā. Jaunās telpās jau pārvietota... vēl šogad paredzēts jaunajā ēkā izdarīt plašākus remontus, lai to izbūvētu pēc modernas slimnīcas prasībā.”⁹⁵ Neesmu atradusi informāciju, kas šajā namā bija pirms tūristu mītnes ierīkošanas.

- **Kuldīgas rajona centrālās slimnīcas un Kuldīgas pamatskolas teritorijas uzmērojums. Veicis. Liepājas pilsētas tehn. 1967.** Pasūtītājs - Kuldīgas rajona centrālā slimnīca.⁹⁶ Plānā redzams, ka slimnīcas pastāvēšanas laikā 1967.g. šī teritorija ir bijusi vienota, piederējusi rajonam un nav bijusi caurejoša iela - Kalpaka iela kā tas ir pašlaik. Teritorijā bijušas 12 būves (ieskaitot palīgēkas). Teritorija bijusi noslēgta. Pie ēkas (morga) tagadējā adrese Kalpaka 4 bijusi piekļuve tikai līdz ēkai no Liepājas ielas puses. Plānam nav ēku numuru atšifrējumi. Tālāk secīgi izstrādātajā Slimnīcas administratīvā korpusa rekonstrukcija projektā, kura izstrādātājs ir Latkomprojekt, Ventspils KPD 1967.g. un pasūtītājs ir Kuldīgas rajona centrālā slimnīca, ⁹⁷redzams, ka teritorija bijusi norobežota ar žogu un vārtiem, vietām dzīvžogu, teritorijā bijušas plānotas un arī veiktas vairāku ēku būvniecība, pārbūve un zālvieta iekārtošana. Teritorijā plānotas un ierīkotas: ķirurģijas korpus (Kalpaka 2), terapietiskais korpus (Kalpaka 1), administratīvais korpus (Liepājas 37), transformators, mor māja, piena virtuve (piebloķēta pie esošās dzīvojamās ēkas Liepājas ielas frontē), veļas māja, garāža, noliktava, darbnīcas, kurināmā noliktava. Pašlaik visa šī teritorija ir sadalīta 11 zemesgabalos

⁹² LVVA, fonds 5542, apraksts 4, lieta 12, 6.-8.lp

⁹³ LVVA, fonds 5542, apraksts 3, lieta 186, 43 .lp.

⁹⁴ Padomju Kuldīga Nr. 75, 30.06.1947. 2. lp.

⁹⁵ Padomju Kuldīga Nr. 30, 11.03.1949.

⁹⁶ KNPN arhīvs.

⁹⁷ KNPN arhīvs

un izpārdota dažādām personām, dažas par īpašumu nerūpējas un dažas no ēkām draud sabrukt.

Uzmērījums

Projekts

1879.g. plāns

1930.g. plāns - izveidota Kalpaka iela cauri pagalmam, kas likvidēta atkal 1960 gados, kad teritorijā ierīkota slimnīca

Kadastra situācija uz 2014.g.

- Uz 1948.g. ģenplāna apstiprināšanas brīdi - Ēkas Kuldīgas pilsētā⁹⁸

Ēkas Kuldīgas pilsētā :				
	Ēku skaits	Telpu derīgā platība kv.	Apdzīvojamā platība kv.	Faktiskā vērtība
<u>Dzīvojamās ēkas</u>				
itāls	350	29.300	18.100	7.681.000,-
pārvaldes	467	98.400	59.000	25.648.000,-
ējās deputātu padomes	4	1.500	800	424.000,-
is īpašums	1	100	100	36.000,-
is, kooperat. un organizāc.	8	1.700	900	601.000,-
K o p ā :	830	131.000	78.900	34.390.000,-
<u>Neapdzīvojamās ēkas</u>				
operatīvu un organizāc.	1	1.200	40	545.000,-
o padomes - noliktavas	1	100	-	14.000,-
ražošanas	1	500	-	126.000,-
kantori	3	700	10	325.000,-
pārvaldes - ārstn. - sanit.	2	1.000	-	320.000,-
tirdzniecības	17	5.300	1.000	1.516.000,-
kantori	5	1.800	20	668.000,-
ražošanas	18	3.600	630	743.000,-
kom. sadzīves	1	300	-	113.000,-
garāžas	1	100	-	37.000,-
kult. izglīt.	2	500	20	181.000,-
noliktavas	17	3.430	130	783.000,-
reliģ. kulta	2	1.200	100	350.000,-
viesnīcas	1	600	200	115.000,-
itās - ražošanas	3	200	20	21.000,-
kult. izglītības	1	300	-	85.000,-
eki - tirdzniecības	2	600	-	44.000,-
ārstn. sanitārs	3	2.900	100	984.000,-
kantori	1	800	100	411.000,-
noliktavas	1	10	-	2.000,-
kom. sadzīves	1	100	-	46.000,-
ražošanas	2	300	-	100.000,-
māc. zinātnisk.	4	2.600	300	871.000,-
K o p ā :	90	28.140	2.670	8.400.000,-
k a v i s a m	920	159.140	81.570	42.790.000,-

Kuldīgas apr. Inventarizācijas biroja priekšnieks : *[paraksts]*
Šampins

2.3. Pilsētas dzīvokļu saimniecība

- **Pirmā tautas skaitīšanā Krievijas impērijā 1897.g.** Kurzemes guberņā Kuldīgā bija 4,616 vīrieši un 5.104 sievietes, kopā 9,720 iedzīvotāji.
- **Dzīvokļu saraksts zemessargu noņemšanai 1911.g.** Kopumā izmitināti 1503 zemessargi dažādu ielu dzīvokļos: Kapu, Liepājas, Smilšu u.c. Dažās ēkās laikam kopā 14 gb. utt. Krievu val. tabulas.⁹⁹
- Kuldīgas pilsētas valdes atbildes 26.09. 1927. Latvijas pilsētu un miestu savienībai, kur aprakstīts Kuldīgas dzīvokļu jautājumu stāvoklis: „1-2 istabu dzīvokļu trūkums, 2147 dzīvokļi ar 4081 istabām, īres valdē reģistrēti 20 brīvi dzīvokļi, īre ir 4-6 Ls, nav iedalīti gruntsgabali papildus apbūvei, pašvaldības iestādes atrodas pašceltās ēkās, neko nenomā”¹⁰⁰
- **Vācu karavīru aizņemtie dzīvokļi 1944-1945.** 1944.g. oktobra mēnesī vācu Karavīri Kuldīgā aizņēmuši 29 dzīvokļus, par to maksājot 3220 ; īres maksu, pilsētas vecākais apstiprinājis, sagatavojis sarakstu vecākais grāmatvedis. Grundstucksgesellschaft G.m.b.H. Kuldīgas nodaļa. Smilts, Pētera, Kalna, Kaļķu, Vadoņa, Uzvaras, Strādnieku, Liepājas, Ventspils, ielās. 09.12. 1944.¹⁰¹

⁹⁸ KNPN arhīvs

⁹⁹ LVVA, fonds 5542, apraksts 7, lieta 110, 1. - 5. .lp

¹⁰⁰ LVVA, fonds 5542, apraksts 3, lieta 153, 24 .lp

¹⁰¹ LVVA, fonds 5542, apraksts 4, lieta 14, 294 .lp

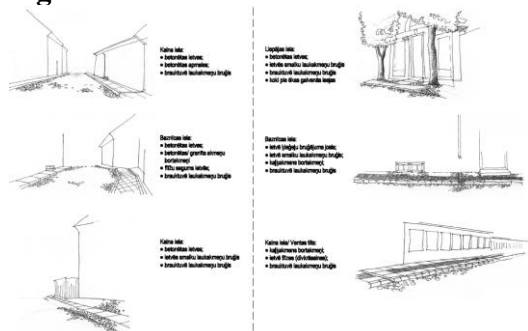
Viesnīcā Metropolē Vadoņa ielā 11 ir Kuldīgas patērētāju biedrība Darbs. Karavīru izmitināšanai rēķini ikmēneša par 3 istabām¹⁰²

2.4. Pilsētas ielas, ceļi uz apkārtni un laukumi.

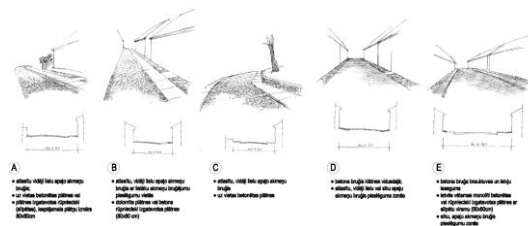
Vizuālais izskats pilsētas ielām no 20.gs. konstatēts pārsvarā fotofiksācijās, tikai dažām vietām atrasti projekti, piem., Pilsētas laukumam, Saldus šosejai. Plaša fotofiksāciju analīze - izmantotie segumu materiāli, veidi un pēc tam skicēti segumi un ielu profili ir izstrādāta koncepcijas "KULDĪGAS VECPILSĒTAS IELU UN LAUKUMU SEGUMU REKONSTRUKCIJAS UN ALEKŠUPĪTES PROMENĀDES IZVEIDES KONCEPCIJA" (autori A. Orniņš un G. Kalniņš, 2008.g.) ietvaros.¹⁰³ ESOŠĀS SITUĀCIJAS RAKSTUROJUMS UN VĒSTURISKĀ IZPĒTE.

segumu analīze

KONCEPCIJĀ PAREDZĒTIE PASĀKUMI

Un konkrēti segumu plāni

¹⁰² LVVA, fonds 5542, apraksts 4, lieta 14, 309 .lp

¹⁰³ Pieejams tiešsaistē: http://www.kuldiga.lv/images/Sadala/Vecpilseta/APRAKSTS_SP.pdf

- Kuldīgā 1928g. 27. Janvārī Pilsētas valdes vēstule ministru kabinetam un saeimas budžeta komisijai ar lūgumu atbalstīt Skrundas šosejas būvniecību. Vēstulē aprakstīti dažādi ceļu varianti un budžetā iezīmētas naudas un arī tas, ja neatbalstīs, tad Kuldīgā tūlīt apstāsies ražošana un ceļš, kas līdz Stendei mērojams stundas utt.¹⁰⁴
- Norāžu zīme uz svarīgākajiem virzieniem 20. gs. sākumā (1936.g. fotofiksācija¹⁰⁵) bija izvietota pilsētas svarīgākajā vietā - tirgus un rātslaukumā (Liepājas ielas un Baznīcas ielas krustojumā). Ventspils, Ēdole, Aizpute - Liepājas ielas virzienā, **Gaisa osta 4 km**, Raidstacija, Skrunda - Jelgavas ielas virzienā, Saldus, Tukums, Stende - Stendes ielas virzienā.

- Kuldīgas pilsētas ielu un ceļu saraksts (nostiprināšanas veids)¹⁰⁶ (1936.-1938.) Bruģētas : Rumbas , Liepājas, Planīcas, Smilšu, Pētera, Raiņa, Baložu, Strādnieku, Skolas, Tirgus, Strautu, Kalna, Kaļķa, Šķērsu, Tautas, Alunāna, Pasta, Bērzu, Aizputes, Ēdoles, Ventspils, Padomju, Dzirnau, Frīd. Mieriņa, Skrundas, Uzvaras. Grantētas :Kapu, Pļavas, Grants, Mālu, Putnu, Jaunā, Padomju, Hercoga Jēkaba, Dzirnau, Frīd. Mieriņa, Skrundas. Bituminēta :Skrundas šos., Uzvaras. Šķembas :Aizputes, Piltenes, Hercoga Jēkaba. Asfaltēta :Piltene, Uzvaras.
Būvprojekti jaunajam tirgus laukumam un tirgus mājai un tējnīcai darbu apraksti, izmaksas, kopsavilkumi 1924. – 1940.
- Jaunā tirgus laukuma izbūves projekts 1937.g.
- Kuldīgas pilsētas jaunā tirgus laukuma robežu skice ar datiem 1934.g. 22.08. Zemkopības departamenta Zemju pārvaldes Mērnīcības daļas Vecākā mērnīka K. Andersona skice un vēstule Kuldīgas pilsētas valdei.¹⁰⁷ Lai izbūvētu tirgus laukumu, tika pārkārtotas robežas, pārveidotas ielu trases, izveidoti jauni piegulošie zemes gabali un skarti arī privātīpašumi. Pārsvarā laukums ir uz pašvaldības zemes. Izplānotais tirgus laukuma zemesgabals ir plašāks un citādas konfigurācijas kā pašlaik esošais (1960,70 laukums daļēji ir apbūvēts)

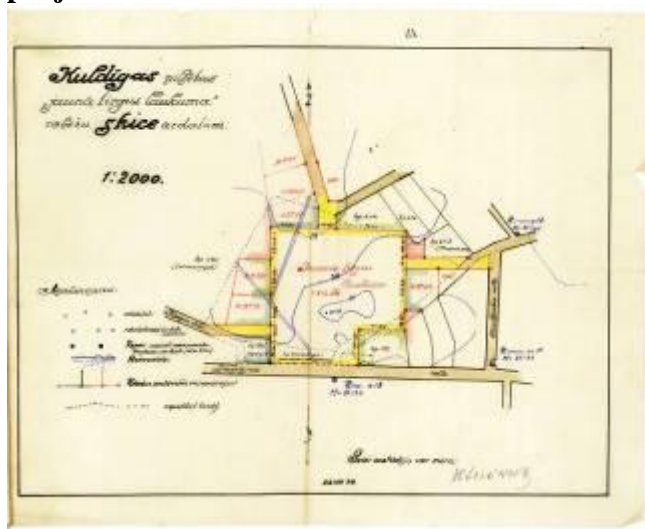
¹⁰⁴ LVVA, fonds 5542, apraksts 3, lieta 153, 8-11 .lp

¹⁰⁵ KNPNB digitālais foto arhīvs

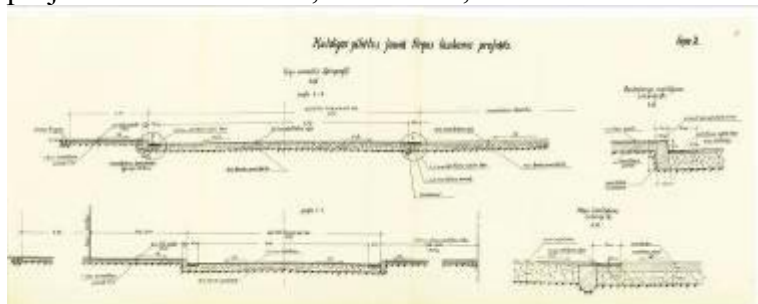
¹⁰⁶ Liepājas LVVA filiāle f.5542 a 1 L 49

¹⁰⁷ LVVA, fonds 5542, apraksts 3, lieta 158, 11.,12.lp

Nav norādes kam paredzēts pārējais tirgus laukums, kas izdalīts 1934.g., bet 1936.g. projektā ir mazāka lieluma.

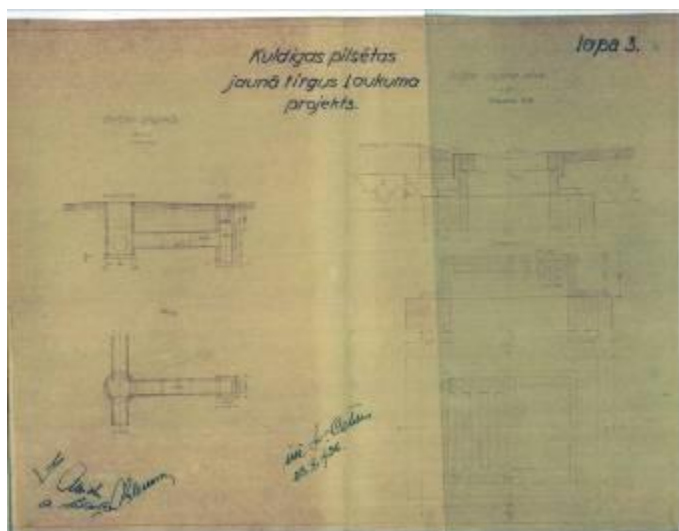
- Kuldīgas pilsētas Jaunā tirgus laukuma projekts. Griezumi, šķēlumi **Pēc rasējumu detalizācijas var spriest, ka šis ir šī laika lielākais pilsētas veiktas projekts gan apjoma, gan finansu, gan nodarbināto un pēc tam atdeves ziņā.** Detalizēti izzīmēts projekts ar šķērsprofiliem, lietūs ūdens kanalizācijas sistēmu, zemes ierīcību, paviljonu rasējumiem. Ietvju konstrukcija: 8cm cementbetona pamats uz kura virsū 2 cm lietais asfalts, piebraucamo ielu segumi - 18 cm šķembu pamat kārtā, 2,5-3 cm asfaltbetons; stāvvietas: 12cm šķembu pamatkārtā un 10cm cementbetona sega. Visapkārt asfaltbetona teknes un bortakmeņi. projektēti kritumi ielām, laukumam, teknēm. ¹⁰⁸

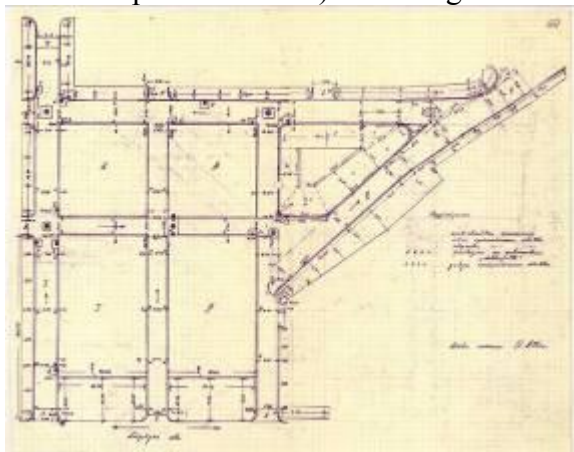
- Kopsavilkums izmantotajiem materiāliem un izmaksām Kopējās izmaksas 85.910 Ls.¹⁰⁹
- Gūliju, tekņu un lietūsūdens kanalizācijas izveidošanas principi šajā laikā redzami šī laukuma rasējumos:

¹⁰⁸ LVVA, fonds 5542, apraksts 3, lieta 158, 10.lp

¹⁰⁹ LVVA, fonds 5542, apraksts 3, lieta 158, 18.,19.lp

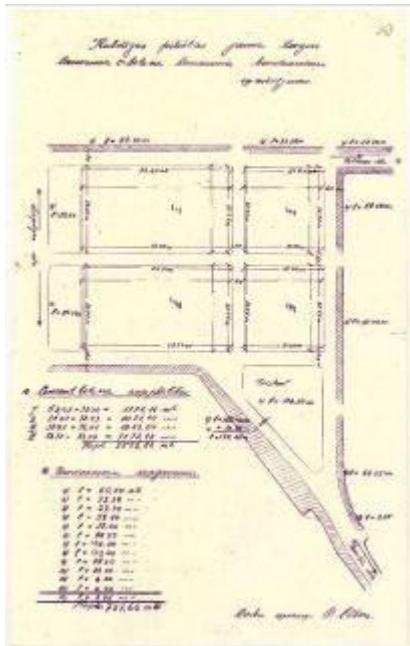
- Kuldīgas pilsētas jaunā tirgus laukuma asfaltbetona segas, ietves, stāvvietas un teknes uzmērījums 1937. Gadā 69.lp. plāns¹¹⁰ Konfigurācija un materiāli saglabājušies līdz mūsdienām, ko iespējams konstatēt detalizētā projekta rasējumā. Mainījusies funkcija, uz stāvlaukumu. Šajā projektā stāvvietas paredzētas tikai zonā gar Liepājas ielu (kur pašlaik postamenti - labiekārtojums, kas izveidots lai veiksmīgāk eksponētu Ļeņina skulptūru, kas bija novietota pie šī laukuma) un zonā gar Smilšu ielu.

- Cementbetona laukuma bortakmeņu uzmērījumi – plāns un skice¹¹¹ Cementbetona kopplatība 5592,22m², bortakmeņu kopgarums 787,66m

¹¹⁰ LVVA, fonds 5542, apraksts 3, lieta 161, 69.lp

¹¹¹ LVVA, fonds 5542, apraksts 3, lieta 161, 79.lp

- Kanalizācijas tīkla uzmērījums 85.lp. Redzami atklāti grāvji, pagaidu atklātas koka drenāžas, kontrolakas¹¹²
- Par piegādātajiem laukakmeņiem un plienakmeņiem laukuma izbūvei. Laukakmeņus veduši 1935., 1936 g., 1937.g. Kopumā iepirkti no 129 saimniekiem laukakmeņi 1317.35 m³ un no 17 saimniekiem 1432,04 m³ plienakmeņi. Arī pilsētas lautzuvēs pilsētas valde sabiedrisko darbu kārtībā sagatavojusi un piegādājusi būves vietā akmeņus. 12. Rajona inženiera lautzuvēs.¹¹³
- Kuldīgas pilsētas valdes 16.03.1934.g. vēstule Šoseju un zemes ceļu departamentam "Sakara ar pilsētas izbūves plāna apstiprināšanu un jauna, plaša tirgus laukuma ierīkošanu attiecīgās valsts iestādes atzina ka plaši lietojamo Ventpils ceļa ērtības dēļ nepieciešami savienot ar jauno tirgus laukumu. Šis ceļš nosaukts par Piltenes ielu un ir apm. 1 km. Garuma. Pilsētas grūto finansiālo apstākļu dēļ šo ceļu nav iespējams izbūvēt satiksmei lietojama stāvoklī, kādēļ lūdzam izbūvēt to par valsts līdzekļiem, nodarbinot pilsētā reģistrētos bezdarbniekus."¹¹⁴
- 1937.g. tirgus mājas projekts 2lp.
- Raksta nosaukums - Pilsēta uzkrās ūdeni ugunsgrēka dzēšanai. "Iekšlietu ministrs V. Gulbis apstiprinājis Kuldīgas pilsētas papildu budžetu 60.000 Ls, no kuriem 20.000Ls ir paredzēti divu nekustamo īpašumu pirkšanai. Vienā no tiem, kas atrodas blakus tirgus laukumam, izbūvēs telpas tirgus pārvaldei, gaļas izmeklēšanas stacijai, piena produktu kontrolei un citām tirgus vajadzībām. Otra ēka paredzēta ugunsdzēsēju depo paplašināšanai. ..." ¹¹⁵
- Tirgus tējnīcas pārbūves projekts, par gaļas izmeklēšanas staciju 1939.g. 1.10.¹¹⁶

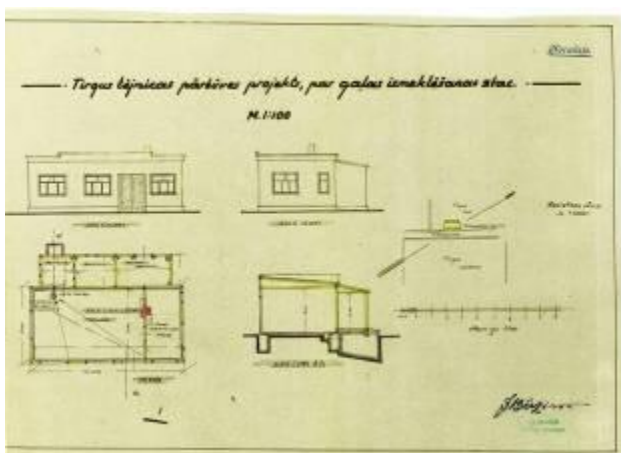
¹¹² LVVA, fonds 5542, apraksts 3, lieta 161, 85.lp.

¹¹³ LVVA, fonds 5542, apraksts 3, lieta 161, 104.lp.

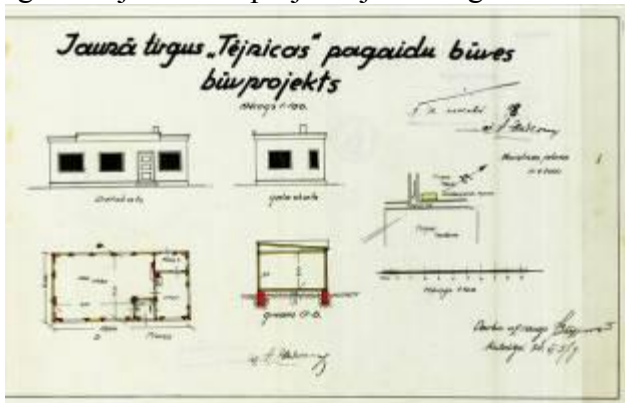
¹¹⁴ LVVA, fonds 5542, apraksts 3, lieta 226, 13.lp.

¹¹⁵ Publikācija "Ugunsdzēsējs", Nr.11, 256.lp.01.11.1938.

¹¹⁶ LVVA, fonds 5542, apraksts 3, lieta 158, 4 .lp.

- Pagaidu tējnīcas būvprojekts jaunā tirgus laukumā 1937.g. 30.11.¹¹⁷

- **Pilsētas laukums** - lielākais pilsētas laukums - robeža starp pilsētu un vecpilsētu. Pilsētas laukuma pašreizējā funkcija ir auto stāvlaukums visā tā platībā. Pilsētas laukuma funkcija ir palikusi nemainīga daudzus gadus desmitus pieaugošā autotransporta skaita dēļ. Ir veiktas aptaujas, zīmēti priekšlikumi, izstrādāti arhitektu darbi par pārveides risinājumiem. Sīkāk aprakstīts iepriekšējā pētījumā¹¹⁸.

- **Pilsētas gājēju iela un zona.**

- Šobrīd pilsētas viena no nozīmīgākajām ielām gan arhitektoniskā, gan funkcionālā nozīmē - Liepājas iela ir gājēju iela. Šāds lēmums ir ticis pieņemts ilgstoši, izstrādājot dažādas iespējas gan gājēju zonas lielumam un transporta shēmām, gan veidojot apgādes plānus, vēlāk detālplānojumus un izbūvējot iekškvartāla ielas pēc tiem bijušo pagalmu vietā. Nodrošinot pilsētā netraucētu gājēju zonu, kas ir dažādu pasākumu vieta un ikdienā rekreācijas telpa. Vienmēr saposta svētkiem.

- Sākotnēji ielā iekārtota ne tikai gājēju iela, bet gājēju zona, kas sastāv no Liepājas, baznīcas, pasta un daļēji Jelgavas ielām. Transporta shēma. 24.08.90. Tajā risināta šo ielu apbraukšanas iespēja. Zilā krāsā gājēju zona, sārtā - braucamā.¹¹⁹

¹¹⁷ LVVA, fonds 5542, apraksts 3, lieta 158, 7 .lp

¹¹⁸ Krastiņš J. "Kuldīga. Arhitektūra un pilsētībūvniecība", Kuldīga, 2014, 535.lpp.

¹¹⁹ KNPN arhīvs.

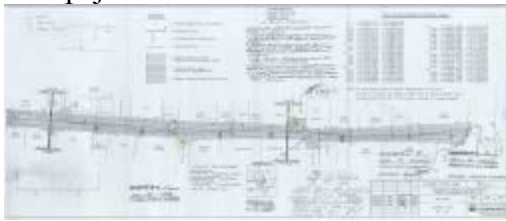

- Secīgi seko Transporta- Lēņina ielas apgādes shēma. Kas atrisina apgādi, sabiedrisko transportu un atstāj dažas ēkas kā perspektīvā apgādājamās ēkas, jo nav iespējams atrisināt šo jautājumu.¹²⁰

- Lielā mērā šī shēma īstenota ne tikai kā apgādes shēma, bet vēlākos detālplāņos Šaurai, Torņai, Adatu ielām - kā iekškvartālu ielu un stāvvietu izbūve Liepājas ielas abās pusēs esošo ēku bijušajos pagalmos.

- Liepājas ielas mūsdienu izskatu nosaka 2002.g. akceptētais projekts. Autors - Ceļuprojekts.¹²¹

- **Pilsētas iekškvartāla jauno ielu nepieciešamība, plānošana un izbūve**

- **Lai sakārtotu Kuldīgas iekškvartālus, nākotnē iecerēts izbūvēt ielu, kas šķērsotu Liepājas ielu no Mucenieku līdz Smilšu ielai.** Būvvaldes izstrādāto Šaurās ielas detālplānojumu var aplūkot domē, līdz 17. aprīlim piedaloties sabiedriskajā apspriešanā, **Šaurā iela būtu pilnīgi jauns veidojums. Tā atvieglotu Liepājas ielas tirdzniecības vietu apkalpošanu, kas pagaidām notiek haotiski. Neērto satiksmi gar Mucenieku ielas 13. namu, nomainītu pārskatāms krustojums..pazudis nepievilcīgie šķūņi.**¹²²
- No Sanitas Astičas maģistra darba "„Vairāku vecpilsētas ielu kvartālu, tai skaitā publisko pagalmu, attīstību nosaka tiem izstrādātie detālplānojumi un ielu rekonstrukcijas projekti. Tā,

¹²⁰ KNPBN arhīvs.

¹²¹ KNPBN arhīvs.

¹²² Kurzemnieks. 05.04.2003., 3. lpp.

piemēram, Adatu ielas kvartāla detālplānojums paredz jaunas gājēju zonas izveidi, kas savienos Liepājas ielu no Pilsētas laukuma ar Mucenieku ielu. **Jau īstenotais Šaurās ielas kvartāla detālplānojums ir radījis labiekārtotu publisku telpu ar jaunu apgaismojumu un gājēju ietvēm kvartālā starp Liepājas, Putnu, Mucenieku un Dzirnavu ielām.** Skolas ielas zaļās zonas detālplānojums paredz vietu virs Alekšupītes, kur ar galeriju iespējams savienot esošo un perspektīvo apbūvi, bet neatrisina tā publisko pieejamību. Savukārt, **saskaņā ar Torņa ielas kvartāla detālplānojumu Torņa ielas daļas rekonstrukcijas projekts paredz labiekārtot un izbūvēt jaunas gājēju ietves kvartālā starp Smilšu, 1905. gada un Liepājas ielām, padarot iekškvartālu pieejamāku un piemērotāku ne tikai autotransportam, bet arī gājējiem."**

- **Torņa ielas kvartāla apbūves struktūras analīze.**

- Situācija 1797.g. plānā - Torņa iela nav ne kā iebrauktuve. Šajā teritorijā ēku pagalmi. Tāpat arī nākošā - 1829.g. plānā, kurā ir iebrauktuve uz ēku, kas iecelta zemju pagalmos. Uzbūvētas sinagogas un tādejādi sīkāk sadalīti gruntsgabali.

- 1879.g. plānā ir sīki sadalīti gruntsgabali ar ielas ēkām un pagalma blīvu apbūvi. Kvartāls starp Liepājas un Ventspils un Smilšu ielām. Iebrauktuve, kas ir mūsdienu Torņa ielas iesākums ir bez nosaukuma. Pie Ventspils ielas krustojuma ēkas Liepājas 9-13 ir mūra ielas ēkas, pārējās - koka ielas ēkas. Izteikta perimetrālā apbūve. Sētā blīva koka palīgēku apbūve. 1930.g. plānā joprojām blīva perimetrālā apbūve un palīgēkas iekšpagalmos. Torņa iela ir kā iebrauktuve tikai līdz ēkai (pašlaik adrese Torņa ielā 4.)

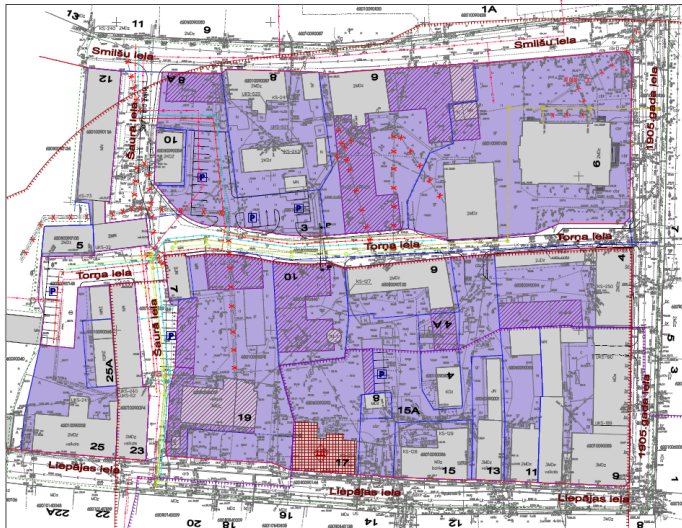

- 1948.g. ģenplānā paredzēts šo iebrauktuvi likvidēt.
- 1973.g. ģenplānā stāvvietā šajā kvartālā paredzēta pie Smilšu ielas - pārējais kvartāls bez izmaiņām - dzīvojamais kvartāls.

- 2014.g. pie izbūvētās Torņa ielas - iespējams rast joprojām situāciju - ēku pagalmu veidošanai, norobežojot daļu no publiskās teritorijas un ierīkojot tajās dārzus vai atpūtas vietas. Veidot ap ēkām nevis minimālu platību, kas nav raksturīgs vēsturiskā centra struktūrai, bet pietiekamus pagalmus. Nodot ēkām apsaimniekošanā. Iespējams izveidot karti ar ieteikumu - kurām ēkām kā sezonēt pagalmus.
- No Torņa ielas detālplānojuma paskaidrojuma raksta: 2002. tika uzrakstīts uzdevums, 2006.g. apstiprināts detālplānojums un 2009.g. izbūvēta Torņa iela. Torņa ielas kvartāla detālplānojuma mērķis ir radīt maksimāli ērtu piekļūšanu un apgādes iespēju kvartāla teritorijā esošajiem dzīvokļiem un tur izvietotajām iestādēm un uzņēmumiem, ņemot vērā Liepājas ielas kā gājēju ielas statusu. Optimizēt esošo zemes gabalu robežas, sadalot vai konsolidējot atsevišķus nekustamos īpašumus. Torņa ielas kvartāla detālā plānojuma uzdevums ir detalizēt Kuldīgas pilsētas teritorijas plānojumu un apbūves noteikumus, nosakot:
 - projektēto iekškvartāla ielu - Torņa ielas un Šaurās ielas sarkanās līnijas un šķēršprofilus;
 - atsevišķu nekustamo īpašumu robežas, adresāciju, nekustamā īpašuma lietošanas tiesību apgrūtinājumus un servitūtus, teritorijas atļauto izmantošanu, kā arī noteikumus katram esošam un projektētam zemes gabalam;
 - nepieciešamo inženiertīklu izvietojumu un to aizsargjoslas.
 - Izstrādāt optimālu gājēju un transporta plūsmas organizācijas shēmu minētā kvartāla ietvaros, ņemot vērā Liepājas ielas kā gājēju ielas statusu
 Detālā plānojuma pamatzdevums ir līdzsvarot zemes īpašnieku, sabiedrības un apbūves kultūrvēsturisko kvalitāšu saglabāšanas intereses. Detālajā plānojumā ietvertajā teritorijā šobrīd ir 23 zemesgabali, kuriem piekļūšana nodrošināta no Liepājas, Smilšu un 1905.gada ielām. Kvartāla teritorijā galvenās ēkas izvietotas pie minēto ielu sarkanajām līnijām, palīgēkas - zemes gabalu dziļumā (izņēmums ir bij. ebreju sinagogas ēkas 1905.gada ielā 6, kur apbūve izvietota ar atkāpinātu būvlaidi). Apbūve pārsvarā sadrumstalota – sastāv no atsevišķiem bloķētiem dažādu augstumu apjomiem, kas novietoti galvenokārt tieši

pie kaimiņu zemes gabalu robežām. Pēdējo gadu laikā no ugunsgrēkiem un nolietojuma zudusi virkne palīgēku 1905.gada ielā 4, Liepājas ielā 25A, kuru apjomus būtu nepieciešams atjaunot veicot kvartāla rekonstrukciju. Ēka Liepājas ielā 19 celta pagājušā gadsimta sešdesmitajos gados pie būvlāides, kura tika plānota jau 1948.gada pilsētas ģenerālajā plānā. Šis plāns paredzēja paplašināt Liepājas ielu, nojaucot vēsturisko apbūvi pie Liepājas ielas.

- 2009.g. tehniskajā projektā tika rasti risinājumi papildus stāvvietām, ņemot vērā, ka Sinagogas kompleksā ir izvietota bibliotēka, multifunkcionāla zāle un semināra telpas, kā arī to, ka Mūzikas skolai plānota apjomīga piebūve.
- **Torņa ielas kvartāls un Liepājas ielas stūra apbūve.** Šajā 1978.g. attēlā vēl redzami blīvi apbūvēti iekšpagalmi - piebūves, palīgēkas un tad pakāpeniski šajā teritorijā ugunsgrēku, saimnieciskas nolaidības - tehniski sliktā stāvoklī esošu ēku nojaukšana, 2014.g. iekšpagalma apbūve rakstiski ir zudusi - palikušas vēl piebloķētajās vietās durvis, vietām mūri no nodegušām ēkām. Vienubrīd Kuldīgas saimnieciskā dzīve un infrastruktūra bija diezgan nesakārtota, iespējas piesaistīt finansējumu ēku sakārtošanai nekādas - šīs, kopā ar saimnieku attieksmi vai rocību ir iemesls tam, ka viens no Kuldīgas kvartālu iekšpagalmu apbūve ir zudusi. Pašlaik ir novērsti pilsētā manis minētie argumenti un ēkas iespējams sakārtot, piesaistot pašvaldības līdzfinansējumu un šādiem robiem pilsētā nevajadzētu būt.

- 1987.g. pilsētas apvedceļa norāžu kartē¹²³, saskaņā ar 1973.g. ģenplānu izbūvēts pilsētas apvedceļš un jaunais tilts pār Ventu (1985.g.), tādēļ nepieciešamas norādes un izstrādāts norāžu plāns. Šajā plānā iespējams konstatēt nozīmīgākās ievadielas pilsētā, kas ir: Stendes, Saldus, Graudu (no izbūvētā apļa, tālāk turpinās Jelgavas ielā), Skrundas, Aizputes, Planīcas, Ventspils. Šādas nozīmes ievadielas (no transporta viedokļa) Kuldīgā saglabājušās joprojām.

Līdz plānveidīgas transporta shēmas izmaiņai un izbūvei situācija bija atšķirīga (analizējot 1. brīvvalsts laiku), jo no Rīgas un Saldus virziena Kuldīgā svarīgākā bija Stendes iela, Jelgavas iela - Skrundas virzienā, Skrundas iela kā mazākas nozīmes - uz Pelčiem, Paegles iela un Dzirnau iela - Aizputes virzienā, Liepājas iela - Ēdoles virzienā (pārgājusi tālāk tagadējā Ēdoles ielā), - Aizputes virzienā, Ventspils iela - Ventspils virzienā.

- Atsevišķi lēmumi par konkrētu ielu izbūvi, virzieniem. Kuldīgas rajona komunālās saimniecības vadītāja vēstule Kuldīgas rajona darba ļaužu deputātu Padomei» izpildu komitejas priekšsēdētājam b. Lustem Par Kuldīgas Tūku fabrikas 1952.g. gada 8. maija iesniegumu Nr.196.Kuldīgas Tūku fabrikas kurināmā noliktava un automašīnu nojumes atrodas Leona Paegles ielas kreisajā pusē, pie kam fabrikas teritorija atrodas ielas labajā pusē. **Tūku fabrikas prasību apmierinot ir jāslēdz apm. 1/3 no Leona Paegles ielas. Tā kā Kuldīgas pilsētas izbūves plāna projektā Leona Paegles iela nav paredzēta likvidēt, tad ielas slēgšana nav pieļaujama. Pilsētas izbūves plāna projektā Kuldīgas Tūku fabrikas tālākā attīstība nav paredzēta, un fabriku ir paredzēts pārcelt uz rūpniecības rajonu.** Sakarā ar to Kuldīgas Tūku fabrikas prasība ir noraidāma.1952.gada plānā Kuldīgas pilsētas izpildu komiteja ir paredzējusi Leona Paegles ielas regulēšanu un seguma uzlabošanu. Patreiz Kuldīgas Tūku fabrika ir izbūvējusi ap 30 t.m. jaunu žogu Leona Paegles ielā, nesaskaņojot to ar pilsētas darba ļaužu deputātu Padomes izpildu komiteju un Arhitektūras Celtniecības Kontroles inspektoru. Pie ielas izbūves šis žogs būs jānojauc.
- Ielu segums spēj izteikti ietekmēt pilsētvides raksturu. To kā pilsētvide mainās atkarībā no seguma un ielas profiliem var secināt, aplūkojot dažādas padomju laika pilsētas fotoattēlus. Gan Liepājas ielas, gan Raiņa ielas utt.

¹²³ KNPBN arhīvs.

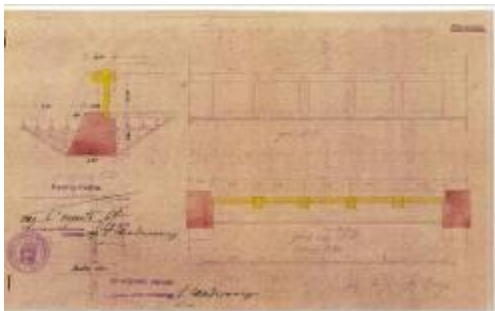
2.5. Pilsētas ugunsdzēsības nodrošināšana un plānotie aizsprosti Alekšupītē.

- Raksta nosaukums - **Pilsēta uzkrās ūdeni ugunsgrēka dzēšanai.** "Iekšlietu ministrs V. Gulbis apstiprinājis Kuldīgas pilsētas papildu budžetu 60.000 Ls, no kuriem 20.000Ls ir paredzēti divu nekustamo īpašumu pirkšanai. Vienā no tiem, kas atrodas blakus tirgus laukumam, izbūvēs telpas tirgus pārvaldei, gaļas izmeklēšanas stacijai, piena produktu kontrolei un citām tirgus vajadzībām. **Otra ēka paredzēta ugunsdzēsēju depo paplašināšanai. 10.000 Ls uzņemti ūdens tvertņu izbūvei. Alekšupītē izbūvēs 3 aizsprostus, lai ugunsgrēku gadījumos būtu ērta ūdens piegāde..**"¹²⁴
- Par šo pašu rakstīts arī citā publikācijā, kur papildinot iepriekšminēto, sīkāk detalizēts, ka **"..3500Ls gruntsgabalam ar ēkām Strautu ielā 4, tas domāts ugunsdzēsības torņa izbūvei un sarga un šofera .. un ugunsdzēsēju depo paplašināšanai.** Abu minēto īpašumu remontiem un pārbūvēm paredzēti 9000 Ls. Tādēļ budžetā uzņemti 10000 Ls ugunsdzēsības vajadzībām." Pilsētas galva informē, ka **".. Par budžetā paredzētajiem 10000 Ls pilsētas nodrošināšanai ar ugunsdzēsības rīkiem un ūdeni, izvedīs šādus darbus: Izbūvēs 3 aizsprostus Alekša upītē - pie Sadraudzīgās biedrības Katoļu ielā, pie Pasta ielas un pie Skolu ielas. Ar šo aizsprostu palīdzību ugunsgrēka gadījumā ūdeni pacels vajadzīgajā augstumā. Pateicoties šiem trim aizsprostiem ar ūdens piegādi ugunsgrēku gadījumos būs nodrošināta visa iekšpilsēta. Jaunkuldīgas nodrošināšanai ar ūdeni, izbūvēs patstāvīgu ūdens tvertni - aizsprostu Grigulejas upītē, vietā, kur tā šķērso Ventspils ielu. Aizsprosts paredzēts arī Dīķu un Pils ielu krustojumā pie slidotavas, Vulkāna fabrikas un apkārtnes nodrošināšanai ar ūdeni, izbūvēs hidrantus pie fabrikas vārtiem 15. maija ielā, pašā fabrikas pagalmā un pie hercoga Jēkaba ielas. Līdz tam ūdens apgādes plānā, paredzēts izmantot vaļējos ūdens krājumus, kur vien tas iespējams, tā: Vintelera fabrikas un Pils dzirnavu dīķus, Ventas upi un arī pilsētā esošās alas, sevišķi ugunsgrēku gadījumā. Pilsētas valde jau nodevusi ugunsdzēsēju lietošanā 1000m jaunu šļūteni 75 mm diametrā. Ir domāts arī par novērošanas torni, jo citādi jauniegādātās dārgās šļūtenes var ātri aiziet bojā. Šīm nolūkam pilsētas valdei pagaidām trūkst līdzekļu. Tas domāts pilsētas iedzīvotāju drošības labā un viņu mantas sargāšanai, lūdzam nākt talkā arī pašu sabiedrību..**"¹²⁵ Pilsētvidē nav nolasāmi šo aizsprostu un torņu būves vai to paliekas, kas ļauj secināt, ka tās nav tikušas izbūvētas.
- **Būvprojekti par aizsprostiem Alekša upē pie Katoļu ielas, Skolas ielas, un Pasta ielas**
- Būvprojekts aizsprostam Alekša upītē pie skolas ielas 1938.g. 6. Augustā¹²⁶

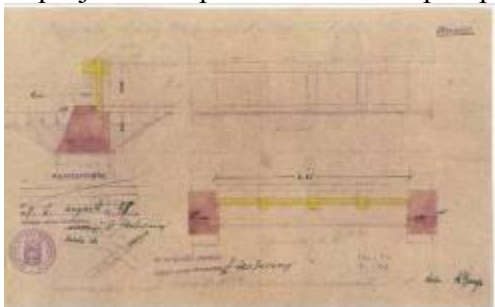
¹²⁴ Publikācija "Ugunsdzēsējs", Nr.11, 256.lp.01.11.1938.

¹²⁵ Jaunais Kurzemnieks. Nr. 32. 10.08.1938.

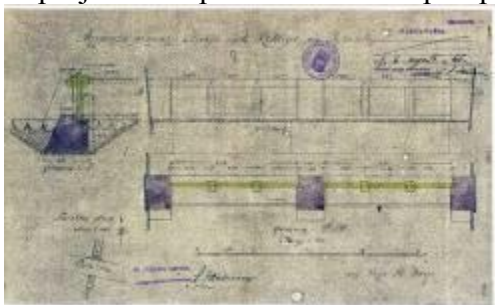
¹²⁶ LVVA, fonds 5542, apraksts 3, lieta 162, 2..lp.

- Būvprojekts aizsprostam Alekša upītē pie Katoļu ielas 1938.g. 6. Augustā¹²⁷

- Būvprojekts aizsprostam Alekša upītē pie Pasta ielas 1938.g. 6. Augustā¹²⁸

- Projektus lūdz apstiprināšanai Kuldīgas pilsētas valde saimniecības nodaļas vadītājs, valdes loceklis A. Pols. Izmaksu aprēķins vienam sprostam 498 Ls.¹²⁹

2.6. Gaisa osta Kuldīgā. Gaisa pasts.

Sāk darboties gaisa pasts Kuldīgā. Kuldīgas sakaru kantoris iekārtojis vienkāršu un ierakstītu vēstuļu, pastkaršu un laikrakstu bandroļu pieņemšanu un nosūtīšanu ar gaisa (avio) pastu. Pasta lidmašīna izlido no Kuldīgas aerodroma katru dienu, izņemot pirmdienas, pīkst. 14. Lai gaisa pastam domātos sūtījumus varētu nogādāt bez nokavēšanās, tie jānodod kantorī pie lodziņa, vai arī jāiemet pasta kastītē N» 9, kura atrodas kantori, līdz pīkst, 12... Ar avio pastu no Kuldīgas var sūtīt korespondences uz vairāk kā 100 apgabalu, republiku un autonomo republiku pastu iestādēm.¹³⁰

2.7. Zirgu pasta ēkas un piestātnes.

- **Foto fiksācija** (Upes iela 2) - nav skaidrs kādēļ šeit un no kuriem avotiem, ka šis ir zirgu pasts. Pašlaik bijušā ilggadējā pilsētas arhitekta - Alda Orniņa dzīvojamā ēka.¹³¹

¹²⁷ LVVA, fonds 5542, apraksts 3, lieta 162, 4.lp.

¹²⁸ LVVA, fonds 5542, apraksts 3, lieta 162, 6.lp.

¹²⁹ LVVA, fonds 5542, apraksts 3, lieta 162, 8.lp.

¹³⁰ Padomju Kuldīga. Nr. 72. 30.06.1947. 2.lp.

¹³¹ KNPBN digitālais foto arhīvs.

Zirgu piestātne pie dzirnavām¹³²

- **Zudušais šķūnis, iebraucamā vieta tirdziniekiem** Jelgavas 1 36.lpp.. Tirgus noteikumos bija rakstīts, ka šajā un citās vietās jāatstāj zirgi tirgus laikā. Fotogrāfijas paraksts - Kuldīgas kārniņu jumtu ainava un tā ir no pielikums pieteikuma vēstulei Latvijas PSR ministru padomes prēmijai „Kuldīgas centrālās daļas ģenerālplāns un detālplānojuma projekts”1976.g¹³³

2.8. Komunikācijas un to ierīkošana pilsētā - papildus 1. pētījumā (nodaļā - pilsētas saimniecība) aprakstītajam.

- Elektrības ierīkošana 1920.g. un pēc tam tikko uzbūvētā ēka Dzirnavu un Mucenieku ielas stūrī 1934.g.¹³⁴

¹³² KNPNB digitālais foto arhīvs.

¹³³ Kuldīgas novada pašvaldības arhīva materiāls. 36.lpp.

¹³⁴ KNPNB digitālais foto arhīvs.

- **Pilsētvidē 20.gs. sākumā ielās un laukumos izteikti dominēja komunikāciju elementi - telefona stabi, elektrības stabi, laternas uz koka stabiem.** Vadi un stabi visās malās. Dažus no šiem elementiem demontēja jau padomju laikos, ieguldot komunikācijas zemē, dažus 2. brīvvalsts laikā, daži par bija pilsētvidē saglabājušies līdz 2010.g., piem., Policijas un Baznīcas ielas krustojumā. Bildēs secīgi salikta vienas ielas - Liepājas ielas, komunikāciju uzstādīšana, lietošana un mūsdienu situācija. Komunikācijas 20.gs. pilsētvidē Liepājas ielā, sākotnēji elektrības stabi ēku elektrības nodrošināšanai, tad vēlāk jau ielas apgaismojums pie ēkām, vēlāk telefona līnijas uz koka balstiem, un vēl vēlāk - apgaismojums uz koka stabiem. 50tajos gados iekārtas apgaismojuma ielas vidū un mūsdienu apgaismojums uz metāla balstiem - 1936.g. fotofiksāciju laternas kopija. un nenodemontētais komunikāciju turētājs Policijas un Baznīcas ielu krustojumā.

- **Liepājas ielas saimniecības analīze.** Par Liepājas ielu ļoti daudz fotofiksācijas un materiālu - var līdzīgi analizēt arī ielas segumu. Pirms 100 gadiem ielās valdīja dzīva rosība. Ielās notika tirgošanās, satikšanās un parunāšanās uz ielas. Šodien, salīdzinot ar pagājušā gadsimta trīsdesmitajiem gadiem, Liepājas iela ir vienīgā pilsētā, kurā mēģināts šo tradīciju uzturēt. Pārējās ielas, kurās arī bija līdzīgs raksturs - Baznīcas, Pasta, Kalna utt., mūsdienās ir transporta un tranzīta ielas un iedzīvotāju rekreācijas aktivitātes tajās nenotiek.¹³⁵

Liepājas iela līdz 1940.g.

¹³⁵ KNPN un KNM digitālais foto arhīvs (sīkāka informācija - attēlu laiks un arhīva numurs ir attēlu mapē pie bilžu parakstiem).

Liepājas iela līdz 1940.g.- 1991.g.

Liepājas iela pēc 1991.g.- mūsdienas. Pirms atjaunošanas un pēc atjaunošanas. Mūsdienu bildes ar labiekārtojuma elementiem un ielas rotājumiem dažādos svētkos, kas arī nosaka ielas raksturu un ir ielas apdzīvošanas sastāvdaļa.

2.9. Ielu nosaukumi

- Sākotnējā informācija **par ielu nosaukumu rašanos** Dainas atsūtītajā materiālā, ko pievienoju pielikumā.
- **Kuldīgas pilsētas apbūves plānā ietilpstošo jauno ielu nosaukumi 1930.g.** Kuldīgas pilsētas valdes atbilde Zemkopības departamenta Zemes vērtēšanas daļai par ielu nosaukumiem Kuldīgas pilsētas apbūves plānā ietilpstošo jauno ielu nosaukumi: Putnu dārza laukos_21.lp. Kuldīgas pilsētas apbūves plānā ietilpstošo jauno ielu nosaukumi: Putnu dārza laukos: Rūpniecības iela, *Sporta iela*, Krasta iela, Izstādes iela, *Nemiera iela*, Dzelzceļa iela, Strēlnieku iela, *Putnudārza iela*, Plosta, Darba, Sakņu, Robežu ielas. Ķelšu ciemā: Ķelšu, Sūru, Mednieku, Jura Mātera, Lauku. Vācu mācītāja zemes: Piltenes, Vakara, Gravas. Kalna muižas laukos: *Kalnamuižas*, Ventas, *Zāļu*, Mežu, *Aizsargu*, Vidus, 1905.g. iela. *Brīvības*, Jaunsaimnieku, *Invalidu*, Vijolišu, Stendes šoseja, Saldus."¹³⁶ No šīm ielām mūsdienās vairs nav ielas ar šādiem nosaukumiem: *Sporta*, *Nemiera*, *Putnudārza*, *Kalnamuižas*, *Zāļu*, *Aizsargu*, *Invalidu*, *Brīvības*. Dažas atrodas citur pilsētā, piem., Krasta iela.
- **1934. g. Kuldīgas pilsētas valde pārdēvējusi sekojošas ielas:** Jelgavas ielu par 15. maija ielu, Nemiera ielu par Vienības ielu, Leona Paegles ielu par Ausekļa ielu, Mazo Dzirnavu ielu par Frīdenberga - Mieriņa ielu, Teātra ielu -par Ādolfā Alunāna ielu, Pirts ielu par Ziedu ielu. Lēmums par ielu pārdēvēšanu apstiprināts pašvaldības departamentā 1934.g. 14. novembrī.21.12.1934.g.¹³⁷
- **1939.g. Kuldīgā 18. novembrī svinīgi atklās jaunas ielas. Kuldīgas pilsētas valde atzinusi, ka kreiso elementu saimniekošanas laikā vairākām jaunām ielām dotie nosaukumi pilsētas apbūves rajonā neatbilst Latvju tautas cieņai.** Tādēļ tās nolēmusi pārdēvēt: tagadējo Jelgavas ielu par Vadoņa ielu, Leona Paegles ielu - par Ausekļa ielu, Mazo Dzirnavu ielu - par Frīdenberga - Mieriņa ielu, Teātra ielu -par Ādolfā Alunāna ielu un Pirts ielu par Ziedu ielu.¹³⁸
- **Vienas ielas nosaukuma stāsts. Dzejnieks Frīdenbergs - Mieriņš,** kurā vārdā nosaukta iela - Frīdenberga Mieriņa iela (esošā L. Paegles iela, kas pilsētas attīstībā ir bijusi viens no sākotnējiem ceļiem). Kas viņš ir - dzejnieks,

¹³⁶ LVVA, fonds 5542, apraksts 3, lieta 156, 21.lp.

¹³⁷ Valdības vēstnesis 21.12.1934.

¹³⁸ Rīts Nr. 75, 09.11.1939. vai 1934.

ATCERES UN JUBILEJAS.

Dzejnieka Frīdenberga-Mieriņa 40 gadu nāves dienas piemiņa (š. g. 4. jūnijā) pa jaunam apliecināja patiesību, ka īstu dzejnieku tauta neaizmirst, vai to kritika atceras vai nē. Jānis Frīdenberģis Mieriņš (dz. 1868. g. mežotniekos, Zemgalē) ir guvis nemirstību ar savu klasisko balādi «Taurētājs». (Meži gaudo, vilņi vaid, ūpis ceros brēc un vaid), kuŗa pušķo mūsu lasāmgrāmatas un lit. vēstures. No traģiskā nāvē mirušā dzejnieka mums palikuši 2 dzeju krājumi: «L i g a s s k a ņ a s» (1889, 1891), kuŗi ļauj mums ierindot Frīdenberģi-Mieriņu kā Ausekļa apdāvinātu pēcteci. Tāpat kā citi mūsu 90 gadu liriķi, piem. Esenbergi Jānis, Vensku Edvarts, Pavasaru Jānis aizgāja no dzīves sava laika nesaprasti un nenovērtēti, tāpat Frīdenberģis-Mieriņš, kuŗa jūtīgai dvēsele nācās panest smago pārkrievošanas žņaugu. Frīdenberģis-Mieriņš darbojās Kuldīgā par policijas ierēdņi, mira nepilnus 26 g. vecs, drīz pēc savām kāzām, iešaudams sev lodi krūtīs. Viņa kokle skandina skaidrus nacionālus motīvus, un kur dzejnieks atraisījies no paraugiem, kā, piem. «Taurētāja», tur sasniedz lielu mākslas vērtību. Arī daži skaidri liriskie dzejoļi dzejniekam teicami padevušies, kā, piem., antoloģijās allaž sastopamais «Beidz ilgoties». Raksturīgs Frīdenberga-Mieriņa laikmetam ir arī viņa tulkotais un vēl šodien dažkārt dziedātais dzejolis «C i k e z e r s r ā m s u n p u t n i k l u s i». Traģiskā nāvē mirušā dzejnieka tuvāk dzīves apstākļi vēl līdz šim palikuši neizpētīti. Dzejnieks atdusas Kuldīgas kapsētā, un būtu vēlams, ka mūsu nacionālā sabiedrība viņa kapu neaizmirstu, kaut tā paša «Taurētāja» dēļ!

Līgotņu Jēkabs.

kur dzīvojis - Baznīcas 36. Vecais nams tilta sākumā. Izrādās, ka tautā tas tiek saukts par skumjās mīlestības namiņu, jo tajā savulaik dzīvojis un savu skumjo dzeju rakstījis Jānis Frīdenberģis Mieriņš.

vajag atjaunotās ēkas bildi

kad dzīvojis: 26.12.1868. - 23.05. 1894. uz kapakmens, pēc jaunā laika 07.01.1869. - 04.06.1894.

ko rakstījis: Rakstījis 1868.g. Taurētāju, pēc kura līdzības 1902.g. Rūdolfa Blaumaņa "Tālavas taurētājs".

Taurētājs
1868 Jānis Mierīns. 1894
Meži gaudo, vilņi vaid,
Ūpis ceros brēc un baid'.
Zilnieks prāto: briesmas būs,
Ienaidnieki virsū grūs.
Aplust dziesmas... alu dzer
Kaņavīri bruņas tver.
Tēvu zemi sargāt grib,
Acis dūša zvēro, zib.
Un no bara jauneklis
Dodas, tauri pakēris.
Veikliem soļiem kalnā skrien,
Gaņas priecēs galā lien...
Ziņasdevi manīj'si,
Priedi aplenc varmāki:
«Nepūt tauri, zemē kāp,
Dzīvību jel savu glāb,
Lauj mums uzbrukt slepeni,
Mantu, godu dabūsi.»

«Nodevēji, atstājat,
Velti mani kārdinat!
Tēvu zeme dārgāka
Nekā manta, dzīvība.»
Atskan taure vareni,
Nodimd lejas, kalnāji.
Svešie nemas priedi līst,
Skaļas skaņas tālāk klīst...
Taurētājam bija mirt,
Tomēr kurši ziņu dzird.
Sīva kauja iesākas,
Vāci beidzot atkāpjas.
Tā nododams dzīvību,
Viņš izglāba tēviju.
Pērkonēli upurē

Rūdolfs Blaumanis.

"Tālavas taurētājs" (1902)

Uz Tālavas druvām un mežiem
Nakts pelēkus palagus klāj;
Pār klusiem koku galiem
Jodi un murgi jā.

Dus Miervaldis savā pili,
Guļ viņa jauzu pulks,
Guļ vaidelaiši un sargi,
Un zīmju gudrais tulks.

Tik augstākās egles galā
Taurētājs nomodā,
Tas spiego pēc ienaidnieka
Tuvu un tālumā.

Te it kā pa sapņiem tam liekas,
Ka slepeni soļi čab,
Ka šķēpi paškindētu,
Ka zirgu pakavi klab.

Un troksnis ap egli ceļas,
Un bultas augšup skrien,
Un asu cirvju zobī
Egles stumburā lien.

"Šurp tauri! Kāp zemē! Ciet klusu!
Tu glābsi sev dzīvību;
Mēs algosim tevi ar zeltu,
Ar godu, ar brīvību!"

"Mans zelts ir mana tauta,
Mans gods ir viņas gods!
Mēs mīlam tautu, mēs mīlam tautu..."

Un taurētājs pūš ar spēku,
Ka koku galotnes trīc, -
Un lejā atskan lāsti,
Un bultas spindz un sīc.

Mirdz lāpu sarkanā uguns,
Sāk cirtiens uz cirtiena līt;
Dreb, šūpojas staltā egle,
Un brakš, un gāžas, un krīt.

Un taurētāja krūti
Šķēpi un cirvji šķel,
Bet taures skaņas pili
No miega Miervaldi ceļ.

Un viņš un viņa pulki
Uz cīņu kājas aun,
Un šķēpnešiem pretī drāžas,
Dzen staignājā tos un kaun...

Bet uzvaras gaviju svētkos
Meitenes vaiņagus pin,
Un varoni sirmā mātē
Sniegbaltos autos tin.

Uz sārta vietu tam taisa
No ozolu pazariem
Un līgava puķēm to kaisa,
Un dzintara gabaliem.

Un kamēr svaidītās liesmas
Pie dieviem jaunekli nes,
Dzied vīri tam slavas dziesmas,
Raud žēli meitenes.

- Pilsētas centrālās daļas kadastra karte ar apbūvi. **Padomju laika ielu nosaukumi (1948.g. vēl bija Pirmās Latvijas brīvvalsts laikā)**, pirms to maiņas atpakaļ 90tos gados.
- Vēl 1948.g. spēkā visi iepriekšējie ielu nosaukumi - kurā brīdī tika pārveidoti uz padomju laika nosaukumiem, cik ilgi pēc politiskās situācijas maiņas?¹³⁹ Pilsētas laukums tiek saukts par

¹³⁹ Padomju Kuldīga Nr.151 22.12.1948., 1. lp.

jauno tirgus laukumu. Jānoskaidro, kad tika oficiāli izmainīts nosaukums un tāad zaudēta arī iepriekšējā nozīme. Kopsakarība starp funkcijas maiņu un adrešu maiņu. Līdzīgi arī Pilsētas dārzs, Pils parks utt.

- Izraksts no "Pilsētu un ciemu sarakstu grāmatas". pilsētas rakstura ciemu saraksts pa apriņķiem. Kuldīgas apriņķī: Renda, Skrunda, Pampāļi, un Kalnamuiža. 1950todes gados.¹⁴⁰
- **Kuldīgas pilsētas ielu vēsturisko nosaukumu atgriešana**
 - 1988.g. Raksts par to avīzē. "... jā, arī Kuldīgas ielas ir pagātnes elpas un senatnīguma apdvēstas un laikam tieši tādēļ dažviet jūtams izteikts kontrasts starp šo gaisotni un ielas nosaukumu. Ielu nosaukumus senāk neizvēlējās kā pagādās. tie saistījās ar šajās ielās dzīvojošiem amatniekiem, tur atrodošām ies uzņēmumiem, reljefu un citām īpatnībām.. Savā laikā plaši izplatītā ielu pārdēvēšana tagad tiek pārskatīta. Gan Maskavā, gan Rīgā daudzas ielas atguvušas savus senākos nosaukumus. Šāda akcija neprasa līdzekļus, bet tikai labu gribu kalpot vēstures saglabāšanai. Vai nebūtu par to jādoma arī Kuldīgai? Piemēram viena no vecākajām Kuldīgas ielām, kas agrāk saukusies par Kalna ielu, tagad nes Rīgas ielas vārdu. Taču šis nosaukums piederētos vairāk tagadējai Revolūcijas ielai, kurā nekādi revolucionāri notikumi gan nav risinājušies. **Nopietnāk vajadzētu izvēlēties nosaukumus arī jaunajām pilsētas ielām.** Mums ir Dzintaru un Zinātnes, Puškina, Suvorova un Mičurina ielas, bet nevienā ielas nosaukumā nav iemūžināti tādi izcili novadnieku vārdi kā Jukuma Vācieša, Jura Bāra, Mārtiņa Šustera, Voldemāra Sauleskalna piemiņa. **Kādēļ pilsētu nosaukumiem neizmantojam daiļskanīgus sava rajona vietu nosaukumus?** Vai mums nevarētu būt Turlavas, Padures, Īvandes, Riežupes, Veckuldīgas, Putnudārza ielas?"¹⁴¹
 - 1989.g. Raksts Ventspils avīzē "Atjaunosim senos nosaukumus. Kuldīga ir sena pilsēta ar raksturīgajiem māla daktiņu jumtiem, īpatnēju arhitektūru. **Un pavisam nevietā bija ieviestie, politizētie ielu nosaukumi,** piemēram, M. Gorkija, S.Kirova, Dzeržinska iela. Tāpēc pilnīgi pamatotas bija pilsētas pamatiedzīvotāju vēstules un iesniegumi izpildkomitejai, kurās viņi aicināja atjaunot ielu agrākos nosaukumus. Pilsētas izpildkomitejas locekļi četrās sēdēs sprieda un lēma, ko darīt. Rezultātā pieņemti lēmumi par sekojošu ielu pārdēvēšanu.." ¹⁴²
 - Secīgi pēc raksta ir **lēmumi par ielu vēsturisko nosaukumu atgriešanu** 25.10.88. M. Gorkija - Tirgus, Padomju laukums - Rātslaukums, Pionieru - Smilšu, Kirova - Pils, 15.11.88. Dzeržinska - Pētera, Mičurina - Mālu, Gvardes - Skrundas, Komjaunatnes - Kaļķu, Traktoristu - Virkas, 14.03.89. Revolūcijas - Stendes, K.Marksa - Mucenieku, Sarkanarmijas - Jelgavas, Nākotnes - Ķelšu, Šoholova - Jura Mātera, Gogoļa - Mazo Annas. 20.06.89. Mazpāna - Planīcas, Kuprijanova - Dzirnau, Stučkas - Mazā pļavu, 9. janvāra - Vakara. Gagarina - Piltenes, Petersa - Baložu, Dermaņa - Putnu, 21.jūlija - Klusā, Padomju - Baznīcas, Rīgas - Kalna, 17.jūnija - Graudu, Puškina - Vienības, Sarkanās zvaigznes - Sakņu, Fabriciusa - Plostu, Komunāru - Apšu. Oktobra - Robežu, Suvorova- Vidus, 1.maija - Jaunsaimnieku, Engelsa - Pļavas, Veidenbauma - Grants. 26.09.89. Leņina - Liepājas.¹⁴³
 - 21.11.89 Kuldīgā 7. sakarā ar vēsturisko ielu nosaukumu precizēšanu izdarīt izmaiņas Kuldīgas pilsētas Tautas deputātu padomes izpildkomitejas lēmumā Nr.56, 2006.89 Kuldīgas pilsētas tautas deputātu padomes izpildkomiteja nolēma Fr .Engelsa ielu nosaukt par Aploku ielu, P.Stučkas ielu nosaukt par Pļavas ielu, Pļavas ielu nosaukt par Mazo pļavas ielu._Nosaukt posmu gar 1.vidusskolu no Piltenes ielas līdz Virkas ielai par Gravas ielu.¹⁴⁴

¹⁴⁰ KNPBN arhīvs.

¹⁴¹ LDPAB Kuldīgas nodaļas padomes priekšsēdētāja vietnieks A. Bērtiņš. Padomju dzimtene 28.01.1988.

¹⁴² A. Valeiņa pilsētas izpildkomitejas priekšsēdētāja (No laikraksta "Kurzemnieks") Publicētas slejā pie mūsu kaimiņiem Kuldīgā avīzē Padomju Venta. Ventspils. 06.11.1989.

¹⁴³ KNPBN arhīvs

¹⁴⁴ KNPBN arhīvs

- Vadoņa iela - Jelgavas iela, Katoļu iela- Raiņa iela¹⁴⁵
- Raiņa iela bijusi arī Tautas iela (rakstīts ".. kultūras nama telpās, Tautas ielā Nr.21,23 "Kuldīgas rajona darbaļaužu deputātu Padomes izpildu komitejas lēmumā par vēlēšanu iecirkņa nodibināšanu)"¹⁴⁶ Šajā rakstā minētas arī Pelču iela (putnu dārzā), Puškina iela. minēts, ka "..pilsētas slimnīcā, Raiņa ielā 3" - tāpat esošā Kalpaka iela bijusi Raiņa iela šajā laikā. Tautas iela bijusi arī 1947.g.¹⁴⁷

- **mūsdienās jaunu ielu nosaukumu piešķiršana.**

- Būs pilskalņa iela - ceļam no Virgas ielas līdz Pilskalnam. Mājai Piltenes ielā 29 tika atjaunota vēsturiskā adrese - Piltenes ielā - Grigulejā.¹⁴⁸
- par godu sadraudzības pilsētai, plānotā iela no Mucenieku ielas uz Sūru ielu nodēvēta par Gēshahtes ielu.
- Kuldīgas pilsētas dome aicināja **pilsētas iedzīvotājus iesniegt vēlamos jauno ielu nosaukumu variantus**. Kopā tika iesniegti 274 ielu nosaukumi. Populārākie ielu nosaukumi - Bānīša, Hercoga Jēkaba, Jāņa, Madaru, Pavasara, Zvaigžņu, Vīgriežu, Sporta, Zemīša, Kārklū, Krusta, Jaunā, Lašu, Smilgu, Ē.Valtera, L. Rezevska ielas.¹⁴⁹
- Jauna iekškvartāla iela - Šaurā iela. 2003.g.¹⁵⁰ Un arī Torņa iela, kas nosaukta visticamāk par godu ūdenstornim un izbūvēta 2009.g. pēc 2005.g. izstrādāta detālpilnojuma.

2.10. Ventā plūdi un applūstošās pilsētas vietas.

- Turpinot to, kas rakstīts iepriekšējā pētījumā¹⁵¹ par tiltiem un to nopostīšanu plūdu laikā, 1968.g. Jēkaba kanāla tilts kārtējo reizi tiek aizskalots un nodarīti citi postījumi ēkām Mārtiņsalā.¹⁵²

¹⁴⁵ Laikraksts „Kurzemnieks” 1989.g.26.08. Nr.102.

¹⁴⁶ 24.01.1950. Padomju Kuldīga Nr.11, 2. l.p.

¹⁴⁷ 24.11.1947. Padomju Kuldīga Nr.37, 2. l.p.

¹⁴⁸ Kurzemnieks. 17.06.1999.

¹⁴⁹ Kuldīgas vēstis. 13.02.2005., 2.lp.

¹⁵⁰ Kurzemnieks. 05.04.2003., 3. lpp.

¹⁵¹ Krastiņš J. “Kuldīga. Arhitektūra un pilsētbūvniecība”, Kuldīga, 2014, 535.lpp.

¹⁵² KNPNB digitālais foto arhīvs.

2.11. Amatnieku darbošanās pilsētvīdē (papildus iepriekšējā pētījumā¹⁵³ rakstītajam)
Skārdnieku darbs - jumta seguma valcēšana uz bijušās Baltijas skolotāju semināra ēkas jumta ...g.¹⁵⁴

- Vēl Dainas sadaļā par amatnieku darbu (lai vizualizētu procesus) var atrast dažādas bildes
- var saskanēt arī pareizo tehniku darbiem no 1930.g. pamācību grāmatām - tādas ir gan par skārdnieku darbu, gan galdnieku, gan jumīķu, gan bruģētāju utt. Un šos piemērus visvairāk var redzēt pilsētvīdē.

3. Pilsētbūvnieciskās un sadzīviskās situācijas raksturojums pilsētas attīstības plānošanā būtiskos laika posmos. Lozungi. Simboli.

3.1. Kuldīgas pilsētas ģerboņi dažādos laika posmos.

Ģerboņa attēls	Laika posms
	no 14. gs. līdz 20. gs sākumam ¹⁵⁵ Konstatējams uz Katrīnas baznīcas fasādes metāla lējumā virs sānu ieejas. Arī zīmējumā no Vispārējā Kuldīgas materiāla u.c.
	

¹⁵³ Krastiņš J. "Kuldīga. Arhitektūra un pilsētbūvniecība", Kuldīga, 2014, 535.lpp.

¹⁵⁴ KNPBN digitālais foto arhīvs

¹⁵⁵ Volanska A., Biteniece D., Milzere M. Kuldīga. – Rīga: Apgāds Jāņa sēta, 1998.- 128 lpp.

	1846. gadā
	no 1925. ¹⁵⁶ līdz 1938.g. ¹⁵⁷
	no 1938.g. līdz 1969.g. ¹⁵⁸ un no 1990. g. līdz 2010. ¹⁵⁹
	No 1969.g. līdz... ¹⁶⁰
	Kuldīgas novada ģerbonis no 2010.g. līdz šodienai. ¹⁶¹ Pilsētas ģerbonis paliek esošais

3.2. Svētki.

- Attaisnojošie dokumenti sakarā ar Kuldīgas pilsētas 700 gadu jubilejas svinībām 1941-1945.g.¹⁶²
- 11p. Kuldīgas apriņķa iedzīvotāj! Esam atbrīvoti no sarkano komisāru un žīdu jūga! Kā brīvi un apzinīgi latvieši, izradīsim savas draudzības un pateicības jūtas pret mūsu atbrīvotājiem - Lielvācijas karaspēku. Izradīsim vācu armijas karavīriem iespējamo pretimnākšanu viņu svarīgo dienesta pienākumu veikšanā. Mūsu latviešu-skaistākā tradīcija – viesmīlība lai parādās visā pilnībā, lai draudzīgās vācu tautas dēliem tā izpaustos mūsu pateicība. Dievs svētī Latviju! Kuldīga, 1941.,g. 1. jūlijā. Rīcības komiteja.

¹⁵⁶ Enciklopēdija Latvijas pilsētas. Rīga: Preses nams, 1999, 242. – 253. lpp.

¹⁵⁷ Latvijas pilsētu ģerboņi (krāsās). Rīga:Dzintars.1926.

¹⁵⁸ Volanska A., Biteniece D., Mīlzere M. Kuldīga. – Rīga: Apgāds Jāņa sēta, 1998.- 128 lpp.

¹⁵⁹ KNPN arhīvs

¹⁶⁰ KNM arhīva materiāli

¹⁶¹ KNPN digitālais foto arhīvs

¹⁶² LVVA, fonds 5542, apraksts 8, lieta 12

- 10.lp. Kuldīgas pilsētas 700 gadu jubilejas dievkalpojums Kuldīgas baznīca 1942.g. 8. Novembrī.
- 11.lp. Svētku kartība: 10:00 svētku dievkalpojums Ev.-luterā baznīcā, 13:00 Svinīgā sēde pilsētas valdē, 13:30 svētku sanāksme Latviešu sadraudzīgās biedrības telpās, 15:30 piemiņas koku dēstīšana pilsētas parka, ...
- 18.lp. lozungiski uzsaucieni par to, ka Kuldīgā pēc boļševiku laika atkal uzplaukst
- Kuldīgas 750 gadu svinību plakāts – analīzei par šī laika svarīgākām būvēm, kas ir „policijas tornis”, ūdens tornis, vecā tilta laternas, visas baznīcas, tilts, Dome, Metropole, Baznīcas 3 un 7, 1905.g. 1 un 10, Liepājas 8.9.11. Gan industriālie objekti (komunikācijas funkciju nodrošināšanai), gan mūsdienās atzītais un sargātais mantojums - mūra, koka ēkas, durvis, vējradītāji utt.¹⁶³

- Kuldīgas pilsētā "Latvju ziņģei 94" pilsētas atbildīgās iestādes ir gatavojušās ļoti nopietni. Izstrādāts plāns ar noteikto gājēju zonu, braucamām ielām, stāvvietām uz pasākuma laiku, ceļu policijas vietām.¹⁶⁴

3.3. Pilsētvides detaļa - izkārtnes dažādos laika posmos. Par izkārtnēm un uzrakstiem

¹⁶³ KNPN arhīvs

¹⁶⁴ KNPN arhīvs

- Teksts, kas ilustrē gan attieksmi pret izkārtnēm, gan arī pilsētas saimniecisko dzīvi šajā laikā. „.. pietiek palūkoties pilsētas ielās uz vēl daudzajiem vecajiem uzrakstiem, neglītām izkārtnēm, latviešu valodas izkropļojumiem, kas nepārprotami apliecina pilsētas izpildkomitejas un dažu iestāžu nevērību šīm "sīkajām lietām". Bet visi šie sīkumi kopā uzspiež pilsētai atpalcības zīmogu. Neviena taču nevar apgalvot, ka pilsētas uzpošana un veco uzrakstu novākšana būtu saistīta ar lieliem līdzekļu ieguldījumiem, prasītu ilgāku laiku. Pilsētas saimnieku nevērība un pasivitāte šai ziņā ir īpaši uzkrīt iebrucējiem. Jau izejot cauri pāris ielām, pilsētas centrā tādu piemēru ir pārāk daudz, lai visus uzskaitītu. Liepājas ielā 16 frizētava, liekas, iekārtota milzīgā steigā. Skaidri redzams, ka paņemta kāda veca izkārtnē, apgriezta otrādi un turpat uzkrāsots uzraksts: "Kuldīgas pat. b-as Vīriešu frizētava". Pirms dažām dienām Liepājas ielā 10 daudzi garāmgājēji apbrīvoja šādu mākslas darbu" — uz veca, netīra, nelīdzena apgriezta skārda gabala uzsmērēts uzraksts: „Pieņem remontēt velosipēdus, pate -fonus un primusus". Un nekā vairāk. Kā noskaidrojās, ar šādu izkārtni Invalidu kooperācijas sabiedrība bij. atvērusi savu "smalkmechanisko darbnīcu". Liepājas ielas galā pie vecā tirgus laukuma kāda nama augšējā stāva logā vēl vienmēr reklamē "Chlorodont". Padomju ielā 29— maldina pilsoņus ar šādu uzrakstu: "Piena produktu un delikatesu veikals". Lielisku, tālu saredzamu reklāmu pilnīgi par brīvu 3 gadus izmanto Patērētāju b-bas Sagādes daļas iepirkšanas punkts Sarkanarmijas un Pasta ielas stūrī: „Koloniāl, ādu un tabakas preču tirgotava E. NURIKS."

Liepājas ielā pie vecā tirgus laukuma lasāmi šādi uzraksti: pa kreisi pie ieejas durvīm: „LPSR Inv. koop. s-bas Kuldīgas apr. Jauktais artelis, Tējnīca J^o. 1," bet otrā pusē pa labi — „Manufaktūras un galantērijas preču veikals". Ja nu Šo kombināciju vēl varētu izskaidrot ar mazu komerciālu viltību" — tējnīcas apmeklētāju skaita palielināšanai, tad pavisam mīklains ir šādu vārdu savirknējums vecajā tirgus laukumā netālu no «Metropoles" viesnīcas: labi krāsotiem burtiem: „Apavi", zem tā salocījusies, pa pusei noplēsta skārda plāksne ar zibens bultas attēlu un zem tās. Komunālais Elektrotīkls". Vispār pilsētnieki zina pastāstīt, ka komunālais kantoris mīlot izstādīt noslēpumainus uzrakstus, kuru nozīmi ne katram tūlī izprast un uzminēt. Piemēram, Ventspils ielā 12 — glīti ierāmēts zem stikla anonīms uzraksts — trekniem iespiestiem burtiem: „Zemnieka māja". Aplūkojot šo uzrakstu jau vairāki ekskursanti interesējušies sastapt zemnieku, — kam komunālais kantoris piešķīris māju un uzlīcis goda plāksni. Strauta ielā 1: vēja un lietus neskārta labi uzglabājusies izkārtnē: „N. K. V. D. Kuldīgas pilsētas ugunsdzēsēju komanda". Acīm redzot Iekšlietu ministrijas Ugunsdzēsības pārvaldei pakļautie pilsētas ugunsdzēsēji kā vienīgie republikā palikuši uzticīgi vecajam uzrakstam. Kuldīgas pilsētas 7-gadīgā -skola Ventspils ielā 10 jau pilnīgi pabeigusi remontus, bet no ārpuses nekas par to neliecina: virs ieejas durvīm nezin no kādiem laikiem liela, veca sarūsējusi izkārtnē, kur tikko var izlasīt: „Kuldīgas pilsētas II pamatskola". Jaunajiem skolēniem, kas pirmo reizi šogad ieradīsies skolā un ar godbijību vērsies pretī mācības iestādes ēkai, būs grūti šo uzrakstu saburtot. Var jau būt, ka aiz taupības nolūkiem vai kautrības daži nevēlas sevi pārāk izcelt. Tā Kuldīgas patērētāju biedrība iekārtojusi jaunu glītu kafejnīcu Liepājas un Tautas ielas stūrī, bet uz durvīm pielīmētas 2 mazas -no piezīmju bloka izplēstas lapiņas. Uz tām ar zīmuli uzrakstīts „Kafejnīca" un „Saldējums". Liepājas lielā 28 plašajam veikalam nav nekāda uzraksta. Uzņēmuma vadība domā, ka viņu firmu pietiekoši raksturo logos izliktie izkapšu kāti, birstes, cepešpannas un krāsns kruķi. Zemnieki runā, ka veikalā neizlik izkārtni jādēj, lai pircēji nezinātu, kam atnest atpakaļ dažreiz tur nopirktos brākus. Ko uz to var atbildēt aprīņa rūpkombināta vadība? Vakaros vēl daudzos veikalos pēc tirgošanās laika beigšanas izkar saraustītās saitītēs apbružātus papīrīšus „Slēgts", Šie nedaudzie piemēri vien jau spilgti rāda, kā Kuldīgas pilsētā pašlaik skatās uz izkārtnēm un uzrakstiem. Izkārtnu un uzrakstu izlikšana publiskās vietās nav tikai atsevišķu cilvēku vai uzņēmumu vadītāju gaumes lieta. Par to dod norādījumus 1947. gadā 4. jūnijā LPSR Augstākās Padomes Prezidija Ziņotājā

publicētais Latvijas PSR Ministru Padomes lēmums Nr. 449 par Latvijas PSR iestāžu, organizāciju un uzņēmumu nosaukumu pareizrakstību latviešu un krievu valodā. Jāatgādina vairākiem uzņēmumiem, kas vēl tagad lepojas ar tā« dieni savu nosaukumu apzīmējumiem latviešu valodā, kā „Sojuzutiļ”, „Gos-strachs”, „Zagotskot”, „Zegotživsirjo” un tamlīdzīgi, ka minētais lēmums attiecas arī uz viņiem. Kuldīgas pilsētas izpildu komitejai jāņem vērā, ka saskaņā ar šo lēmumu visāda veida izkārtnes publiskās vietās drīkst novietot tikai ar izpildu komitejas ' atļauju un tai pienākums pārbaudīt, vai izkārtnes atbilst šī lēmuma noteikumiem.¹⁶⁵

- "Padomju Kuldīga" kritizē Kuldīgas pilsētas izpildu komiteju, jo tā pieļauj, ka pilsētā atrodas neglīti un pat padomju iekārtai neatbilstoši uzraksti. Redakcija saņēmusi izpildu komitejas paziņojumu, kurā teikts, ka „.. tā 19. augusta sēdē minēto kritiku atzinusi par pareizu un uzdevusi visām iestādēm 5 dienu laikā novākt vecos, neatbilstošos uzrakstus un uzlikt jaunus. Šī lēmuma izpildes kontrole uzdots pilsētas komunālās daļas vadītājam b. Eidam". Nedēļu pēc atbildes saņemšanas redakcijas darbinieki izdarīja pārbaudi un konstatēja, ka šis lēmums nav izpildīts. Vēl tāpat attiecīgas iestādes turpina "lepoties" ar uzrakstiem sakropļotā latviešu valodā. Tā piemēram, Padomju ielā 12 atrodas "Sojuzutiļ" notraipītā izkārtne un tai blakus vēl no Ulmaņa kliķes laikiem redzams mājas numurs ar uzrakstu "Vadoņa iela". Līdzīgs uzraksts atrodams arī pie nama, kurā atrodas Tautas izglītības nodaļa. Biedr Eida, šie vecie ērmi ir tūlīt jānovāc, jo tie apvaino katra apzinīga padomju cilvēka godu!¹⁶⁶

- Par pilsētas attīstību pirmās brīvvalsts laikā - pie pirmā apbūves plāna analīzes. Pārsalcot pirmā piesaules kara vētrām, Kuldīgā tāpat kā visā pārējā Latvijā sākās jaunubūves darbs. Gadu no gada pildot savus pienākumus ar latviešiem piemītošo čaklumu, iedzīvotāju un līdz ar to visas pilsētas labklājība auga. 1922.g. Kuldīgā uz Sadraudzīgās biedrības ierosinājuma no-dibinājās pastāvīgs teātris, kas sekmēja pilsētas un apkārtnes iedzīvotāju garīgās kultūras attīstību. 1926.gadā atjaunoja izpostīto Ventas tiltu. Tanī pašā laikā uzsāka ori Kuldīgas - Skrundas šosejas būvi, kas lielā mērā uzlaboja satiksmi ar lielākiem centriem. Ar Liepājas - Kuldīgas dzelzssceļa līnijas atklāšanu 1935. g. satiksmes un precu transporta apstākļi vēl vairāk uzlabojās - kas sekmēja arī apkārtnes lauku - saimniecības attīstību. 1933.g.pilseta izbūvēja modernu tirgus laukumu ar paviljoniem, tā dodot lauksaimniekiem lielas ērtības savu preču izvērtēšanai. Šai laikā pilsētas attīstību **raksturo** arī iedzīvotāju pieaugums: 1920.g.bija 4915,bet 1935.g. - 7130 iedzīvotāju. Pēc boļševiku valdīšanas gada,kas prasīja smagus upurus cilvēku un materiālu ziņā »Kuldīga atkal saimnieciski un sabiedriski atžirgst. Pilnīgi atjaunojuši darbību visi Kuldīgas rūpniecības uzņēmumi-kuros strādājošo skaita tagad, salīdzinot ar boļševika laiku, dubultojies. **Arī** boļševiku laika sagrautā tirdzniecība un apgāde uzlabota. Rosīgi pilsētā, darbojas plašākais tirdzniecības uzņēmums patērētāju biedrība "Darbs" ar 18 veikaliem» apkalpojot arī 8 apkārtajos pagastus. Kuldīgas koppienotavas darbs attīstījies visplašāk. izveidojoties par lielu ražošanas uzņēmumu ar 13 krejotavām. Šinī gadā gandrīz pilnīgi» novecojusies pienotavas iekārta atvietota ar jaunām darba mašīnām un ražošanas ierīcēm, izbūvējot jaunas telpas. Atjaunojusies arī amatniecība, Bez civiliem pasūtījumiem lielākie uzņēmumi veic arī armijas pasūtījumus.¹⁶⁷

3.4. Pilsētvides izmaiņas - nepieciešamība, plāni, realizācija, publikācijas par to.

- **Par Kuldīgas pilsētas izbūves projektu. Apstiprināts 1948.g. papildus iepriekšējos pētījumos analizētajam:**
Lozungu uzsauzieni publicēti dažādos veidos - presē, publikācijās, pašā plānā, tam sekojošos dokumentos. Sīkāk skatīt skanētā īsā paskaidrojuma rakstā. KNP BN arhīvs.
- Kuldīgas pilsētas rekonstrukcija. Soli pa solim daiļāka un varenāka kļūst atbrīvotā Padomju zeme. Jaunā laika darba un uzvaru gaitā, atdzimst mūsu dzimtenes lauki un pilsētas. LPSR Arhitektūras Pārvaldes Plānošanas darbnīcas izstrādā Kuldīgas pilsētas rekonstrukcijas un jaunizbūves projektu. Visā Kuldīgas pastāvēšanas laikā pirmo reizi šādā

¹⁶⁵ K. Silnleks Padomju Kuldīga Nr. 93 06.08.1948. 2.lp.

¹⁶⁶ Padomju Kuldīga Nr. 107 08.09.1948. 2.lp.

¹⁶⁷ LVVA, fonds 5542, apraksts 8, lieta 12, 18. lp.

veidā tiek izstrādāts sistemātisks pilsētas izbūves projekts, kādēļ šis darbs saistīts ar zināmām grūtībām — 1) projekts galvenos vilcienos atbilst: 1) pilsētas attīstības tehniski-ekonomiskos pamatus un 2) pilsētas teritorijas izkārtojumu plānā un dabas telpā. No senās viduslaiku Kuldīgas jāizveido jauna sociālistiska pilsēta ar plašām ielām, laukumiem, parkiem, veselīgiem dzīvokļiem un tehniskām labierīcībām. Pilsētā jāceļ jaunas rūpnīcas, jānodibina dzelzceļa satiksme ar Rīgu. Ventspils straume izmantojama elektroenerģijas iegūšanai, uzceļot hidroelektrostaciju. Realizējot izbūves projektu, saglabājama pilsētas vēsturiskā seja, saistot veco pilsētas daļu ar jaunizveidojamos. Jāizbeidz bezplāna būvniecība pilsētā, kā arī jāizkārto pastāvošā haotiskā apbūve. Skaistie Ventspils krasti iesaistāmi pilsētas kompozīcijā, izveidojot krastmalu ielas, apstādījumus un atpūtas laukumi. Pussagruvušās nehygiēniskās ēkas nomaināmas ar jaunām modernām dzīvojamām ēkām. Pilsētas administratīvās robežas paredzams ieskaitīt tā saucamo Kalnmuižas rajonu, bet izslēgt rajonu uz dienvidiem no Laukmuižas. Ventspils un Tukuma-Saldus satiksmes virzieni savienojami ar tranzītmagistrali, paredzot jauna šosejas tilta būvi pāri Ventspils leņķus Virkma muižas. Vēl daudz citu pārveidojumu satur šis jaunais izbūves plāns, kas sastādams 15—20 gadu posmam. Tā realizēšanā piedalīsies vietējās iestādes, uzņēmumi un organizācijas. Lai Kuldīgas izbūves galvenais projekts vairāk atspoguļotu reālo dzīvi, nepieciešams, ka pie tā izstrādes ņemtu dalību visas pilsētas organizācijas un uzņēmumi - ar ierosinājumiem, priekšlikumiem un prasībām, kas saistītas ar nākotnes nodomiem.¹⁶⁸

- **Pārveidosim Kuldīgu.** Šinīs dienās daudzveida ražošanas arteļa „Ventspils” kluba telpās notika pilsētas iestāžu, uzņēmumu un organizāciju pārstāvju apspriedes, kurā LPSR Ministru Padomes arhitektūras pārvaldes pārstāvis arhitekts b. Švābe iepazīstināja klātesošos ar jauno Kuldīgas pilsētas rekonstrukcijas projektu. Projekts paredz uzcelt pilsētā jaunu traktoru remonta darbnīcu, ķeta lietuvi, maizes un gaļas kombinātus un virkni citu uzņēmumu, jaunas sabiedriskas un komunālās dzīvojamās ēkas un izveidot pilsētas apstādījumus. Projektu tuvāk apspriežot, izraisījās dzīvas debates. Apspriedes dalībnieki vienprātīgi piekrita, ka vispirms vērtība jāpiegriež dzelzceļa un hidroelektrostācijas būvei, pilsētas kanalizācijas un ūdensvada ierīkošanai. Ārste Gulbe aizrādīja uz nepieciešamību jau visdrīzākā laikā celt jaunu aprīkta slimnīcu. Aprīkta izglītības nodaļas vadītāja b. Hidina uzsvēra, ka tagadējo skolu telpas ma2 atbilst šīsdiēnas vajadzībām, Nepieciešams arī uzbūvēt jaunu bērnu namu, pionieru pili, skolotāju namu un kopmītnes skolām.¹⁶⁹

- **Nolemts atzīt par pareizu, ka „pilsētas tehniski ekonomiskos attīstības pamatus nākošiem 20 gadiem ar iedzīvotāju skaita augšanu līdz 18.000.. pilsētas robežu maiņu, saskaņā ar pielikumu, pilsētas apkalpes tīklu un sabiedrisko namu celtniecību, dzelzceļa un stacijas izlietni, pirmās kārtas būvniecību.”**¹⁷⁰

- **Par nepieciešamību izmainīt Kuldīgas pilsētas administratīvās robežas. Kuldīgas pilsētas līdzšinējā teritorijā ietilpst lielas platības lauksaimniecības rakstura zemes, kas pieslēdzas kolhozu teritorijām, kuras sakarā ar kolhoza robežu regulēšanu ir nepieciešams izslēgt no pilsētas teritorijām. Sīkāk aprakstīts un karte pie pilsētas zemju sadaļas.**

- Kuldīgas vēstule Arhitektūras pārvaldes priekšniekam „Kuldīgas pilsētas darba ļaužu deputātu Padomes izpildu komiteja liek priekšā **ieslēgt 1954.g. projektēšanas darbu plānā Kuldīgas pilsētas centrālās daļas apbūves detalprojekta izstrādāšanu uz 50-80 ha, saskaņā ar izstrādāto Kuldīgas pilsētas ģenplānu.** Gadījumā, ja esošā ģenplāna materiāli būtu nepietiekoši, tad lūdzam paredzēt izvest arī ģeodēziskos darbus.”¹⁷¹

¹⁶⁸ P. Kapenieks. Padomju Kuldīga. Nr.85. 19.07.1948. 1.lp.

¹⁶⁹ K. Briēde. Padomju Kuldīga. Nr.85. 19.07.1948. 1.lp.

¹⁷⁰ Kuldīgas aprīkta un Kuldīgas pilsētas darba ļaužu deputātu Padomju izpildu komiteju apvienotās paplašinātās sēdes protokols Nr.78, 20.10.1948.

¹⁷¹ KNP BN arhīvs.

- Pielikums pieteikuma vēstulei Latvijas PSR ministru padomes prēmijai „Kuldīgas centrālās daļas ģenerālplāns un detālplānojuma projekts”1976.g.(krievu val., ja tiek publicēts, jāpārskata oriģināltekst)s)¹⁷²
- Latvijas PSR arhitektu savienība 1976.g.2. jūnijā lēmusi, ka „izskatot Kuldīgas ģenerālplānu un detālplānojumu, kurā panākta vienmērīga un līdzsvarota saikne starp mūsdienu pilsētplānošanas attīstības tendencēm un vēsturiskā kodola struktūras saglabāšanu” savienība atbalsta plāna un tā izstrādes komandas izvirzīšanu prēmijai.
- Pieteikumu atbalsta arī Kuldīgas rajona darbaļaužu deputātu padomes izpildu komiteja (26. Maija 1976. Gada lēmums Nr. 94)
- Iesaistītās personas, kas tiek nominētas: Žanis Vīksna inženieris, Golda Kordiša ekonomiste, Žanis Krauklis arhitekts, Gunārs Lūsis – Grīnbergs, arhitekts, Artūrs Prokazovs inženieris, Laima Folkmane, inženiere.
- Interesanti salīdzināt ar 1976.g. plānoto attīstības tempu un iemesliem:
Projekta tehniski ekonomiskie rādītāji

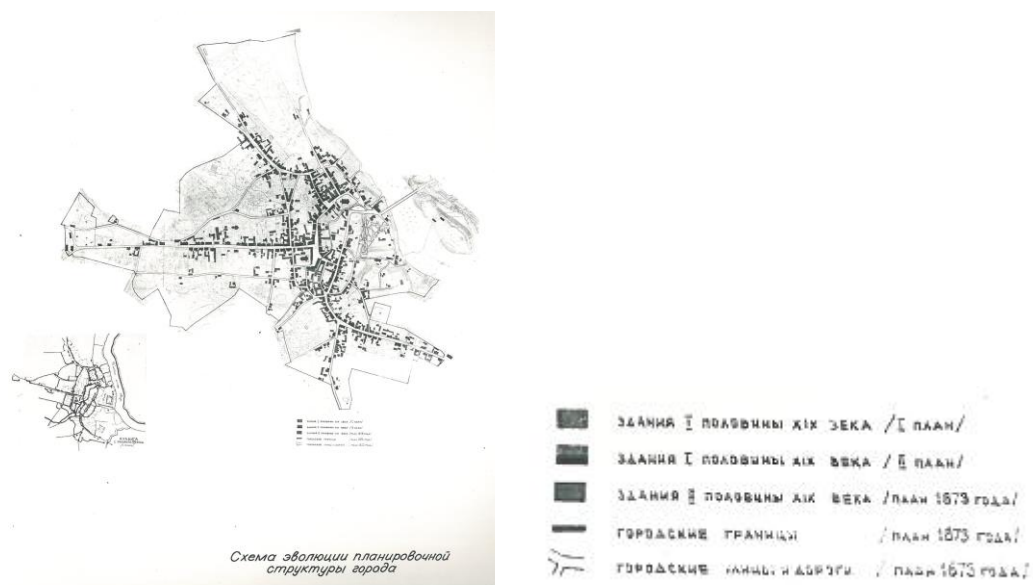
Nr.	Rādītāji	Mērv.	1970 bijis	1975	1990 plānotais	1990 realizējies	2000 plānotais	2000 realizējies
1.	Iedzīvotāji	Iedz. tūkst.	12.3	13.0	14.0		16.0	
	Ja interesanti, tad tabulā tālāk pa nodarbošanās jomām							
2.	Dzīvojamais fonds	Tūkst. M2	118	130.8	150.5		240.0	
	Dzīvojamās platības vidējā norma	M1 uz iedzīv.	9.6	10.0	10.7		15.0	
	Jaunu dzīvokļu celtniecība	tūkstM2	-	13	20		95	
	daudzstāvu			11	17		85	
	maz stāvu			2	3		10	
3.	Pilsētas robežas	ha	1269	-	-		1246	
	dzīvojamās ter.		106.5 1	-	-		143.48	
	obšestvenih učrežģeņij		22.12	-	-		62.05	
	publiskās zaļās zonas		22.10	-	-		60.15	
4.	Kultūras un publiskās iestādes							
	bērnudārzi	vietas	545	825	980		1080	
	skolas		2260	2670	2670		3060	
	poliklīnikas	Apmeklētāji dienā	300	300	750		750	
	slimnīcas	Gultasv.	230	230	300		450	
	kinoteātri	vietas	400	400	400		800	
	kultūras nami		420	420	800		800	
	pionieru ēkas		100	100	100		200	

¹⁷² Kuldīgas novada pašvaldības arhīva materiāls. 47.lpp.

	bibliotēkas	Tūkst.tom??	70.4	88	150		150	
	viesnīcas		78	78	128		190	
	pirtis		50	50	80		80	
	kopgaldi		329	417	630		730	
5.	Pilsētas transports							
	-transp.podvižnost	Braucieni gadā	135				200	
	autobusi inventārā		68	84	88		95	
	ceļu tīkls	km	31.5				38.4	
	taksometri		14	18	20		25	
6.	Pilsētas infrastruktūra							
	kanalizācija	km	3	9.1	20.8		27	
	-attīrīšanas iekārtas	t.m3 diennaktī	0.6	2.7	4.6		5.9	
	elektroapgāde							
	-pilsētas noslodze	Kv.	5.9	8.5	11.6		19.0	
	-summārais patēriņš elektroenerģijai	Milj./kv gada	20.4	28.3	39.1		65.7	
	siltumapgāde							
	-pilsētas siltumapgāde	Gkal/stundā	36.9	74.5	96.6		135.6	
	-siltuma izmaksas uz vienu iedzīvotāju	Kcal cil/stunda	740	937	1330		2155	
	gāzes apgāde							
	-gāzes (sžižennobo)patēriņš	t/gadā	395	675	840		1150	
	-dabasgāzei	t.m3/gadā	-	-	-	-	-	
	vājstrāvu tīkli							
	-telefons uz 1000 iedzīv.	Gab.	138	256	425		515	
	-radiotočkas??		4000	4500	7000		8500	
	Vēl tabulā plānotās pilsētas iekārtošanas izmaksas pa pozīcijām							

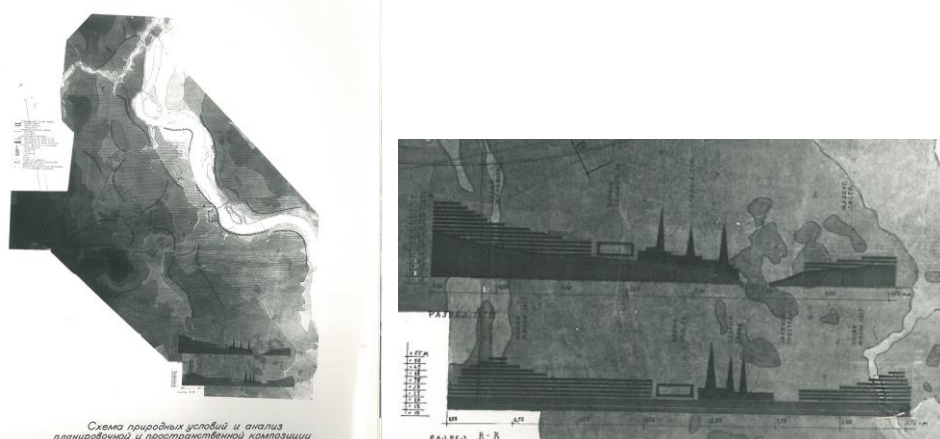
- Kuldīgas ģenerālplāna shēma (ne plāns, bet shēma)¹⁷³

¹⁷³ Kuldīgas novada pašvaldības arhīva materiāls. 26.1.lpp.

Melnbaltā kopijā nav iespējams veikt apzīmējumu un kartes analīzi.

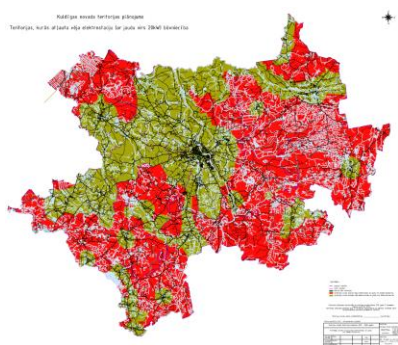
- Uztveres analīze un reljefa griezumū¹⁷⁴

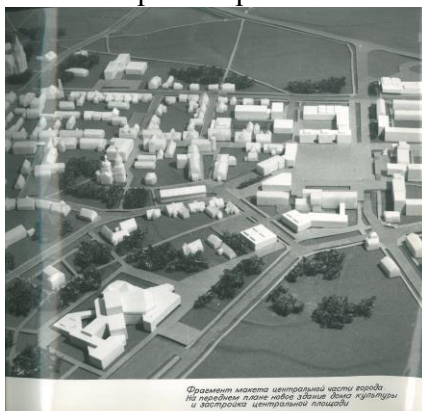
Kuldīgas shematiska reljefa analīze plašākā apkārtņē (aptuvenā mērogā) norāda to, ka būtiski skatu punkti uz pilsētu ir jāvērtē ne tikai pilsētas un vecpilsētas robežās, bet arī ārpus tām, jo pilsētas senākā daļa uztverama no reljefa augstākiem punktiem un otrādi. Arī mūsdienās domājot par pilsētai svarīgiem skatu punktiem un to iespējamām izmaiņām, saistībā ar saimniecisko darbību, teritorijas plānojumā (apstiprināts 2014.g.), izstrādāta, piemēram, novada vēju karte, kurā noteikts, ka pilsētas redzamos skatu punktos nav pieļaujama vēja turbīnu izvietošana. (sarkanās - zonas, kur ir iespējama). Kartes izstrādē ņemts vērā arī novada ainavu izvērtējums.¹⁷⁵

¹⁷⁴ Kuldīgas novada pašvaldības arhīva materiāls. 28.lpp

¹⁷⁵ karte pieejama tiešsaistē: http://www.kuldiga.lv/images/Faili/Attistiba/ter_plan/1_VEJA_KARTE.pdf

- Maketa fragments pilsētas centrālajai daļai. Priekšplānā kultūras centrs un galvenā laukuma apbūves priekšlikums¹⁷⁶

Šajā 1978.g. uzņemtajā attēlā no Policijas torņa¹⁷⁷ priekšplānā esošās ēkas paredzēts nojaukt, lai uzbūvētu plašo Kultūras centru un parkus ap to.

Pilsētas viena no galvenajām ēkām - kultūras nams paredzēts jaunbūvē - Piltenes ielā, netālu no pilsētas galvenā - tajā laikā Pilsētas laukuma. Kas norāda gan uz to, ka pilsētas jaunais centrs tika šajā laikā plānots šajā teritorijā (par ko arī rakstīts vairākās publikācijās, kas aprakstītas iepriekšējos pētījumos), gan to, ka pret vecpilsētu jau bija zināma pietāte, lai izjustu to, ka šāda mēroga celtnes vecpilsētai nav atbilstošas. Labajā attēlā konstatējams, ka veidota saikne starp pilsētas jauno estrādi un plānoto Kultūras centru - plaša savienota parku sistēma šajā zonā ar kultūras un rekreācijas funkciju, radiāli orientētām taciņām uz galveno ēku, sākot jau no 1905.g. parka.

Labajā attēlā konstatējami vairāki neveikti projekti, piem., bijušās pils vietas pārveide šādā veidā (taciņu tīkls, apstādījumi, ūdens aizsarggrāvju vietās.

Leņina ielas 3 restaurētā ēka¹⁷⁸

¹⁷⁶ Kuldīgas novada pašvaldības arhīva materiāls. 31,32 lpp.

¹⁷⁷ KNPNB digitālais foto arhīvs.

Planīcas ielas jaunbūves individuālās¹⁷⁹

Daudzstāvu dzīvojamās mājas Piltenes ielā¹⁸⁰ un Mucenieku ielā 43.1

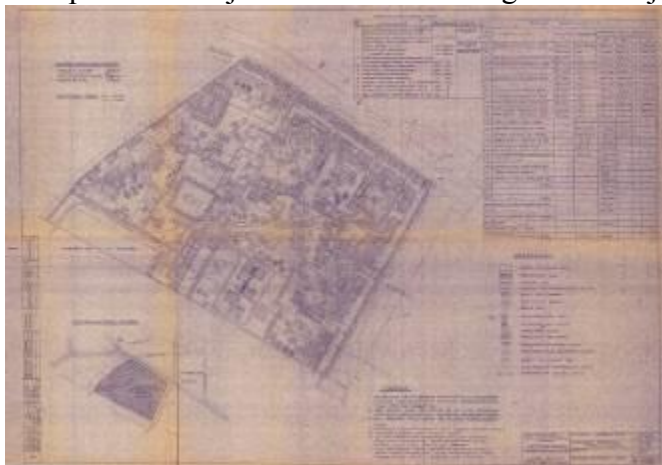
- Analizējot iepriekšējo bildi un šo projektu un esošo situāciju dabā, nākas secināt, ka daļa no ēkām ir īstenotas, bet daļa no ēkām, kas nodrošinātu patstāvīgu kvartāla funkcionēšanu, kas atbilst tā laika plānošanas un projektēšanas nosacījumiem, nav uzbūvētas, kā piemēram, plānots bija šajā kvartālā sadzīves pakalpojumu centrs, bērnu dārzs, ēdnīca utt. Un protams stāvvietas šajā plānā ir ļoti neliels skaits, kas atbilda tā laika

¹⁷⁸ Kuldīgas novada pašvaldības arhīva materiāls. 40 lpp.

¹⁷⁹ Kuldīgas novada pašvaldības arhīva materiāls. 44.lpp.

¹⁸⁰ Kuldīgas novada pašvaldības arhīva materiāls. 43.lpp.

prasībām, bet mūsdienās īstenojušies no šeit redzamā plānotā - bērnu laukumi un atpūtas vietas - uz autostāvvietām dzīvokļu iemītniekiem. Kopumā teritorijā paredzēts 31 objekts, daļā šī plāna izstrādes brīdī jau izbūvēti. Izstrādātājs LPSR Starpkolhozu celtniecības organizāciju padome, Latvijas kolhozu projektēšanas institūts, Lauku ciematu projektēšanas nodaļa. Komplekss dzīvojamais kvartāls Kuldīgā. Pasūtītājs Kuldīgas SCO. 1974.g.¹⁸¹

4. Pilsētbūvnieciskās izmaiņas un karšu apzīmējumu analīze.

4.1. Atvērtie pagalmi

- Kuldīgu labi raksturo gleznotāja Kurta Fridrihsona vārdi: „Ielas šeit neatgādina pagātņi, bet gan to saglabā - pagalmos ir vēl kāda viduslaiku smarža ar visu kokmateriālu, jumtu un apmetuma dziļo izpratni. Tur jūs atradīsiet tik mazas, tik nodrupušas un tomēr pasakainas mājas, ka jums šķitīs, ka tās atstātas tikai gleznotājiem par prieku vai kādas vasaras nakts pastaigai gar tām. Tur viss pārvēršas kā Šekspīra līdzībās.” Minēto un citu acīm redzamo iemeslu dēļ Kuldīgu iecienījuši dažādi mākslinieki: gleznotāji, fotogrāfi un filmētāji.
- No Sanitas Astičas 2009.g. Maģistra darba (vadītājs P. Šķiņķis) KULDĪGAS PILSĒTAS PUBLISKĀ ĀRTELPA UN GĀJĒJU KUSTĪBAS ORGANIZĀCIJA. Kuldīgas vecpilsētas publiskajai ārtelpai ir savas unikālās īpatnības, kas to atšķir to no citām Latvijas vecpilsētām. Viena no tādām ir atvērtie pagalmi, kurus publiskās telpas ikdienas lietotāji var brīvi šķērsot, saīsinot ceļu uz darbu, mājām, veikalu u.c. Kuldīgas pilsētas teritorijas plānojumā ir noteikti 16 publiskie pagalmi, kuros saskaņā ar pilsētas apbūves noteikumiem ir jānodrošina publiska pieejamība vismaz no pukst. 9:00 44 līdz 22:00 (skat. 5.pielikumu). Publiskie pagalmi galvenokārt noteikti pašvaldībai piekrītošajās zemes platībās, jo lielākā daļa privātīpašnieku nevēlas, lai caur viņu pagalmiem staigātu citi pilsētnieki un tūristi (skat. 25. attēlu). Daži no teritorijas plānojumā noteiktajiem publiskajiem pagalmiem vēl nav labiekārtoti un pieejami gājējiem, bet to noteiktais statuss paredz iespējas attīstīt atvērtos pagalmus par vecpilsētas publiskās telpas struktūras neatņemamu sastāvdaļu (skat. grafiskās daļas 8.lapu). Daži publiskie pagalmi, piemēram Baznīcas, Liepājas un 1905.gada kvartālā, nav caurstaigājami, par to liecina uzraksts pie pagalma ieejas: „Uzmanību. Sēta nav caurstaigājama.” Vairākiem publiskajiem pagalmiem nav noteiktas izejas uz blakus esošajām ielām, kas padarītu tos pieejamākus, piemēram, Kalpaka ielas savienojums ar parku pie Skolotāju semināra u.c. Tāpat arī publiskais pagalmi aiz vienas „Metropole” saskaņā ar teritorijas plānojumu praktiski ir nepieejams gājējiem - tā statuss ir noteikts tikai pagalma iekšienē bez savienojuma ar apkārtējām ielām, lai gan dabā tas ir caurstaigājams un savieno Rātslaukumu ar Kalna ielu (skat. 26. attēlu).

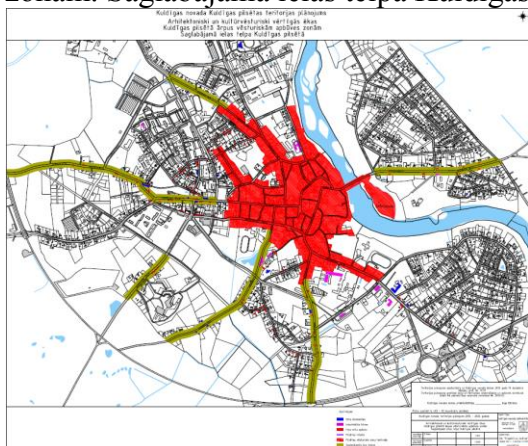
¹⁸¹ KNPBN arhīvs.

- Speciālistu un iedzīvotāju viedokļi šajā jautājumā ir ļoti atšķirīgi. Ir speciālisti, kas uzskata ka pagalmiem jābūt atvērtiem, ir savukārt arhitekti, kas uzskata, ka pagalmi visiem spēkiem jānoslēdz no ielas telpas, ar žogu, vārtu palīdzību un jāapdzīvo ēku iemītniekiem. Lielie publiskie pagalmi jāsadala apsaimniekošanā pie atsevišķām ēkām, kā tas bijis ēkas ceļot un apdzīvojot iepriekš.
- Jaunajā - 2014. apstiprinātajā teritorijas plānojumā šādas normas vairs nav ietvertas. Nav noteikti publiskie pagalmi. Tie plānoti kā noslēgtas teritorijas, ne tūristiem, bet iedzīvotājiem. Pašvaldība pat līdzfinansē žogu un vārtu izveidi, lai noslēgtu pagalmus, 2 tādi piemēri jau realizēti - Liepājas 1 un Baznīcas 9.

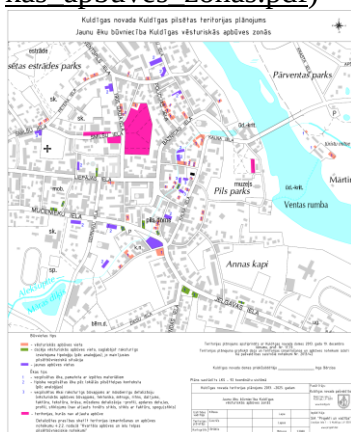
4.2. Saglabājamā ielas telpa Kuldīgas pilsētā un ēkas ārpus vecpilsētas robežām. Kopš 2000.g. Izstrādātās pilsēt būvnieciskās koncepcijas.

- No Kuldīgas 2014.g. apbūves noteikumiem "Lai saglabātu Kuldīgas pilsētvidei būtisku, vēsturiski veidojušo ielu telpu, saglabājamās ielas telpas statuss tiek noteikts sekojošām ielām (skatīt grafiskajā daļā kartē "Arhitektoniski un kultūrvēsturiski vērtīgās ēkas Kuldīgas pilsētā ārpus vēsturiskām apbūves zonām. Saglabājamā ielas telpa Kuldīgas pilsētā"): Stendes iela. Aizputes iela posmā no krustojuma ar Alsungas ielu līdz pilsētas robežai. Ēdoles iela posmā no ielas sākuma līdz valsts autoceļam P118 (Kuldīgas apvedceļš). Ventspils iela posmā no vēsturiskās apbūves zonas līdz krustojumam ar Lapegļu ielu. Dzirnavu iela posmā no vēsturiskās apbūves zonas līdz pilsētas robežai. Liepājas iela posmā no krustojuma ar Piltenes ielu līdz krustojumam ar Planīcas ielu. Skrudas iela posmā no vēsturiskās apbūves zonas līdz valsts autoceļam P118 (Kuldīgas apvedceļš). Rekonstrējot esošu, vai paredzot jaunu apbūvi saglabājamā ielas telpā ir jā saglabā konkrētajā ielas posmā vēsturiski iedibinātais apjoma augstums, jumta slīpums, fasādes frontes garums un fasādes kompozicionālais risinājums."
- No Kuldīgas 2014.g. apbūves noteikumiem : Arhitektoniski un kultūrvēsturiski vērtīgās ēkas ārpus vēsturiskās apbūves zonām. Kuldīgas pilsētā ārpus 4. nodaļā noteiktajām vēsturiskās apbūves zonām ir noteiktas arhitektoniski un kultūrvēsturiski vērtīgās ēkas, kuras ir iedalītas sekojošās kategorijās: Stila dominantes – būvperiodam raksturīgs būvniecības stila paraugs, arhitektoniski nozīmīga ēka ar augstu autentiskuma saglabātības pakāpi un pilsēt būvnieciskās novietnes nozīmi. Industriālās būves - būvperiodam raksturīgs būvniecības stila paraugs, arhitektoniski nozīmīga ēka ar augstu autentiskuma saglabātības pakāpi un pilsēt būvnieciskās novietnes nozīmi. Fona apbūve – būvperiodam raksturīga ēka vai ēku grupa ar augstu autentiskuma saglabātības pakāpi, kas veido ielas telpas pilsēt būvniecisko mērogu un nosaka tās raksturu. Arhitektoniski un kultūrvēsturiski vērtīgām ēkām papildus jāievēro sekojoši nosacījumi: Jā saglabā ēkas esošais būvapjoms, materiāli, detalizācija un vizuālais tēls ņemot vērā sākotnējo ēkas funkciju. Zemesgabalā starp ēku un ielu nav pieļaujama papildus apjoma būvniecība. Pagalma pusē pieļaujama ēkas piebūve, kas nepārsniedz ēkas augstumu un platumu. Piebūves risinājumā paredzēt vēsturiskajai ēkai raksturīgos apdares materiālus (mūris, koks, kaļķu apmetums u.c.), bet pieļaujama mūsdienīga detalizācija saskaņā ar Kuldīgas novada pašvaldībā saskaņotu būvprojekta risinājumu. Ja paredzēta ēkas atjaunošana, pielietot apdares materiālus atbilstoši ēkas vēsturiskajam būvperiodam. Zemesgabalā uz kura atrodas arhitektoniski un kultūrvēsturiski vērtīga ēka ir pieļaujama šajos apbūves noteikumos noteiktā maksimālā apbūves blīvuma un maksimālās apbūves intensitātes parametru palielināšana 1.5 reizi, bet minimālās brīvās zaļās teritorijas parametra samazināšana 1.5 reizi. Arhitektoniski un kultūrvēsturiski vērtīgās ēkas ir noteiktas pielikumā Nr. 8 un grafiskajā daļā kartē

“Arhitektoniski un kultūrvēsturiski vērtīgās ēkas Kuldīgas pilsētā ārpus vēsturiskām apbūves zonām. Saglabājamā ielas telpa Kuldīgas pilsētā”¹⁸²

- Lai nezaudētu vecpilsētas pilsētībūvniecisko raksturu, noteiktas vecpilsētā arī jaunbūvju vietas (būtu gan nepieciešama piezīme, ka ja tas atbilst pilsētībūvnieciskām Kuldīgas tradīcijām, tas iespējami būtu izņēmumi - pašlaik šādas iespējas nav)¹⁸³ (karte pieejama http://www.kuldiga.lv/images/Faili/Attistiba/ter_plan/jaunu_eku_buvnieciba_kuldigas_vesturiskas_apbuves_zonas.pdf)

- **Kopš 2000.g. Kuldīgas vecpilsētas pilsētvides saglabāšanai izstrādātas vairākas koncepcijas, sākot ar 2002.g. izstrādātiem strikti apbūves noteikumiem (kas vēl detalizētāki mūsdienās), līdz mūsdienās konceptuālām vīzijām un izpētēm, kas palīdz projektētājiem veikt savu darbu. Šādas koncepcijas - vadlīnijas:**
 - Apstādījumu koncepcija Kuldīgas pilsētā (L. Zaļā, 2013)¹⁸⁴
 - Nēģu taču izvietojuma koncepcija (M. Urtāne, 2014)¹⁸⁵
 - Izkārtnu izvietojuma principi (noteikti apbūves noteikumos un saistošos noteikumos, vizualizēti labie piemēri internetā)
 - Alekšupītes un ar to saistīto ielu koncepcija (G. Kalniņš, A. Orniņš 2009.)¹⁸⁶

¹⁸² karte pieejama tiešsaistē:

http://www.kuldiga.lv/images/Faili/Attistiba/ter_plan/arhitektoniski_un_kulturvesturiski_vertigas_ekas_kuldigas_vecpilseta.pdf

¹⁸³ karte pieejama tiešsaistē:

http://www.kuldiga.lv/images/Faili/Attistiba/ter_plan/jaunu_eku_buvnieciba_kuldigas_vesturiskas_apbuves_zonas.pdf

¹⁸⁴ pieejama tiešsaistē: http://www.kuldiga.lv/images/Sadalas/Vecpilseta/apstadijumu_koncepcija/TS_26.pdf

¹⁸⁵ pieejama papīra formātā KNP BN arhīvā

- Koka būvgaldniecības detaļu uzturēšana Kuldīgas vecpilsētā (J. Mertens, 2010)
Ārpus vecpilsētas:
- Krāsu koncepcija Kuldīgas pilsētas daudzdzīvokļu mājām un lielformāta reklāmu izvietojums (I. Sulojeva, J. Jākobsone 2007) Noteikta koloristika un sazīmētas konkrētas krāsu pases 3 pilsētas daudzdzīvokļu ēku rajoniem.¹⁸⁷
- Bruģu rakstu un krāsu salikumu koncepcija ārpus vecpilsētas (K. Dzenis, J. Jākobsone 2009.) Koncepcijā paredzēti ielu, laukumu, ietvju un veloceļu bruģu krāsu un rakstu salikumi, lai izveidotu vienotu pilsētvides kopskatu, nesaraibinot pilsētu ar dažāda veida un krāsu bruģiem, ka arī izveidot atšķirīgu pilsētas zonējumu no vecpilsētas.¹⁸⁸

4.3. Karšu apzīmējumu analīze.

• 1797.g. karte - pirmā Kuldīgas pilsētas karte.

Šajā kartē apzīmētas šādas vietas:

- A. tirgus laukums - Rātsalukums
- B. katoļu iela - esošā Raiņa iela (būtu ieteicams pārdēvēt atpakaļ - kādēļ neatgrieza nosaukumu?)**
- C. Aizputes iela - tagadējā Liepājas iela, kas no virziena viedokļa nav skaidrs kāpēc vēlāk tika iesaukta par Liepājas ielu?**
- D. Ventspils iela
- E. Baznīcas iela
- F. Policijas
- G. Kaļķu
- H. Kalna (kas šajā plānā beidzas pie tilta pie Katrīnas baznīcas)
- I. Jelgavas
 - k. Skrundas
 - l. Dzirnau

Šajā plānā līdz pilssarga mājai (esošam Pilsētas dārzam) nav vispār izbūvēta piekļuve. **Alekšupīte šeit tiek saukta par pilsētas upīti - Kur radies nosaukums Alekšupīte?**

Dzirnavu dīķis - pie pilsētas dzirnavām (Dzirnavu ielā), mūsdienās Dzirnavu dīķis ir pie Pils dzirnavām Baznīcas ielā un šo dīķi sauc par Māras dīķi (pie Māras fabrikas, nez kādēļ to tā sauc - cēlis Vintellers, bijusi Tūku fabrika. Drošvien kāds uzņēmums Māra, bet kādēļ dīķis nosaukts līdz fabrikai?)

Šajā kartē gruntsgabali ir **numurēti. Numerācija ir caurejoša apbūvētiem zemes gabaliem no 1 līdz 149. 10 zemes gabali nav apbūvēti un numurēti un kopā tātad ir 159 zemes īpašumi pilsētā (ne ēkas, jo uz viena īpašuma ir vairākas ēkas). Sākot Baznīcas ielā ar numuru 2 (esošā Baznīcas 7 un tālāk pa Baznīcas ielu, Kaļķu, Upes, Policijas, Ventspils.. noslēdzoties pie esošās Katrīnas baznīcas pa Kalna ielu ar 144 Nr. (bijusī skola, kas ir nojaukta) Šajā laikā apbūvei nav raksturīgas izteiktas palīgēkas, kā tas lasāms 1870to un vēlākās gadu kartēs. Šajā laikā ir tikai viena galvenā ēka uz gruntsgabala (vairākas ir tikai ap baznīcām un vēl pāris īpašumos -vajag apzīmējumus) Tātad šajā laikā vēl nav izveidojusies blīvā pagalmu apbūve.**

Norādīti Pētera lauki un Annas lauki - kādēļ izvēlēti šādi nosaukumi?

¹⁸⁶ (pieejama <http://www.kuldiga.lv/lv/kuldiga/kuldigas-vecpilseta/normativi/izpetes#apraksts>)

¹⁸⁷ (pieejama http://www.kuldiga.lv/images/Faili/Attistiba/krasu_koncepcija.pdf)

- ¹⁸⁸ (pieejama <http://www.kuldiga.lv/lv/attistiba/buvnieciba/koncepcijas#bruuga-krasu-un-rakstu-salikumu-koncepcija-kuldigas-pilsetai-izņemot-vēsturiskās-apbūves-zonas>)

Apzīmējumi pēc nozīmīguma ir sākti ar katoļu baznīcu, tad luterāņu pastorāts.. gaidu tulkojumu, tad varētu analizēt.

Kartes mērķi varētu noteikt pēc pilnīgas iztulkošanas - gan inventarizācija zemēm, gan apbūves izvērtēšana - mūra, koka utt., gan nozīmīgie objekti pilsētā, ielu nosaukumi, gruntsgabalu numerācija.

- **Kuldīgas apkārtnes plāns 1798.** Paskaidrojumi. Kartē pilsētas apbūve iezīmēta ar apbūves kvartāliem. Šajā kartē minētas šādas vietas pilsētā. Pēc nozīmes? a) latviešu nabagmāja, b) vācu nabagmāja, c) vācu baznīca, d) vācu pastorāts, e) vācu pastorāts, f) skola, g) latviešu pastorāts, h) katoļu baznīca, i) katoļu pastorāts, k) katoļu baznīcas sēta, l) virspilskunga nams, m) ministeriālis?, n) vecā rātsnama vieta, o) pilsētas kapi, p) bendes dzīvoklis.

Visu minēto ēku skaits, to vidū 7 mūra..149, numurēto ēku skaits, to vidū 4 mūra...10, 159.

No šīs kartes visticamāk ir cēlies nosaukums bendes namiņš pilssarga namam Pils ielā 4, jo šī ir vienīgā karte, kur atzīmēts bendes mitekļis un tas neuzmanīgi lasot karti un nepaskatoties Aleksūpītes atrašanās vietu varētu būt sajaukts Kartē atzīmēts esošā Upes ielā (apm. pa vidu) Pilsētas kapi -Annas kapi un netālu Katoļu baznīcas sēta. Apzīmējumu kārtībai nenovēroju kopsakarības ne pēc minēto projektu nozīmības, ne pēc karšu lasīšanas principiem. Kartes mērķis varētu būt norādīt apriņķa plānā svarīgāko - atsevišķās saimniecības. Apzīmējumos norādītas sētas dzīvojamā ēka un ļaužu mītnes un saimniecības ēkas, kā arī rakstīts" ..izteiksmības labad ēkas ir attēlotas daļēji lielākas, nekā tās ir patiesībā. attālumi starp muižām, lauku sētām un krogiem ir mērīti, pārējais ir brīvs zīmējums" . Tātad galvenais šajā kartē ir saimniecības un attālumi starp tām. Pilsēta attēlota pakārtoti.¹⁸⁹

- **1802. gada karte. (vēl tulko)**

¹⁸⁹ LVVA f 1679-189. apr.62lieta-karte, 1798gads.

• 1829. gada karte.

Arī caurejoša gruntsgabalu numerācija, bet atšķirīga no 1797.g. kartē - numurēti no sākuma no tās pašas vietas, bet zemesgabali un ēkas vairāki un blīvāki. Dīķim un upītei nav norādīti nosaukumi. Apzīmējumi vāciski, bet tulkoti arī krieviski. Šajā plānā kā jau 1800tp gadu plānos (saistībā ar ugunsdrošību) sīki analizēts ēku materiāls un jumta materiāls.

Norādītas

mūra ēkas,

koka, bet ar kārniņu jumtu segumu,

pilnībā koka ēka

....

Kroņa un publisko ēku apzīmējumi

1. Rātsnams,

2. ...

Kopā 242 zemes gabali, no kuriem 26 ir kroņa un publiskie.

Ar apbūvi un palīgēkām identiska situācija iepriekšējam plānam.

ielu nosaukumiem papildus iepriekšējam plānam: a) Lielais tirgus laukums, b) mazais tirgus laukums, c) Smilšu iela, d) Dīķu e) Skrundas f) Annas g) Rumbas aa) Pils bb) katoļu h) Jelgavas i) Liepājas (iepriekš bija Aizputes) k) Baznīcas l) katoļu m) Tirgus n) Strautu o) Kalna p) Policijas g) Kaļķu r) Policijas... s) Ventpils t) Bērzu u) Teātra v) Mucenieku w) Pasta y) Dzirnavu no.. līdz..z ūdens (tagadējā Upes)

Papildus iepriekšējam izcelti Bold, tie kam nav atjaunoti senie nosaukumi 1980tos gados vēl pasvītroti.

Pilsēta dalīta 2 kvartālos - nav pilsēt būvnieciskā izskaidrojuma.

Kad būs iztulkoti apzīmējumi - analizēšu tos un kartes mērķi.

• 1839. gada karte.

Ielu nosaukumi pēc 10 gadiem tieši tie paši un tādi paši kā iepriekšējā kartē (1829.g.)

193 privātie 24 publiskie un kroņa īpašumi - tātad skaits samazinājies par 25 zemes īpašumiem?

Pilsēta dalīta 2 kvartālos - nav pilsētībūvnieciskā izskaidrojuma.

Plāns ir aktualizēts 1829.g. plāns.

- **Kuldīgas plāns 1879¹⁹⁰**

Ēku jumti klāti ar cietu segumu, tikai dažas atsevišķas ēkas, kuras revīzijas laikā bija klātas ar koka un šķindeļu jumtu, pārsvarā nelieli šķūnīši un atklātas nojumes, nevarēja materiāla (dakstiņu) trūkuma dēļ apjūmt no jauna. 1879.gada maijā un septembrī revidēja Sigismunds Kleins - praktizējošs inženieris, arhitekts. Kartes apzīmējumos nav nosaukti: sarkana - galvenā mūra ēka; melna - mūra palīgēka; brūna - galvenā koka ēka; dzeltena - koka palīgēka; dzeltena un brūna kopā - jaukta materiāla ēka.

Kartes izveides mērķis, analizējot kartes galvenos tekstus un apzīmējumus, kā arī kartes izstrādātāju - ne mērnieks, bet arhitekts, inženieris) varētu būt pārbaude, analīze - kā pilsētā ievēroti nosacījumi par jumtu segumu nomaiņu uz nedegošiem. Kartes un šīs revīzijas rezultātā un ne tikai (1879 - 1897, gan pēc 18 gadiem..) iespējams pieņemt noteikumi 1897. gada 19. februārī par jaunu dzīvojamo namu būvi, "Jauni dzīvojamie nami jābūvē tikai no ķieģeļiem vai akmens." (avots pie noteikumiem)

Par šo tēmu no iepriekšējā pētījuma¹⁹¹: Galvenokārt ugunsdrošības nolūkā gandrīz visu 19. gadsimtu noritēja cīņa par jumtu kvalitātes uzlabošanu. Jau 1814. gada novembrī Kurzemes guberņas arhitekts Heinrihs Eduards Dihts (*Heinrich Eduard Dicht*) esot izteicis priekšlikumu "kā parastos salmu jumtus padarīt ne tikai izturīgākus, bet arī ugunsdrošākus." 22 Priekšlikumam lielas atsaucības neesot bijis, bet trīs gadus vēlāk pats Baltijas ģenerālgubernators marķīzs Filips Pauluči (*Filippo Paulucci*) izdeva likumu par ugunsdrošības paaugstināšanu pilsētās, kas paredzēja ēku jumta segumam izmantot tikai kārņiņus.²³ Kuldīgā 1821. gadā no 205 ēkām 115 bija segtas ar salmu, lubu vai dēļu jumtiem.²⁴ Apsekojis situāciju pilsētās, Kurzemes civilgubernators Kristofs Engelbrehts fon Breverns (*Christoph Engelbrecht von Brevern*) ziņoja Baltijas ģenerālgubernatoram Karlam Magnusam fon der Pālenam (*Karl*

¹⁹⁰ LVVA f6828-2apr-521lieta-karte,1879gads

¹⁹¹ Krastiņš J. "Kuldīga. Arhitektūra un pilsētībūvniecība", Kuldīga, 2014, 535.lpp.

Magnus von der Pahlen), ka Kurzemes pilsētās, tostarp Kuldīgā, joprojām vairumam ēku ir ugunsnedroši jumti. 1828. gada 12. augustā Kuldīgā tika saņemts ģenerālgubernatora rīkojums par ielu bruģēšanu un lubu jumtu likvidēšanu. Rīkojumā norādīts, ka šādi jumti “tādās nelielās pilsētiņās kā Kuldīga nav pieļaujami, jo ir ārkārtīgi uguns nedroši.”²⁵ Stāvoklis tomēr nav jūtami mainījies, 1832. gadā Breverns rakstiski brīdinājis maģistrātu, ka, ja iedzīvotāji nepakļausies rīkojumam, vietējās policijas priekšnieks tiks nodots tiesai. Augstais varas pārstāvis līcis Kuldīgas maģistrātam arī palīdzēt iedzīvotājiem sagādāt materiālus, lai pavasarī varētu sākt jumtu iesegumu. nomaļu.²⁶ Neskatoties uz visu to, jumtu iesegumu problēma tomēr vēl ilgi nezaudēja aktualitāti: vēl **1878. gada 17. jūnijā Kuldīgas pilsētas Dome lēma, ka līdz 1879. gada 15. jūlijam visi pilsētā vēl esošie skaidu un dēļu jumti jāiesedz ar kārniņiem.**²⁷ Šis normatīvs tika nostiprināts arī 1893. gadā izdotajā Domes rīkojumā par obligātajiem būvniecības noteikumiem. Tajos norādīts, ka jebkurai būvei jumts jāsedz ar kārniņiem, skārdū vai papi.²⁸ Tātad pirms lēmuma revīzija un pēc 15. jūlija - noteiktā datuma revīzija. un ņemot vērā virkni noteikumu 1870 tos gados (Par mūra /akmens māju celtniecību un par brandmūru izbūvi kapitālajās sienās - ? Par koka piebūvju pie akmens ēkām aizliegumu - ? Par *štukatūru* akmens dzīvojamām ēkām, kas uzceltas gada laikā, tikai pēc viena gada -? Par čuguna un dzelzs režģu (*rešetka*) izbūvi uz akmens mūra māju balkoniem - ? Par koka māju izbūvi/celtniecību - ? Par jumtu materiāliem – 1871 Saraksts noteikumu arhīva materiālos¹⁹² bija nepieciešama apbūves materiālu pastāvīga revīzija un kartēšana, lai redzētu kā tiek ievēroti noteikumi un vai nepieciešami papildus jauni ar sankcijām.

- Šāda pati apbūves revīzijas karte visticamāk ir arī veikta iepriekš, saistībā ar pieņemtiem noteikumiem par ēku materiālu **Kuldīgas plāns 1870 tie gadi**¹⁹³. Šai kartei nav datējuma, apzīmējumu un autora. Iespējams, ka šo karti sastādījis apriņķa zemes mērnīks Boffemēls 1873 un 1874.g. (šāds teikums minēts 1913.g. kartē (LVVA, 1679f, 162a, 6726l., kuru izstrādājis Kuldīgas pilsētas zemes mērnīks K. E. Elševics - "Dteinhards.") Karšu grafiskais risinājums protams ir atšķirīgs.

- **Apriņķa pilsētas Kuldīgas plāns. Kurzemes guberņa. (1913.g.)** Galveno punktu nosaukumi:

¹⁹² LVVA, 421f., 1.apr.,19.a lieta

¹⁹³ LVVA, 6828. fonds, 6. apraksts, 979. lieta.

1. **Pareizticīgo vissvētās Dievmātes patvēruma baznīca, Baltijas skolotāju seminārs, divklasīgā ministrijas skola.**
2. **Pilsētas ēkas** (nav skaidrs kas ar to domāts ēkās Kalpaka ielā 1 un 2)
3. Apriņķa cietums,
4. **Kazarmas**
5. **Pilsētas dzirnavas**
6. Latviešu luterāņu baznīca
7. Romas katoļu baznīca
8. Ebreju sinagoga
9. Pilsētas meiteņu 6-klasīgā skola
10. Pilsētas 6-klasīgā skola
11. Biedrība "klubs"
12. Adatu fabrika "Meteors"
13. Pilsētas lopkautuve
14. **Pilsētas slimnīca** (esošās Upes un Ventpils ielas krustojumā)
15. Vācu luterāņu baznīca
16. Miertiesnešu.. tiesas ēka
17. Pils dzirnavas
18. Rentejas ēka
19. **Muižnieku ģimnāzijas ēka** (Kalna 19)
20. Pilsētas 4-klasīgā tirdzniecības skola
21. **Vācu biedrība "'Vereinshaus" (Kalna 6)**
22. Rātsnams
23. **Kuldīgas pilsoņu sanāksme** (Esošais KKC)
24. Sērkokociņu fabrika "Vulkāns"
25. Pilsētas dārzs
26. Baptistu dievnams

Kā pirmais un svarīgākais punkts šajā laikā pilsētā ir minēts ēku komplekss " Pareizticīgo vissvētās Dievmātes patvēruma baznīca, Baltijas skolotāju seminārs, divklasīgā ministrijas skola. " Pārējie apzīmējumi likti lasot karti pa riņķi no 1. apzīmējuma, nav dalīti pa nozīmēm.

Šai kartei būtu jābūt krāsainai, jo Krāsu apzīmējumos minētas sekojošas lietas, kas šajā plānā diemžēl nav lasāmas

- rentejs, bijušā virspilskunga vidma,
 - **vecpilsēta**
 - vācu pastorāta vidma
 - **bijušās pļavas 'jaunpienācējiem'**
 - pļavas
 - pilsētas zeme 'Krauli'
 - **metāla ieguves vietas**
 - pareizticīgo kapi un luterāņu, katoļu kapi (izvietoti gan luterāņu, gan katoļu Annas kapos. Katoļu un Pareizticīgo bij. vējiņa kapos, Katoļu Parka un Nomaies ielas rajonā)
- Vēl kartē minēti sarkani cipari, kas apzīmē konkrētus neapbūvētas un apbūvētas vietas (nav apzīmējumos, bet ir kartē un izvietoti pulkstenrādītāja virzienā)
- Kartes mērķis būtu zemes ierīcība (izstrādātājs zemes mērnieks), kurā norādītas svarīgākās pilsētas vietas un sadalīti zemes kvartāli, kopskaitā 43 kādam konkrētam mērķim (nodokļiem vai tml.) Nav analizēta apbūve, tā zīmēta drīzāk shematiski. Interesanti, ka arī šajā laikā kartē norādīta vecpilsēta, kā arī metāla ieguves vietas (diemžēl nav krāsu)
- Ielu nosaukumi kā sākotnējās kartēs. Jaunizveidotā - Romanovskaja (esošā Kalpaka) iela.

- iepriekšējā pētījumā netika publicēta **1945.g. Kuldīgas centrālās daļas karte**. Tajā īpaši izvēlta sekojošas lietas: tirgus lakums, aptieka, ģimnāzija, Pareizticīgo baznīca, banka, Ēka Liepājas un Dzirnāvu ielas krustojumā un ēka Dzirnāvu un Mucenieku ielas krustojumā., Katoļu baznīca, Rātsnams, Viesnīca Metropole, Centrālā viesnīca Pasta ielā 1, Kino Kalna 6, Skola Kalna 19, Luterāņu baznīca, Muzejs (uzzīmēts gan bijušās bankas vietā), banka (esošā KKC vietā), Latviešu luterāņu baznīca. Skolas Ventspils ielā 16, arī esošā adresē 1905.g. ielā 10, ēka kaļķu ielā 3 (Krhs.) un Ventas malā - visticamāk pirts (Badeanst), ¹⁹⁴ Karte ir informatīvs materiāls pilsētā esošām nozīmīgākām vietām (diemžēl pieejams tikai centrālās daļas fragments (attēlā), bez aprakstītiem apzīmējumiem)

Karšu apzīmējumu analīze.

4.4. Pilsētvides izmaiņu analīzes skices (sīkāk nākošā pētījuma etapā)

Analizējot datus un salīdzinot ar mūsdienu situāciju - koka un mūra ēku attiecību vienā no senākajām pilsētas daļām Kalna ielas apbūvē (1879.g.)

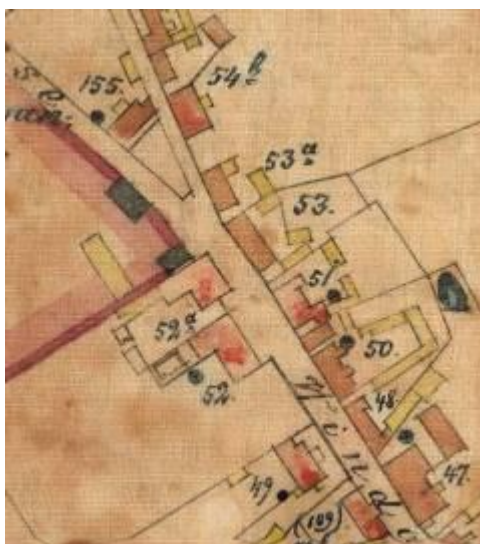
¹⁹⁴ KNM arhīvs.

Raksturīgākā situācija (pagalmu apbūves kontekstā) saglabājusies Jelgavas un Skrundas ielas sākumā

Kā arī Ventspils ielas labajā pusē (no centra)

- **Jelgavas ielas analīze** (sīkāk aprakstāma nākošā pētījuma etapā). Šīs izpētes autore projekta ietvaros arhitekte L. Lediņa. Jelgavas ielas apbūves analīzei šis ir bagātīgs materiāls, kopā ar pievienoto analīzes daļu (pielikumā Jelgavas ielas analīze):

PIEZĪME:

Detalizētus pakāpienu, ielu segumu un labiekārtojuma rekonstrukcijas risinājumus skatīt atbilstoši AR, CD un TS sadaļās.

APZĪMĒJUMI:

- kultūrvēsturiski vērtīga ēka
- vēsturiska ēka
- fona ēka
- vldē nelederīga ēka
- nevērtēta ēka
- vēsturiskajā apjomā atjaunojama ēka
- jauna ēka (apbūves priekšlikums)
- arheoloģijas pieminekļa teritorijas robeža (1)
- pilsētbūvniecības pieminekļa teritorijas robeža (2)
- vēsturiskās apbūves zonas robeža (3)
- plānotās UNESCO aizsardzības teritorijas robeža

- detalizēti risināts ieejas mezgls
 - shematiski risināts ieejas mezgls
 - ieejas mezgls ārpus projektēšanas robežām
 - Nr.3627 mākslas piemineklis (4), aizsardzības Nr.
 - plāksne "Zlvs" - noeja uz Alekšupīti vai Ventu
 - plāksne "Katrīnas rats" - nozīmīgs skatu punkts
 - plāksne "Lukturi" - vēsturiska ēka vai nozīmīgs elements
 - nozīmīgo skatu virzieni
- (1) Valsts nozīmes arheoloģijas piemineklis „Kuldīgas senpilsēta” (aizsardzības Nr.1231)
 - (2) Valsts nozīmes pilsētbūvniecības piemineklis „Kuldīgas pilsētas vēsturiskais centrs” (aizsardzības Nr.7435)
 - (3) Noteikta spēkā esošajā Kuldīgas teritorijas plānojumā
 - (4) Valsts nozīmes mākslas piemineklis - durvju komplekss

1814.

1870.g.

1913.g.

1930.g.

Izvilumi no iepriekšējā pētījuma¹⁹⁵ par Jelgavas ielas apbūvi:

- Atkārtoti izmantoti dolomīta akmens kvadri atrodami, piemēram, 19._gadsimta sākumā celtajās ēkās Kalna iela_6, Jelgavas iela_2 un Baznīcas iela_36
- Dzīvojamās ēkas 19. gs. pirmajā pusē 19. gadsimta pirmā puse arhitektūrā ir vēlā klasicisma jeb ampīra laiks. Tomēr joprojām dzīvas bija baroka tradīcijas. Ventspils, Liepājas, Jelgavas un Skrundas ielās ir nami, kas celti 19._gadsimta pirmajās desmitgadēs, bet ar saviem augstajiem mansarda jumtiem un arī vienu otru detaļu neatšķiras no baroka laika celtnēm. Daudzas senākas ēkas tika pārveidotas. Ventspils iela 2 aiz vertikālu dēļu apšuvuma skatam pazuda pildrežģa zelmiņi. Citas ēkas paplašināja, tām uzcēla piebūves vai izmainīja jumta formu. Jelgavas iela_15 un Ventspils iela_17 dažas koka sienas nomainīja ar mūra. Vienīgās dokumentārās liecības par ēku celšanas aptuveno laiku ir pilsētas 1797., 1802.,⁴⁸ 1813.,⁴⁹ 1829. un 1839. gada plāni. Salīdzinot tos, var konstatēt, ka ap 30% no Kuldīgas vēsturiskās apbūves veido 19._gadsimta pirmajā pusē celtas ēkas.⁵⁰
- Baroka atskaņu piemērs ir arī dzīvojamā ēka Jelgavas ielā 1, kas celta starp 1802. un 1813. gadu. Tā ir guļbūve gludajos pakšos uz augsta cokolstāva, kas mūrēts no akmeņiem un plieņiem. Pildrežģa zelmiņi vēlāk apšūti ar dēļiem. Mansarda jumta gali ir nošļauti. Acīmredzot līdzīga bijusi arī ēka iepretim, Jelgavas iela 2, taču tā ievērojami pārbūvēta, zaudējot daudz vēsturisko detaļu.

¹⁹⁵ Krastiņš J. "Kuldīga. Arhitektūra un pilsēt būvniecība", Kuldīga, 2014, 535.lpp.

- 19. gadsimta pirmajā pusē pilsētas apbūve saka izplesties gar galvenajiem ceļiem. Šajā laikā dažas ēkas uzcēla jau attālāk no vēsturiskā centra. Tādas, piemēram, ir dzīvojamās ēkas Skrundas iela 19 un Jelgavas iela 42. Līdz mūsdienām abas šīs koka ēkas gan nonākušas pārveidotā izskatā – tās vēlāk apmestas. Nomainīti arī logi un ārdurvis. Arī ēka pagalma Jelgavas iela 33, kas celta 19. gadsimta četrdesmitajos gados un no transporta trokšņiem un garāmgājēju skatieniem paslēpusies dārza zaļumos, pirmajā skatienā īpašu uzmanību nesaista: tai ir parastas apmestas ārsienas un viļņotā mākslīgā šifera jumts. Taču zem apmetuma ir guļbaļķu lepnas ka daudzām ielas mājām, bet iekšējās laiks, šķiet, apstājies pirms vairāk nekā gadsimta. Ēkā saglabāties sākotnējais plānojums ar diviem nelieliem dzīvokļiem, kuriem ir atsevišķas virtuves mājas centrā un piebūvē izvietotas atējas. Priekšnamā griestus veido virs sijām „trinītī” likti dēļi. Ēkā vēl ir autentiskas iekšdurvis un citi iekārtas un apdares elementi.
- Viena no senākajām mūra ēkām ir arēji it kā necilā vienstāva dzīvojamā ēka Jelgavas iela 27. Ēkai ir Kuldīgā maz sastopamais četrslīpju jeb Alma jumts, kas tai piešķir monumentāli smagnēju izskatu. Fasādes proporcijas un sekla rīzālis fasādes vidējā daļā atbilst vienai no „paraugfasāžu” shēmām. Raksturīgs klasicisma zīmols ir ieejas durvju vērtnes un eleganti spraišļotais virslogs. Ēkā ir diezgan arhaiski, krāsotu koka sijā un dēļu konstrukcija veidoti priekšnama griesti. Bēniņos apjomīga smailoka arka balsta divu dūmkanālu savienojumu un dūmeni, kas paceļas virs jumta. Dažos „paraugfasāžu” zīmējumos bija dota arī ēku koloristika. Lielākoties piedāvāts dzeltens fasādes pamattonis, melns vai tumši pelēks cokols, baltas reljefas detaļas un zaļi vai sarkani jumti. Fasāžu krāsošanai ieteikti arī gaiši zaļgani, pelēki vai gaiši zili pamattoni. Visvairāk tika izmantoti dažādas intensitātes dzeltenie toni, kas konstatēti arī Kuldīgas ēku koloristikas izpētē. 19. gadsimta paša sakuma tomēr vairāk izmantoja barokam raksturīgo sarkano krāsojumu. Šādi bijušas krāsotas, piemēram, dzīvojamās ēkas Jelgavas iela 1 fasādes, bet mūra cokols tai „bijis gaiša silti balta toni”.⁶⁰
- Nedaudz tālāk, Skrundas iela 14, ir vienstāva koka ēka, kas celta 19. gadsimta septiņdesmitajos gados. Gadsimta nogalē ēkas fasādes apmestas, ielas fasāde ar Rustiku radot mūra nama iespaidu. Ar smalki detalizētiem pilastriem fasādes kompozīcija sadalīta vairākos posmos. Apmetumā veidota rustika ir arī ēkām Jelgavas iela 35, Ventspils iela 24, Petera iela 3 un citur. Tā piešķir ēkām reprezentablu, parādes raksturu, galvenokārt orientējoties uz ielas fasādi. Ēkai Skrundas iela 7 apmesta un ar rustiku dekorēta fasāde ir tikai pret Skrundas ielu, bet labi redzamajā gala fasādē, kas pavērsta pret šķērsielu (Ziedu ielu), atstāts vienkāršs neapmestu ķieģeļu mūris.
- Līdz ar rustiku visai izplatīts fasādes arhitektoniskās apdares bagātināšanas paņēmieni 19. gadsimta otrajā pusē bija fasādē ritmiski kārtoti pilastri vai lizenas. Tādi ir, piemēram, ēkām Jelgavas iela 35, 44 un 50, Pils iela 6, 1905. gada iela 14 un 19, Baložu iela 6 un 8 un citur. Pilastu ritms dažām ēkām ir visi sarežģīts, taču pilastri nekur neizpaliek abpus ēkas galvenajai ieejai, veidojot savdabīgu portāla motīvu. Tāpēc, jādoma, ka 1883. gada izstrādātais nelielā dzīvoklīša Pilsētas Meiteņu ģimnāzijas bēniņos pārbūves projekts diez vai būs bijis vienīgais šī arhitekta darbs Kuldīgā. Ēkām Liepājas ielā 26 un Baznīcas ielā 18 zināmā mērā līdzīgs ir arī īres nams Jelgavas ielā 18. Pamanamā atšķirība ir atikas, kas vaināgo gala rīzālitus.
- Gadu agrāk nekā Mālu ielā 21 – 1904. gadā – uzcelta dzīvojamā ēka Jelgavas iela 12. Ēkas celšanas gada skaitlis romiešu cipariem (MCMIV) izveidots apmetuma cilnī virs galvenās ieejas, kas atrodas Jelgavas un Rumbas ielas stūrī. Virs gada skaitļa stilizēti savīti burti „W” un „Y”, kas nozīmē īpašnieka Jāzepa Veisberga iniciāļus. Apmestais pirmais stāvs, kura daļa gar
- Jelgavas ielu atrodas veikals, ir stipri pārveidots, toties otrais stāvs saglabājis autentisko apdari, kura uz sarkano ķieģeļu fona izceļas gaiša apmetuma veidotas logailu apmales un starpdzega. Ēkas vispārējo neorenesanses tēlu papildina gotiskiem pinakļiem aprīkotas atikas. Šķiet, ka ar šīs ēkas arhitekta roku zīmētas arī ēkas Policijas iela 1 fasādes. Vismaz sarkanajos ķieģeļos

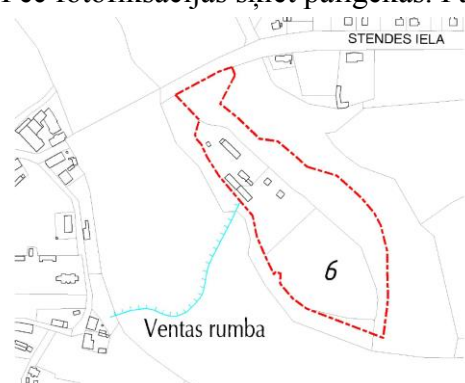
tērpta otrā stāva logailu apmales abām celtnēm ir identiskas. Līdzīgi arhitektoniskas formveides paņēmieni jūtami arī Liepājas iela 13.

- Sarkanu ķieģeļu mūra ēkas ir, piemēram, Grants iela 3 un 9, Mucenieku iela 37, Skrundas iela 25 un Ziedu iela 13. Baložu iela 3, Jelgavas iela 17, Ventspils iela 24 un Mucenieku iela 17 un 23 tas ir apmestas

Ēkas eklektisko tēlu pastiprina barokālais stūra tornītis, kura logu augšdaļām spraišļi veido kvadrāta diagonāles. Šis princips nāk no *Art Deco* formu klāsta. Jelgavas iela 13 mezonīna un ēkas dienvidu gala zelmaņa sienā mijkārtotas dzeltenu un sarkanu ķieģeļu mūra kārtas. Līdzīga mezonīna siena ir Mālu ielā 20.

4.5. Dažas vēsturiskās fotofiksācijas, kas ilustrē interesantas nianšes.¹⁹⁶

- Mārtiņsalas apbūves bijusi daudz blīvāka kā šķiet pašlaik dabā un no gleznas, par ko spriests iepriekš. Pašlaik esošie KTIAN nosaka, ka "Apbūve atļauta tikai vēsturiskās apbūves vietās." Tātad to iespējams diezgan blīvi apbūvēt (iepriekš tas nav ticis konstatēts). Kas tās bijušas par ēkām, kādas funkcijas? Pēc fotofiksācijas šķiet palīgēkas. Pašreizējā apbūve - kartē pa labi.

- Jelgavas ielas sākuma posma (no Pasta ielas raksturs). Blīva ielas apbūve, kas pašlaik abās ielas pusēs ir skraja ar caurredzamiem pagalmiem. Iespējama un pat nepieciešama apjomu atjaunošana ielas telpas rakstura atjaunošanai.

- Padomju laika restaurācijas rezultātā vairākām ēkām nokalts apmetums, lai atsegtu ēkas sākotnējo koka konstrukciju - pakkoku ēka, kas dažādu iemeslu dēļ laika gaitā apmesta. Gan Raiņa ielā 6¹⁹⁷, gan Baznīcas 10, gan Baznīcas 5¹⁹⁸ u.c.

¹⁹⁶ Fotofiksācijas no VKPAI PDC, Inv. Nr. 6762-130-KM lietas Nr. 08-04-II, III, IV – 24-1021, 17. 33. lapa. Kuldīga. Vispārējais materiāls, 1976–1982.

Kreisā pusē pirms atjaunošanas, labā pusē "Atjaunota - restaurēta dzīvojamā māja Ēka atrodas Raiņa ielā 6 un arī 2013.g. tika daļēji restaurēta."¹⁹⁹

Baznīcas 5 pirms apmetuma nokalšanas (nokalts 1970 gadu restaurācijā)

Šajā attēlā var konstatēt, ka iekārtas lampas bijušas arī Pasta ielā.

¹⁹⁷ Forofiksācijas no VKPAI PDC, Inv. Nr.6762-130-KM lietas Nr.08-04-II, III, IV– 24-1021,17. 33_lapa. Kuldīga. Vispārējais materiāls, 1976–1982.

¹⁹⁸ Forofiksācijas no VKPAI PDC, Inv. Nr.6762-130-KM lietas Nr.08-04-II, III, IV– 24-1021,17. 33_lapa. Kuldīga. Vispārējais materiāls, 1976–1982.

¹⁹⁹ Pielikums pieteikuma vēstulei Latvijas PSR ministru padomes prēmijai „Kuldīgas centrālās daļas ģenerālplāns un detālplānojuma projekts”1976.g. Kuldīgas novada pašvaldības arhīva materiāls. 39.lpp.

Ielas apgaismojuma lampas pie koka stabiem uz seniem kronšteiniem bijušas vēl 1970tos gados, tad tās nomainītas uz rūpnieciski izgatavotiem metāla balstiem, ar rūpnieciski izgatavotām armatūrām, kā citviet LV un PSRS.

- Ventas tilta Kuldīgā uzņēmumu albūms (1923.g.) Diezgan skaidra ir Mārtiņsalas kanāla dzīvība - ir tajā arī daudz ūdens un dambja tapšanas laiku un nepieciešamību, lai aizsargātu pagaidu tilta koka konstrukcijas no lielā ūdens daudzuma un vižņiem. Pašlaik skatoties uz Jēkaba kanālu šķiet, ka tajā ūdens nekad nav bijis, bet šīs un arī 1968.g. plūdu bildes (iepriekš pētījumā) liecina, ka bijis. (kopskaitā albumā 24 bildes no šī procesa - tilta koka daļas būvniecības)²⁰⁰

²⁰⁰ Forofiksācijas no VKPAI PDC, Inv. Nr.6762-130-KM lietas Nr.08-04-II, III, IV – 24-1021, 17. 33_lapa. Kuldīga. Vispārējais materiāls, 1976–1982.

